

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TOKAT İLİ ÖRNEĞİNDE
ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM
PİLOT UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan
Selçuk KUNDAKÇI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Nail YILDIRIM

TOKAT – 2013

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TOKAT İLİ ÖRNEĞİNDE
ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM
PİLOT UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Hazırlayan
Selçuk KUNDAKÇI

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Nail YILDIRIM

TOKAT – 2013

**TOKAT İLİ ÖRNEĞİNDE
ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM
PİLOT UYGULAMASININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 18 / 01 / 2013

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Uğur AKIN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ

Üye: Doç. Dr. Nail YILDIRIM

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 15./01./2013 tarih ve 06.. sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. Recep KOÇAK

Doç. Dr. Recep KOÇAK
Enstitü Müdürü

İmza

ETİK SÖZLEŞME

T. C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, araştırmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağımı gösterdiğimi beyan ederim.

(18.01.2013)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Selçuk KUNDAKÇI

İmzası

TEŞEKKÜR

Eğitimin yaşam boyu sürdüğüne inandığımdan, hayatıma bir virgül daha eklediğimi hissediyorum.

Araştırmamın tamamlanmasında pek çok kişinin katkıları bulunmaktadır. Öncelikle lisansüstü eğitimime adım attığım ilk günden beri tanıdığım, değerli görüş ve yönlendirmeleriyle yardımını hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Aysun Erginer'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Danışman değişikliği nedeniyle birlikte çalışma fırsatı bulduğum değerli hocam Doç. Dr. Nail Yıldırım'a çalışmaya yaptığı katkılarından dolayı içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmam süresince veri toplama araçlarını uygulama aşamasında sağladığı imkânlarla büyük desteğini gördüğüm Tokat İl Milli Eğitim Müdürü Sn. Levent Yazıcı ve Müdür Yardımcısı Sn. Niyazi Çevik'e, beraber başladığımız lisansüstü eğitimimde her zaman desteğini gördüğüm sınıf arkadaşım ve araştırma görevlisi Emine Saklan'a, pek çok sefer fikrini aldığım araştırma görevlisi Pınar Aksoy'a içten teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak bugünlere gelmemdeki en büyük pay sahibi olan anneme-babama-abime attığım her adımda verdikleri destekten dolayı, araştırmamın son dönemlerinde kendisini çok ihmal etmek zorunda kaldığım eşim Havva'ya gösterdiği sabırdan dolayı minnettarım.

Selçuk KUNDAKÇI

*En büyük arzusu çocuklarının başarılı olduğunu görmek olan,
sevgili anneme ve babama ithafen...*

ÖZET

Bu araştırmada, Türkiye’de oniki yıllık zorunlu eğitim öncesi, 2009–2010 öğretim yılında uygulanmaya başlanan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulama sürecinin değerlendirmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda; Tokat ili genelinde 2010-2011 öğretim yılında görev yapan İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticilerinin, okul öncesi eğitim hizmeti veren Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerinin, okul öncesi eğitim öğretimlerinin ve 5 yaş grubunda öğrenim gören çocukların velilerinin, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu; 346 okul yöneticisi, 262 okul öncesi eğitim öğretmeni, 624 veli ve 6 İl Mili Eğitim Müdürlüğü yöneticisi oluşturmuştur.

Tarama modeli ile yapılan araştırmanın verileri; okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim öğretmenleri için araştırmacı tarafından geliştirilen “Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirme Ölçeği”, veliler için “Veli Değerlendirme Formu” ve İl Mili Eğitim Müdürlüğü yöneticileri için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda; İl Mili Eğitim Müdürlüğü yöneticilerinin, okul yöneticilerinin, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve velilerin genel olarak zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması hakkında olumlu bir görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Pilot uygulama sürecinde öğretmenler, okul yöneticilerine göre daha fazla katılım ile okullarda/sınıflarda fiziksel altyapı yetersizliklerin olduğunu ifade etmişlerdir. İl Mili Eğitim Müdürlüğü yöneticileri ise, yönetici ve öğretmenler gibi birtakım sorunların yaşandığını kabul ederken, bu sorunların çözülebildiğini ifade etmişlerdir. Bu bakımdan,

katılımcıların genellikle görev alanları ile ilgili sorunlara odaklandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin çoğunlukla katılım gösterdiği görüşler arasında, okul öncesi eğitim finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiği düşüncesi yer almaktadır.

Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının değerlendirilmesine ilişkin görüşler, pilot uygulama sürecinde birtakım sorunların yaşandığına işaret etmektedir. Ancak personel istihdamı ve finansman kaynağı vb. planlamaları içeren uzun dönemli politikalar ile bu sorunların aşılabileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Pilot uygulama, Zorunlu eğitim

ABSTRACT

The purpose of this research is to evaluate the process of the compulsory pre-school education which has been started in 2009-2010 academic year before twelve-year compulsory education in Turkey. For this aim, views of administrators in charge in Tokat provincial educational directorates, school administrators and pre-school education teachers working in public primary schools in Tokat dependent on The Ministry of National Education in 2010-2011 academic year and parents of 5-years old children in pre-school education about the pilot application of the compulsory pre-school education were examined. The sample of the research consisted of 346 school administrators, 262 pre-school teachers, 624 parents and 6 administrators in charge in Tokat provincial educational directorates.

Survey method was used in the study and the data of the research was acquired with the “Compulsory Pre-School Education Pilot Application Rating Scale” for the school administrators and pre-school education teachers, semi-structured interview form for the administrators in charge in Tokat provincial educational directorates and evaluation form for the parents.

As a result, for the most part of the administrators in charge in Tokat provincial educational directorates, school administrators, pre-school education teachers and parents have a positive perception on the pilot application of the compulsory pre-school education. In process of the pilot application, pre-school teachers have expressed with more turnout rather than school administrators that there are deficiencies of the basic physical facilities in schools and classes. While administrators in charge in Tokat provincial educational

directorates have acknowledging like school administrators and pre-school education teachers that there are some matters, they also have expressed that these matters could be resolved. Therefore, it was found out that the participants generally have focused on their own matters in their purview. One of the most well-attended view that expressed by parents is pre-school education must be financed by the state.

The views relating to evaluation about the pilot application of compulsory pre-school education, have indicated that there were some matters during the pilot application. Although, it is thought that these matters can be solved by long-term state policies that includes planning of personnel employment, financial resources allocation, etc.

Keywords: Compulsory education, Pilot application, Pre-school education

İÇİNDEKİLER

ETİK SÖZLEŞME.....	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. EĞİTİM.....	2
1.1.1. Temel Eğitim.....	2
1.1.2. Zorunlu Eğitim.....	3
1.1.2.1. Dünyada Zorunlu Eğitim Uygulamaları	4
1.1.2.2. Türkiye’de Zorunlu Eğitim Uygulamaları	7
1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE ÖNEMİ.....	11
1.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi.....	13
1.2.1.1. Dünyada Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi	13
1.2.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi.....	15
1.2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaç ve İlkeleri.....	17
1.2.3. Okul Öncesi Eğitimin Ulusal Yasal Temelleri	19

1.2.3.1. Yasalarda ve Yönetmeliklerde Okul Öncesi Eğitim	19
1.2.3.2. Milli Eğitim Şûralarında Okul Öncesi Eğitim	21
1.2.3.3. Kalkınma Planlarında Okul Öncesi Eğitim.....	31
1.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KALİTE	34
1.4. PİLOT UYGULAMA.....	35
1.4.1. Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması.....	38
1.4.2. Tokat'ta Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması	38
1.5. PROBLEM DURUMU	42
1.5.1. Araştırmanın Amacı.....	43
1.5.2. Araştırmanın Önemi.....	44
1.5.3. Sınırlılıklar	48
1.5.4. Tanımlar	48
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	50
3. YÖNTEM	71
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	71
3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	72
3.3. KATILIMCILARIN KİŞİSEL VE OKULA İLİŞKİN BİLGİLERİ	74
3.4. ÖLÇME ARACININ HAZIRLANMASI.....	77
3.5. VERİLERİN TOPLANMASI.....	82

3.6. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	83
3.7. ETİK İLKELER.....	85
4. BULGULAR VE YORUM	86
4.1. ÜST YÖNETİCİLERİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	86
4.1.1. Üst Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşleri	87
4.1.2. Üst Yöneticilerin Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Kapsamında Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri	92
4.1.3. Üst Yöneticilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler ve Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Önerileri.....	98
4.2. YÖNETİCİLERİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	106
4.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	108
4.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILAŞMASI İLE İLGİLİ BULGULAR.....	110

4.4.1. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	110
4.4.2. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	112
4.4.3. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	114
4.4.4. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüm Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	116
4.4.5. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Kadro Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	119
4.4.6. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	120
4.4.7. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Okullarındaki Şube Başına Düşen Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	122

4.4.8. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Okul Öncesi Eğitim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	125
4.4.9. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İlköğretim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular	126
4.5. YÖNETİCİLERİN VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN FARKLILAŞMASI İLE İLGİLİ BULGULAR	128
4.6. VELİLERİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	129
4.6.1. Velilerin Çocuklarını Anasınıfına Göndermelerinde Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasının Etkisine İlişkin Görüşleri	130
4.6.2. Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullardaki Fiziki Altyapının Yeterliliğine İlişkin Görüşleri	132
4.6.3. Velilerin Okul Öncesi Eğitimde Personel Yeterliliğine İlişkin Görüşleri	136
4.6.4. Velilerin Okul Öncesi Eğitimde Maddi Kaynak Toplanmasına İlişkin Görüşleri	138
4.6.5. Velilerin Okul Öncesi Eğitimin Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşleri	141

4.6.6. Velilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler	143
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	148
5.1. SONUÇLAR.....	148
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	148
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	150
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	150
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	150
5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	152
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	152
5.2. ÖNERİLER.....	153
5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler	153
5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler	156
KAYNAKLAR	157
EKLER.....	168
Ek-1: Veri Toplama Araçları	169
Ek-2: Uygulama İzin Belgesi.....	177
ÖZGEÇMİŞ.....	178

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim Başlama, Bitirme Yaşları ve Zorunlu Eğitim Süreleri.....	5
Tablo 1.2. Tokat Resmi İlköğretim Okulları Anasınıfı Öğrenci Sayıları (2008-2012)	39
Tablo 1.3. Tokat Resmi İlköğretim Okulları Bünyesinde Anasınıfı Sayıları (2008-2012) ..	40
Tablo 1.4. Tokat Resmi İlköğretim Okulları Anasınıfı Derslik Sayıları (2008-2012)	41
Tablo 3.1. Tokat İli 2011-2012 Öğretim Yılı Milli Eğitim Müdürlüğü Üst Yöneticileri, Bünyesinde Anasınıfı Bulunan Resmi İlköğretim Okulu Yöneticileri, Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri ve 5 Yaş Grubu Okul Öncesi Eğitim Gören Öğrenci Sayıları.....	73
Tablo 3.2. Okul Yöneticileri, Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri ile Görev Yaptıkları Okullara İlişkin Bilgileri ve Velilerin Kişisel Bilgileri ile Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullara İlişkin Bilgileri	74
Tablo 3.3. Ölçeğin Faktör Yükleri, Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri ve Öz Değerleri	80
Tablo 3.4. Ölçek Boyutlarının Madde Sayıları ve Güvenirlik Kat Sayıları	82
Tablo 3.5. Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Normal Dağılımını Belirlemek Amacıyla Yapılan Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları.....	84
Tablo 4.1. Üst Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri	87
Tablo 4.2. Üst Yöneticilerin Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Kapsamında Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri	92

Tablo 4.3. Üst Yöneticilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler ve Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Önerileri.....	98
Tablo 4.4. Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmelerine İlişkin η , X ve SS Değerleri.....	106
Tablo 4.5. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmelerine İlişkin η , X ve SS Değerleri	108
Tablo 4.6. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	111
Tablo 4.7. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları	112
Tablo 4.8. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	114
Tablo 4.9. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	116
Tablo 4.10. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Kadro Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	119

Tablo 4.11. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	121
Tablo 4.12. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Okullarındaki Şube Başına Düşen Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	123
Tablo 4.13. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Okul Öncesi Eğitim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	125
Tablo 4.14. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin İlköğretim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	126
Tablo 4.15. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri ve Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Görev Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları	128
Tablo 4.16. Velilerin Çocuklarını Anasınıfına Göndermelerinde Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasının Etkisi Üzerine Görüşler.....	130
Tablo 4.17. Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullardaki Fiziki Altyapının Yeterliliğine İlişkin Görüşleri.....	132
Tablo 4.18. Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullardaki Personel Yeterliliğine İlişkin Görüşleri	136
Tablo 4.19. Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasında Toplanan Maddi Kaynaklara İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi	138

Tablo 4.20. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşlanması Gerektiğine İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi	141
Tablo 4.21. Velilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler	143

1. GİRİŞ

Eğitim genel anlamda bir süreç olarak değerlendirilmektedir ki; bu süreç doğumdan itibaren başlayıp, ömür boyu süren bir zamanı kapsamaktadır. Bu denli uzun bir zamana yayılan eğitim etkinliklerinde birey için kritik dönemler bulunmaktadır. Sosyal bilimciler tarafından yapılan pek çok araştırmada (Myers, 1992; Bloom, 1964, Sevinç, 2003; Kamil, 2011), ğrenmenin önemli bir kısmının yaşamın çok erken yıllarında gerçekleştiğine vurgu yapılmıştır.

İlk yıllarda çocuklara verilen eğitimin, bireylerin ileriki yaşantıları üzerinde uzun vadeli etkileri olduğu düşünülecek olursa, çocukların bu ilk dönemlerdeki aldıkları eğitimin niteliğinin önemini arttırmaktadır. Bu bakımdan tesadüflere bırakılmayacak kadar bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken okul öncesi eğitim hizmetini Sevinç (2003), tüm eğitim sisteminin en can alıcı noktası olarak nitelendirmiştir.

Etkili ve nitelikli bir okul öncesi eğitim sistemi için de birtakım yeterliliklerin sağlanması gerekmektedir. Okul ncesi eğitim hizmeti veren kurumlarda yapılan araştırmalar aile katılımı, eğitim ortamlarının ve ğretim programının uygunluğu, personel yeterliliği gibi temel gereksinimleri karşılayabilen kurumların kalite değerlendirmelerinde yüksek puanlar aldıklarını göstermektedir (Solak, 2007; Kalkan, 2008; Aksoy, 2009).

Bu bölümde eğitim kavramı, okul öncesi eğitim ve önemi, okul öncesi eğitimde kalite kavramı, Türkiye’de pilot uygulama örnekleri ile oniki yıllık zorunlu eğitim öncesi zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması tartışılmıştır.

1.1. EĞİTİM

Geniş bir alan olan eğitim ile ilgili oldukça fazla tanımlama bulunmaktadır. Eğitim alanında söyleyecek sözü olan herkesin kendine göre bir ifade tarzı ve eğitim kavramına yüklediği anlamın olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kelime olarak eğitim; terbiye, talim, uysallaştırma anlamlarına geliyor olsa da, alanyazın incelendiğinde eğitime ilişkin, uzmanlarca kabul gören birkaç anahtar ifade üzerinde durulduğu görülmektedir. Bunlar: (1) Eğitim bir süreçtir., (2) Eğitim sürecinde, bireyin davranışlarını istenilen yönde değiştirebilme amaçlanmaktadır., (3) Davranışlardaki değişme kasıtlı olarak gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır., (4) Eğitim sürecinde bireyin kendi yaşantıları esastır (Âdem, 2008; Erginer, 2008; İlgar, 2005).

1.1.1. Temel Eğitim

Temel eğitim, her yurttaşa yaşamında karşılaştığı ve karşılaşılabileceği kişisel, toplumsal sorunlarını çözmeye; toplumun değerlerine uyum sağlamada, üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri, alışkanlıkları kazandıran bir eğitim süreci olarak tanımlanabilir. Başaran (1982), 1970'lerde ilköğretimde yapılan yenileşme girişimleriyle, ilköğretim niteliğinin yükseltilmesi, süresinin ve içeriğinin değiştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yeni içeriğiyle temel eğitimi, bireylere temel beceri ve bilgilerin kazandırılması işi olarak tanımlamıştır.

Genel olarak eğitimin hedefi, bireyin kişilik ve mesleki gelişimiyle ilgili olarak algılanıyor olsa da, ülkelerin kalkınmasına ve devamlılığına da etkisi göz ardı edilemez. Fransız kalkınma uzmanı Jean Fourastie'nin "Geri kalmış bir ülke, eğitimde de geri kalmış bir ülkedir" sözü, eğitimin bireysel faydasının yanında toplumsal faydasının da oldukça

fazla olduğuna dikkat çekmektedir (Âdem, 2008). Eğitim, kalkınmanın önemli bir ayağı olarak düşünülebilir. Bu sebeple, bir ülkede bireylerin ülke kalkınmasına katkıda bulunması, eğitilmelerini zorunlu kılmaktadır ki ülkeler, eğitim kurumlarını açarak yurttaşlarına temel eğitim sağlamayı devlet görevi olarak üstlenmişlerdir. Bu bakımdan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'nda yer verildiği gibi temel eğitimin amacı her bireye, milli eğitimin genel hedefleri ve temel ilkelerine uygun temel bilgileri vermek, bireyleri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirerek hayata ve bir üst öğretime hazırlamaktır. Bunun içindir ki, ülkeleri daha ileri eğitim ve öğretim düzeyine ulaştıracak, yaşam boyu sürecek ve insan gelişiminin başlangıcı olarak tanımlanabilecek temel eğitim, istisnasız bütün dünya ülkelerinde, toplumun bütün bireyleri için zorunlu hale getirilmiştir.

1.1.2. Zorunlu Eğitim

Demirel ve Ün (1987) zorunlu eğitimi, öğrencinin belli bir yaştan başlayıp; yine belli bir yaşa gelinceye kadar, eğitim kurumlarında belli bir süre öğrenim görmesini zorunlu kılan yasal bir deyim olarak tanımlamıştır. Başaran (1982) ise zorunlu öğretim ile zorunlu öğrenim arasındaki farka değinerek, zorunlu öğrenimi; bireyin, devletin gösterdiği yerde aldığı eğitim olarak açıklamıştır. Ayrıca zorunlu eğitimin belli bir öğrenim süresini kapsadığını belirterek, bu sürenin temel eğitimin bir kesimini ya da tümünü içine alabildiği gibi, temel eğitimin ötesine de taşabileceğini belirtmiştir.

Bireylerin, temel öğrenme gereksinimlerinde belirli bir standardın yakalanmasının zorunlu olduğunu; verilen eğitimle, temel öğrenme gereksinimlerinin tam olarak karşılanamadığını ve bunu karşılamanın yolunun, uzun süreli ve zorunlu ilköğretim uygulaması olduğunu ortaya koyan araştırmalar bulunmaktadır (Aydın, 2006; Baş, 2004;

Ensari ve Özcan, 2004). Bu sebeple zorunlu eğitim, örgün eğitimin en fazla önem verilen bölümü özelliğini taşımaktadır.

Özoğlu (2012), zorunlu eğitim anlayışının farklı ülkelerde farklı sosyal, kültürel ve ekonomik etkenlere bağlı olarak geliştiğini belirtmektedir. Genel olarak, eğitimin zorunlu hale getirilmesinde, fakir ve işçi sınıfı ailelerde düşük okuma yazma oranlarının yükseltilmesi, artan suç oranlarının düşürülmesi, toplumsal barış ve birliğin artırılması, çocuk işçiliğinin ve beraberinde ortaya çıkan ucuz işgücü sorununun çözülmesi, bireylerde vatandaşlık bilincini arttırarak ortak bir ulus devlet anlayışının geliştirilmesi gibi farklı gerekçelerin ön plana çıktığı söylenebilir. Zorunlu eğitimin önem kazanmasında ön plana çıkan bu gerekçelere ek olarak, 20. yüzyılın ortalarından itibaren, gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim sürelerinin artırılmasına yönelik kararlarda, zorunlu eğitim süresinin ülkelerin gelişmişlik ve kültür seviyesi ile dolaylı olarak ilişkilendirilmesinin de büyük rolü olmuştur. Bir başka ifadeyle toplumun eğitim düzeyi ile refah düzeyi arasında kurulan ilişki, okullaşma oranları gibi eğitim göstergelerini ön plana çıkartmış, okullaşma oranlarını artırmanın en uygun yolunun ise zorunlu eğitimin süresini artırmak olduğu anlayışı hâkim olmuştur. Zorunlu eğitim süreleri ile ilgili ülkeler üzerinde bir inceleme yapıldığında, farklı uygulamalara gidildiği görülmektedir.

1.1.2.1. Dünyada Zorunlu Eğitim Uygulamaları

Temel eğitimin kapsamı ve nasıl karşılanacağı, ülkeden ülkeye ve zaman içinde değişiklikler göstermiştir. Güçlüol (1991), ülkelerin kalkınmışlık ve gelişmişlik düzeyleri ile zorunlu eğitim süreleri arasında pozitif bir ilişki bulunduğuna vurgu yapmıştır. Tablo

1.1’de çeşitli ülkelerin zorunlu eğitime başlama yaşı, bitirme yaşı ve zorunlu eğitim süreleri yer almaktadır.

Tablo 1.1. Bazı Ülkelerde Zorunlu Eğitim Başlama, Bitirme Yaşları ve Zorunlu Eğitim Süreleri

Ülkeler	Zorunlu Eğitim		Zorunlu Eğitim Süresi
	Başlama Yaşı	Bitirme Yaşı	
Macaristan	5	18	13
Hollanda	5	18	13
Lüksemburg	4	16	12
Almanya	6	18	12
Malta	5	16	11
İngiltere	5	16	11
İskoçya	5	16	11
Azerbaycan	6	17	11
Amerika	6	17	11
İspanya	6	16	10
Fransa	6	16	10
Polonya	6	16	10
Romanya	6	16	10
İzlanda	6	16	10
Norveç	6	16	10
Bulgaristan	6	16	10
Estonya	6	16	10
Danimarka	6	15-16	9-10
Çek Cumhuriyeti	6	15	9
Avusturya	6	15	9
Finlandiya	7	16	9
Meksika	6	15	9
Rusya	9	15	9
Japonya	6	15	9
İsveç	7	16	9
Mısır	6	14	8
Türkiye	6	14	8

Kaynak: EURYDICE, (2011); UNESCO, (2011).

Tablo 1.1.'de yer alan ülkeler arasında zorunlu eğitim süreleri ve zorunlu eğitime başlama-bitirme yaşları bakımından değişikliklerin olduğu görülmektedir. Farklılaşmanın, ilgili ülkelerin ekonomik, sosyal veya kültürel birtakım şartlarından kaynaklandığı söylenebilir. Zorunlu eğitim ile ilişkili olan yaş limitleri (zorunlu eğitime tabi olunan yaş grubunun alt ve üst sınırları) incelendiğinde, küresel ölçekte yaş limitlerinin 4-18 arasında olduğu; alt yaş sınırının 4-7, üst yaş sınırının 14-18 arasında değiştiği görülmektedir.

Türk Eğitim Derneği (TED) (2007), UNESCO 1991 Dünya Raporu'nda, küresel ölçekte ülkelerin kaynakları elverdiği ölçüde zorunlu eğitim sürelerinin de derece derece uzamakta olduğuna ve başlangıç yaşının küçüldüğüne vurgu yapmıştır. Kavak (1997), gelişmiş ülkelerin zorunlu eğitim sürelerini uzatmakta olduğunu ve daha çok sayıda çocuğa daha uzun süre temel eğitim olanağı sağlamaya çalıştığını belirterek, gelişmekte olan pek çok ülkenin ise ilköğretim sistemlerindeki çeşitli yetersizliklere karşı mücadele etmek zorunda kaldıklarını ifade etmektedir.

Aydın (2006), Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ve Türkiye'de zorunlu eğitim uygulamalarını incelediği araştırmasında dikkat çeken bazı sonuçlara ulaşmıştır:

- Almanya, İsveç ve Yunanistan'da zorunlu eğitim düzeyindeki bütün öğrencilerin okul materyalleri ailelerin maddi durumlarına bakılmaksızın devlet tarafından karşılanır.
- Almanya'da zorunlu eğitim düzeyinde, herhangi bir rahatsızlıktan dolayı hastanede tedavi gördükten sonra henüz okula dönmeye hazır olmayan öğrenciler için evde eğitim olanağı vardır. Bu eğitim öğrencinin devam ettiği okul tarafından sağlanır. Diğer ülkelerdeki öğrenciler ise böyle bir durumda devam edemedikleri dersleri kendi imkânlarıyla telafi etmek durumundadırlar.

- Almanya, Fransa ve Hollanda'da akademik rehberlik çok ileri düzeyde yapılmaktadır. Öğrenci zorunlu eğitime başladıktan itibaren öğretmenler ve uzman danışmanlar tarafından izleyebileceği öğrenim yollarıyla ilgili sürekli bilgilendirilir ve yönlendirilir. Diğer ülkelerdeki yönlendirme çalışmaları bu ülkelerdeki kadar etkin değildir.

- Danimarka'da öğrenci velisi isterse çocuğun zorunlu eğitimini kendisi evde verebilir. Bu durumu belediyeye bildirir. Belediye verilen eğitimin yeterli olup olmadığını denetlemek için testler uygular.

- Fransa'da okul öncesi eğitim zorunlu eğitim içinde yer alırken, Almanya, Danimarka, Hollanda, İsveç, İspanya ve Yunanistan'da zorunlu eğitim içinde yer almaz.

Aydın (2006) araştırmasında, AB ülkelerinde, zorunlu eğitim süreleri ve zorunlu eğitimde farklı uygulamaların bulunduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 1.1.'deki veriler ve araştırmalar (Kavak, 1997; Aydın, 2006; TED, 2007) incelendiğinde, diğer ülkelere göre Türkiye'nin gerek zorunlu eğitim süresi gerekse zorunlu eğitime başlangıç ve bitirme yaşları bakımından gelişmiş ülkelerin gerisinde kaldığı düşünülebilir. Bu bağlamda, 1997–1998 yılında yürürlüğe giren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulaması, 2009–2010 yılında uygulanmaya başlanan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması, 2012-2013 yılında başlatılan oniki yıllık zorunlu eğitim uygulaması Türkiye adına gelişmiş dünya ülkelerinin sahip oldukları evrensel standartlara ulaşması bakımından önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.

1.1.2.2. Türkiye'de Zorunlu Eğitim Uygulamaları

Akyüz (2009) Türkiye'de zorunlu eğitimin çok eskiye dayanan bir gelişim evresi bulunduğunu belirtmektedir. İlköğretimin zorunluluğu ile ilgili girişimler, eğitimde ilk

yenileşme dönemine rastlamaktadır. Bu girişim, II. Mahmut'un 1824'te yayınladığı bir fermandır. Daha önceki dönemlerde okuma yazmanın gereği üzerinde duran fermanlar çıkarılmışsa da, 1824 fermanı bu konuyu geniş olarak ele aldığı için zorunluluğu getiren ilk belge olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden 1824 yılında II. Mahmut'un çıkarmış olduğu ferman, Türk eğitim tarihi için önemli bir gelişme olarak kabul edilmektedir. Bu fermanın ardından, zorunlu eğitim adına ikinci önemli gelişme, 1847 yılında başlatılan bir uygulamadır. Bu uygulamaya göre, 4 yıl olan sübyan mekteplerinden sonra gelen, iki yıllık Rüştiyeler de zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Yaşanan bir diğer gelişme ise 1869 yılında yayınlanan "Maarif-i Umumiye Nizamnamesi" ile tüm eğitim sistemi ve her düzeydeki okullar için ilk genel ve kapsamlı düzenlemeye gidilmesidir.

II. Meşrutiyet Dönemi'ne denk gelen 1913 yılında "Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-i Muvakkati" (Geçici İlköğretim Kanunu) çıkarılmıştır. Bu kanunun "geçici" başlığına rağmen Cumhuriyet'in ilk yıllarında ve hatta 1961'de çıkarılan 222 sayılı İlköğretim Kanunu'na kadar birçok maddesi yürürlükte kalmıştır. Akyüz (2003) bu kanun ile zorunlu eğitim süresinin 6 yıl olarak belirlendiğini belirterek, kanunun en önemli iki özelliği üzerinde durmaktadır:

1. Türk eğitim tarihinde ilk kez ilköğretim ayrı bir kanunla kapsamlı ve ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

2. Okul öncesi eğitim ilk kez ilköğretimin bir parçası olarak düşünülmüş ve bu kanun içinde düzenlenmiştir.

Akyüz (2003), cumhuriyet'in ilanı ile birlikte, diğer bütün alanlarda olduğu gibi, eğitim alanında da hızlı gelişmelerin yaşandığını belirtmiştir. Öncelikle 1924 Anayasası'nın 87. maddesi ile ilköğretimin zorunluluğu ve parasız oluşu vurgulanmıştır. Ancak bu

dönemde daha önce 6 yıl olarak uygulanan zorunlu eğitim süresi, imkânların kısıtlı olması nedeni ile beş yıla indirilmiştir.

Diğer yandan uluslararası topluluk tarafından benimsenen ve garanti altına alınan belgelerle de paralel olarak ilköğretimin zorunlu ve ücretsiz olması, fırsat eşitliği temeline dayalı olarak yürütülmesi gereği, hem daha sonraki Anayasalarda (1961 ve 1982) hem de Milli Eğitim Temel Kanunu (1973) ve İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda (1961) yer almıştır. 10 Aralık 1946'da toplanan III. Milli Eğitim Şûrası'nda, şehir ilkokullarının ortaokullarla birleştirilerek, öğrenim süresinin 8 yıla çıkarılması önerilmiş fakat uygulanamamıştır. 1961 Anayasası'nın 50. maddesinde ise ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarının parasız olduğu ilkesi tekrarlanmıştır.

1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ilköğretimin örgün eğitim sistemi içindeki yeri, amacı ve görevi kapsamlı olarak yeniden ele alınıp tanımlanmıştır. Kanunda; ilköğretimin 7–14 yaşları arası çocukları kapsadığı ve onları ilgi, gelişim ve kabiliyetleri yönünde yetiştiren, hayat ve üst öğrenime hazırlayan en az 8 yıl süreli bir eğitim olduğu ve yapısal olarak da ilkokullarla ortaokulların birleştirilip ilköğretim adını alması kararlaştırılmıştır.

28 Şubat 1997'de toplanan Milli Güvenlik Kurulu toplantısından, sekiz yıllık zorunlu eğitimin; kesintisiz, kademesiz ve yönlendirmesiz olarak derhal uygulanması hükümete tavsiye kararı olarak çıkarılmıştır. Hazırlık aşaması uzun yıllar alan zorunlu eğitim süresinin uzatılması, ilgili dönem başbakanı Mesut Yılmaz'ın başkanlığında kurulan 55. Hükümet'in 16 Ağustos 1997 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kanunlaştırarak çıkardığı 4306 sayılı yasa (Resmi Gazete, 18.8.1997, sayı 23084) ile

uygulamaya konulmuştur. Bu değişim şüphesiz Türk eğitim tarihinin en önemli reformlarından birisi olmuştur.

Planlı dönemin başlangıcından günümüze, kalkınma planlarında yer alan ilköğretimi yaygınlaştırmaya yönelik gelişmelerden dikkat çekenler ise şöyledir:

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (BYKP) (1963–1967) : Okul çağındaki nüfusun her birine okul imkânı sağlamak, toplumsal bir hedef olarak belirlenmiştir.

II. BYKP (1968–1972) : İlköğretimin, ilkokul çağındaki bütün nüfusu kapsamı hedeflenmiştir.

III. BYKP (1973–1977): II. BYKP sonunda ilkokul için çağ nüfusunun % 100'ünü kapsamı öngörüldüğü halde, % 83,5 dolaylarında kalmıştır. III. BYKP sonunda temel eğitimin birinci kademesindeki çağ nüfusunun tümüne eğitim olanağı sağlanması hedeflenmiştir.

IV. BYKP (1979–1983): III. BYKP döneminde de hedefe erişilememiştir. İlkokul için, 1983–84 öğretim yılında okullaşma hedefi % 100'dür.

V. BYKP (1985–1989): İlkokullarda okullaşma oranı için hedef % 100'dür. Ayrıca ilkokullarda okulsuzluk sorunu çözümlenmiş olduğundan, ikili eğitimin oranını azaltmak bir başka hedef olmuştur.

VI. BYKP (1990–1994): Çağ nüfusunun tamamına yakını okullaştırılmış olan ilkokullarda, niteliğin yükseltilmesi çalışmalarına devam edilecektir.

VII. BYKP (1996–2000): Çağ nüfusu itibariyle ilkokullarda okullaşma oranı % 100 olmuştur. Tüm bölgelerde eğitim birliği yasası çerçevesinde 8 yıllık zorunlu temel eğitim uygulamasına geçiş hedeflenmiştir.

VIII. BYKP (2001–2005): Toplumun genel eğitim düzeyini yükseltmek amacıyla, 1997 yılında zorunlu temel eğitim süresi sekiz yıla çıkarılmış. İlköğretimde okullaşma oranı % 97,6'dan % 100'e yükseltilecektir.

IX. Kalkınma Planı (2007-2013): Zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla, öğrenci sayısında büyük artış sağlanmış ancak ilköğretimde okullaşma oranı % 100'e ulaşamamıştır. Plan döneminde okullaşma oranlarında önemli artışlar sağlanması hedeflenmektedir. İlköğretim kademesinde çağ nüfusundaki azalmanın da katkısı ile tüm çocukların temel eğitim alması amaçlanmaktadır.

Kalkınma planlarıyla ilgili bir değerlendirme yapıldığında; 1970'lerde başlayan ilköğretimin tüm çocuklara yaygınlaştırılması hedefi her plan döneminde gündemde olmuştur. Ancak 1970'lerden bu yana; eğitimin temelini oluşturan bu aşamanın geliştirilmesi konusunda geniş çaplı çalışmalar yapılmış olmasına rağmen reformlarda; ilerleyen teknoloji, nüfus artışı gibi bazı etkenler sebebiyle gerçekleştirilemediğinden çoğu zaman öngörülen hedeflere ulaşamamıştır. Görüldüğü gibi Türkiye'de zorunlu eğitim süreci Cumhuriyet öncesi tarihten itibaren zaman zaman birtakım ciddi değişikliklere de uğrayarak günümüzdeki haline gelmiştir.

1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE ÖNEMİ

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan ilköğretime başlayıncaya kadar olan çocukluk yıllarını içine alan dönemdeki tüm yaşantıları olarak tanımlanabilir. Turan (2004) okul öncesi eğitimi, çocuklara gelişim düzeylerine uygun ve geniş bir uyarıcı çevre olanağı sunan, yaratıcılık başta olmak üzere onların gelişimlerini bütün yönleri ile destekleyen, çocuğa yakın çevresinin ve ulusunun sosyal-kültürel değerlerini tanıtmayı amaçlayan, ona

evrensel değerleri sezdiren isteğe bağlı ve planlı bir davranış kazandırma süreci olarak tanımlamaktadır.

Kamil (2011), çocukların okulda başarılı olmaları için hazırlıkların mutlaka evde başlaması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Çocuklar, temel eğitim ve hatta okul öncesi eğitim almalarından önce ön bilgilerini evde kazanmaya başlarlar. Bu bakımdan Kamil (2011), çocukların eğitim yaşantılarında, evden okula geçiş sürecinin çok dikkatli planlanması gerektiğini ifade etmektedir. Bloom (1964)'un araştırmasında 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişimin; % 50'sinin 4 yaşına, % 30'unun 8 yaşına ve % 20'sinin ise 17 yaşına kadar oluşmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca çocukların 18 yaşına kadar gösterdikleri okul başarısının %33'ünün 0–6 yaş arasındaki kazanımlarla açıklanabileceği belirtilmiştir (Akt. Fidan ve Erdem, 1993). Şüphesiz bu oranlar tartışmaya açık olmakla birlikte, yapılan diğer araştırmalarda elde edilen bulgular gelişimin diğer yönleriyle birleştirildiğinde, çocuk gelişiminin doğumdan yedi yaşına kadar olan döneminde, hızlı bir değişimin yaşandığı gerçeğini ortaya çıkarır niteliktedir.

Taiwo ve Tyolo (2002), okul öncesi eğitim deneyimi olan çocukların, okuldaki ilk günlerinde akranlarına göre kendilerini evlerinde hissetmeleri bakımından daha avantajlı olduklarını belirtmişlerdir. Bu görüşü destekleyen bir başka araştırmada ise Myers (1992), okul öncesi eğitimin, öğrencilere ilköğretime başladıklarında sınıf ortamına uyumları aşamasında olumlu etkilerinin olduğunu vurgulamıştır.

Oktay (1993), okul öncesi eğitim kavramına ilişkin yaptığı bir çalışmada, genellikle Türkçedeki yaygın kullanımı içinde okul öncesi dönem denildiğinde, çocuğun yaşamının ilköğretime başlamasından önceki bir ya da iki yılının anlaşıldığını belirtmiştir. Okul öncesi eğitim ifadesinin daha çok 3–4–5 yaşlarındaki çocukların düzenli bir programla eğitildikleri

kurumlardaki eğitim için kullanılmakta olduğunu; oysa en geniş anlamıyla, çocuğun doğumundan ilkokula başlayıncaya kadar süren döneme okul öncesi dönem, bu dönemdeki eğitsel etkinliklerin tümüne de “okul öncesi eğitim” adı verildiğine vurgu yapmıştır. Konuya bu açıdan bakıldığında okul öncesi eğitim döneminin, ilköğretime başlamadan önceki birkaç yıl değil, doğumdan ilköğretime kadar olan yılları kapsadığını söylemek daha doğru olacaktır.

Sevinç (2003), 0–6 yaş aralığında alınan eğitimin, yaşamın daha sonraki yıllarında çok önemli bir rolü olduğuna değinmiştir. Bu bakımdan tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken okul öncesi eğitim hizmeti, tüm eğitim sisteminin en can alıcı noktası olarak nitelendirilmiştir. Fathi, Önder, Yıldız ve Zembat (1994), yapılan bilimsel araştırmalar ile çağdaş eğitim alanındaki uygulamaların, nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip bireyleri yetiştirmek için eğitime erken yaşlarda başlanması gerektiği sonucuna ulaşılan araştırmaların bulunduğu vurgu yapmıştır.

1.2.1. Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi

Bu bölümde dünyada ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin tarihçesine yer verilmiştir.

1.2.1.1. Dünyada Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi

Aral, Kandır ve Yaşar (2000); okul öncesi eğitim kavramının, çocuk gelişimi alanındaki ilk çalışmalarla birlikte ortaya çıktığına değinerek, çocuk gelişimi konusunda ilk çalışmaları yapanların doktorlar ve sosyal reformcular olduğunu belirtmiştir.

Oktay (2000) okul öncesi dönemin farklı bir gelişim dönemine ait olması ile ilgili bilgilerin, eski Yunanlılarda ortaya konulduğuna değinmiştir. Ancak çocukluğun yeniden

keşfi ve düşünürlerin ilgi alanına girmesi 16. ve 17. yüzyıldan itibaren başlamıştır. 20. yüzyılda ise kesin olan, bu dönemin artık gelişim özellikleri ve eğitim ihtiyaçları yönünden farklı bir dönem olarak kabul edildiğidir. Bu nedenle günümüz eğitim literatüründe okul öncesi dönem, okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitim kurumları ve okul öncesi eğitim programları kavramları giderek daha fazla kullanılır olmaya başlamıştır. Çeşitli ülkelerde çocuk psikolojisi üzerine yapılan araştırmalar sonucu, 0-6 yaş aralığındaki dönemin kişinin geleceğini belirlemedeki etkisinin önemli olduğu fikri daha fazla kabul görmeye başlamıştır. Bu durum, özel-resmi kişi ve kurumların bu alanla ilgili yatırımlar yapmalarına, araştırmalara ve uygulamalara daha fazla kaynak ayırmalarına neden olmaktadır. Bu yüzden sorun, artık sadece çağ nüfusunun okul öncesi eğitimden yararlanması değil, çocuklara daha kaliteli eğitim verilmesi yönünde şekillenmektedir.

Oktay (2000), pek çok ülkede okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamında olmamasıyla birlikte, resmi eğitim sisteminin bir parçası olarak finansman kaynakları açısından çeşitlilik gösterdiğine vurgu yapmıştır. Çeşitli ülkelerde devlet, gönüllü kuruluşlar, kilise, resmi ve özel kuruluşlar, yardım kurumları vb. okul öncesi eğitime kaynak ayırmaktadır. Birçok ülkede okul öncesi eğitim kurumlarının çeşitliliği yanında, uygulanan program modelleri yönünden de farklılaşmalar bulunmaktadır. Başka bir deyişle, hemen hiçbir ülkede tek tip bir kurum ve program uygulanması söz konusu değildir. Bu konu biraz daha ayrıntılı olarak incelendiğinde, bazı programların özellikle çocukların eğitilmesini amaçladığı, bazılarının ise anne-babayı eğitime yolu ile çocuğa ulaşmayı hedeflediği dikkat çekmektedir.

1.2.1.2. Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi

Akyüz (2004), Türkiye’de okul öncesi eğitim tarihinin ve özellikle ilk ortaya çıkışıyla ilgili bilgilerin yeterli olmadığını belirtmektedir. Bu konuda bazı yayınlar yapılmakta olup, bilgi eksikliği her yayınlara biraz daha giderilmekle beraber hala aydınlığa kavuşturulması gereken birçok konunun bulunduğuna değinmiştir. Bu nedenle Akyüz (2004) Türkiye’de okul öncesi eğitimin gelişimini, imparatorluk dönemindeki okul öncesi eğitim ve Cumhuriyet’ten günümüze kadar olan okul öncesi eğitim olarak ikiye ayırmaktadır.

Koçak (2001), kurumsal erken çocukluk eğitim uygulamalarının başlangıcı olarak Fatih Sultan Mehmet zamanında açılan sübyan mekteplerinin gösterilebileceğini belirtmiştir. Osmanlı döneminde 5–6 yaş grubu çocuklarına sübyan mekteplerinde, meslek kazandırmaya yönelik kurulan ıslahhanelerde, savaş ve isyanlar sonucu kimsesiz kalan çocukların “Darüleytam-i Osmanî” ve “Darüleytamlar’da” barınma ve eğitimleri verilmekteydi. Ancak bu kurumlarda ilgili yaş grubundaki çocuklara verilen eğitim bugünkü okul öncesi eğitim anlayışından uzaktır.

19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarında, yerli halk dışında kalan, azınlık ve yabancıların büyük kentlerde anaokullarına sahip oldukları görülmektedir. Emrullah Efendi’nin nazırlığında “Tedrisat-ı İptidaiye Kanunu Muvakkati” (Geçici İlköğretim Kanunu) çıkarılmıştır. Bu yasada ana mektepleri ve sübyan sınıflarının ilköğretime bağlı olduğu belirtilmektedir. Yasanın 3., 4. ve 5. maddelerinde Ana Mektepleri’nin Osmanlı Devleti’nin her yöresinde açılacağı belirtilerek, öğrencilerin yaşları, öğretim teknikleri, ders araçları ve okulların kuruluşunda gözetilecek temel esaslar açıklanmıştır (Temel, 2001).

Konuya Türkiye açısından bakıldığında, 20. yüzyılın başında kurumsal okul öncesi eğitimin ortaya çıkış nedenlerinin özellikle kadının çalışması ile ilgili olduğu dikkat çekmektedir. Günümüzde bu gerekçe devam etmekle birlikte özellikle büyük şehirlerde çocukların daralan oyun alanları, sınırlanan hareket ve arkadaşlarıyla birlikte olma imkânları, ailelerin çocuğun erken eğitimi konusunda giderek bilinçlenmeleri, annenin çalışmasına bağlı olmaksızın okul öncesi eğitim kurumlarına talebi arttırmıştır.

Başal (2005), Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasının 20. yüzyılın başlarına rastlamasına rağmen, ülkenin içinde bulunduğu özel durumun, gerek Osmanlı İmparatorluğu döneminde, gerekse Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında bu kurumlara gereken önemin verilmesine ve açılan kurumların gelişmelerine engel olduğunu belirtmektedir. Cumhuriyet’in ilan edildiği dönemde yeniliklere ayak uydurabilecek insanlara ihtiyaç duyulmuştur. 1928 yılında Harf İnkılâbı’nın yapılması, her Türk vatandaşının okur-yazar duruma getirilmesi çabası, devleti tüm gücüyle ilköğretime kaynak ayırmak zorunda bırakmıştır. Bu nedenle İl Özel İdareleri’nce anaokulu ve anasınıflarına ayrılan ödenekler ilköğretim hizmetlerine aktarılmıştır. Böylece çevresel olanaklarla çalışmalarını sürdüren okullar da, 1937–1938 öğretim yılında kapatılmıştır. Zaman zaman okul öncesi eğitimin önemi çeşitli eğitim şûraları ve eğitim komisyonlarında vurgulanmış, ancak somut adımlar atılamamıştır.

1961–1962 öğretim yılına kadar da resmi anasınıfı veya anaokulu açılmamıştır. Bu dönemde 10 ilde anasınıfı açılmış ve 20 ilkokul öğretmeni atanmıştır. Okul öncesi eğitim ile ilgili gelişmeler 1960 yılından sonra dikkat çekmektedir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000). 5 Ocak 1961 tarihinde yürürlüğe giren 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda okul

öncesi eğitime yer verilmiş olup, 1962 tarihinde ise “Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği” yayınlanmıştır.

1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda okul öncesi eğitime, Türk Milli Eğitim Sistemi’nin genel yapısı içerisinde örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiş ve bu okulların nasıl kurulacağı açıkça belirtilmiştir. Okul öncesi eğitime verilen önem nedeniyle 1992 yılında 3797 sayılı kanunla “Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü” kurulmuştur (Temel, 2001).

Günümüz Türkiye’inde ise okul öncesi eğitim hizmetleri, çeşitli yaş gruplarında ve çeşitli kurumlar aracılığıyla yürütülmektedir. Kreş, yuva, anaokulu, anasınıfı, gündüz bakım evi ve benzeri isimler altında fonksiyonlarını sürdürmektedirler. Hizmet sunumlarına bakıldığında; bağımsız anaokulları (3–5 yaş), ilkokul ve ortaokul bünyesindeki ana sınıfları (4–5 yaş), kız meslek okulları bünyesindeki uygulama anaokulları ve uygulama anasınıfları Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’na bağlıdır. Çocuk yuvaları (0–12 yaş) kreş ve gündüz bakım evleri (0–6 yaş) ile çocuk kulüpleri ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na bağlı olarak hizmet vermektedirler.

1.2.2. Okul Öncesi Eğitimin Amaç ve İlkeleri

Okul öncesi eğitimin evrensel amaçları olarak sayılabilecek görüşler, Dünya Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Örgütü’nün uzun süre başkanlığını yapan, ünlü eğitimci Mialaret tarafından şöyle ifade edilmiştir (Akt. Oktay, 2000):

1. Toplumsal Amaçlar:

- a) Çalışan kadınların çocuklarına bakmak,

b) Her çocuğa eğitim sağlamak ve onların bireysel gelişimlerine katkıda bulunmak,

c) Çocukların birbirleriyle ve başkalarıyla ilişki içinde bulunmasına, sosyalleşmesine çok önemli katkıda bulunmak.

2. Eğitici Amaçlar: Çocuğun duyu organlarını eğitmek, çevreye olan duyarlılığını arttırmak (renk, ses, estetik...).

3. Gelişimsel Amaçlar: Çocuğun doğal gelişimini temel alarak, gelişimle ilgili tecrübelerine önem vermek.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)'nda okul öncesi eğitimin amaçları; Türk millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, şartları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme zemini temin edilmesini, Türkçenin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır.

Okul öncesi eğitimin bazı temel ilkeleri Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği (2004)'nde yer almaktadır. Bu ilkeler:

1. Çocukların bedensel, bilişsel, duygusal, sosyal, kültürel, dil ve hareket gibi çok yönlü gelişimlerini destekleyecek eğitim ortamı hazırlanır.
2. Eğitim etkinlikleri düzenlenirken; çocukların yaşları, gelişim özellikleri, öğrenme hızları, ilgileri, gereksinimleri ile okulun ve çevrenin imkânları dikkate alınır.
3. Çocukların; beslenme, uyku, öz bakım becerileri, doğru ve sağlıklı temel alışkanlıklar kazanmalarının yanında doğa sevgisiyle çevreye duyarlı olmaları sağlanır.
4. Eğitim etkinlikleri; çocukların, sevgi, saygı, iş birliği, katılımcılık, sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma duygularını geliştirici nitelikte olur.
5. Eğitim, sevgi ve şefkat anlayışı içinde yürütülür. Çocuklara eşit davranılır ve bireysel özellikler göz önünde bulundurulur. Çocukların öz güvenlerini kazanmaları için ceza, baskı uygulanmaz ve kısıtlamalara yer verilmez.

6. Eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesinde belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığı tespit edilir. Plânlama yapılırken bu sonuçlar dikkate alınır.
7. Çocukların kendilerini ifade ederken; Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına öncelikle önem verilir.
8. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı hazırlanması için çaba gösterilir.
9. Oyun, çocuklar için en uygun öğrenme yöntemi olarak uygulanır.
10. Eğitim programı hazırlanırken ailelerin ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınır, ailenin eğitime etkin katılımı sağlanır.
11. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilir.

Bu genel amaç ve ilkeler doğrultusunda okul öncesi eğitim kurumlarının amaçları; her fırsattan yararlanarak çocukların milli, manevi, ahlaki, kültürel ve insani değerlere bağlılığının gelişmesine yardımcı olmak, çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini, temel alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak ve onları ilköğretime hazırlamak, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, sosyo-ekonomik durumu elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için daha elverişli bir yetişme ortamı hazırlamak, okul öncesi eğitim çağındaki çocukları tanıma ve inceleme amacıyla yapılacak araştırma ve uygulama çalışmalarına olanak hazırlamak şeklinde ifade edilebilir.

1.2.3. Okul Öncesi Eğitimin Ulusal Yasal Temelleri

Bu bölümde Türkiye’de okul öncesi eğitimle ilgili yasalarda, yönetmeliklerde, Milli Eğitim Şûraları’nda ve Kalkınma Planları’nda yer alan bölümler incelenmiştir.

1.2.3.1. Yasalarda ve Yönetmeliklerde Okul Öncesi Eğitim

Türkiye’de okul öncesi eğitim farklı yasalar çerçevesinde ele alınmaktadır:

- 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 1961 yılında çıkarılan 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nda okul öncesi eğitim temel hatlarıyla

ele alınırken, yürürlüğe giren bu yasalarla okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalar hız kazanmıştır.

- 1962 yılında “Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği” çıkarılmıştır.
- 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973)’nda okul öncesi eğitime, Türk Milli Eğitim sisteminin genel yapısındaki örgün eğitim sistemi içinde yer verilmiş ve bu okulların nasıl kurulacağı açıkça belirtilmiştir.
- 08.06.1965 tarih ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu özel kurumlara ait düzenlemeleri yapmaktadır.
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu konuyu korunmaya, bakıma ve yardıma muhtaç aile ve çocuk açısından ele almaktadır.
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, konu ile ilgili düzenlemeler yapmaktadır.
- Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik (2004), 150 ve daha fazla kadın işçi çalıştıran işyerlerinde, işverenin okul öncesi eğitim çağındaki çocuklar için eğitim kurumları açılması ile ilgili hükümleri içermektedir.
- 1992 yılında yürürlüğe giren MEB’in Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki 3797 sayılı kanunla MEB bünyesi içinde yeni bir birim olarak “Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü” kurulmuştur. Yine aynı yıl çıkarılan “Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Kurumlar Yönetmeliği” ülkemizdeki okul öncesi eğitim uygulamalarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeleri kapsamaktadır. Genel Müdürlük üniversitelerle birlikte, çocukta temel davranışlar kazandırılmasının esas alındığı çocuk merkezli ve aktif öğrenmeyi destekleyen bir çerçeve programını geliştirmiştir. Bu programın, 2006–2007 öğretim yılında okul öncesi

eğitim alanında yapılan araştırmalar ve uygulamalardan alınan geri bildirimler ile çeşitli AB ÷lkelerindeki okul öncesi eğitimde yapılan uygulamaların analiz edilmesiyle güncellenmesi yapılmıştır.

1.2.3.2. Milli Eğitim şûralarında Okul Öncesi Eğitim

İlköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimi konusu, ilk kez V. Milli Eğitim şûrası (1949)'nda, "okul öncesi öğretim ve eğitimin anaokulları için hazırlanmış olan program ve yönetmeliğin incelenmesi" şeklinde vurgulanmıştır.

VII. (1962) ve VIII. Milli Eğitim şûraları (1970)'nda okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesinde yer alan okullar olarak belirtilmiştir.

IX. Milli Eğitim şûrası (1974)'nda okul öncesi eğitim, mecburi ilköğrenim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsayan ve isteğe bağlı bir eğitim kademesi olarak belirlenmiştir. Millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri:

1. Çocukların beden, zihin ve duyu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları temel eğitime hazırlamak,
3. şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak şeklinde belirlenmiştir.

IX. şûra'da okul öncesi eğitim kurumları, bağımsız anaokulları olarak kurulabileceği gibi gerekli gör÷len yerlerdeki temel eğitim kurumlarının birinci devresine

bağlı ana sınıfları hâlinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulanma sınıfları olarak da açılabilceği belirtilmiştir.

X. Milli Eğitim Şûrası (1981)'nda alınan kararlar ise şu şekildedir:

- Okul öncesi eğitimi 0–5 yaş (0–60 ay) çocuklarının eğitimi,
- Anasınıflarının başlangıçta zorunlu olmayan ancak zamanla zorunlu kılınacak bir düzey olarak alınması,
- Okul öncesi eğitimin amaç ve görevleri,
- Okul öncesi eğitim anasınıflarının kırsal ve gecekodu bulunan yerleşim birimlerinde, Türkçe eğitimine ağırlık verilecek şekilde öncelikle yaygınlaştırılması,
- Okul öncesi eğitimin yurt düzeyinde yaygınlaştırılmasında; MEB'in diğer kurumlarla iş birliğini ve bu kurumların okul öncesi eğitime katkılarını sağlayacak yasal önlemlerin alınması,
- Okul öncesi eğitim programlarının geliştirilmesi,
- Anasınıfları öğretmenleri için el kitaplarının hazırlanması,
- MEB "Ders Araçları Yapım Merkezi"nde anasınıflarında uygulanacak programlara uygun öğretim ve oyun materyallerinin geliştirilmesi,
- Okul öncesi eğitim çağı çocukları ile bunların ana ve babaları için kaynak materyaller hazırlanması,
- Okul öncesi eğitim gören çocukların gelişimini izlemede kullanılmak üzere "Öğrenci Gelişim Dosyası" ve izleme araçları geliştirilmesi,
- Okul öncesi eğitimden öncelikle yararlanması gerekenleri belirlemek için kullanılacak tanıma araçları geliştirilmesi,

- Okul öncesi eğitim kurumlarına öğretmen sağlamada mevcut kaynakların değerlendirilmesi,
- Mevcut okul öncesi eğitim kurumları öğretmen, yönetici ve uzman personelin hizmet içi eğitimden geçirilmesi,
- Öncelikli yörelerden başlanılarak temel eğitim okullarında birer yıllık anasınıfları ve kız meslek liselerinde uygulama ana sınıfları açılması,
- Okul öncesi ve temel eğitim 1. kademe kurumlarına öğretmen yetiştirilmesi.

X. Milli Eğitim Şûrası'nın aldığı en önemli kararlar okul öncesi eğitimin zaman içerisinde zorunlu hale getirilmesi, yaygınlaştırılması ve okullaşma oranının arttırılmaya çalışılması olmuştur.

XI. Milli Eğitim Şûrası (1982)'nda öğretmenlerin ve eğitim uzmanlarının yetiştirilmesi, durumu ve sorunları ile ilgili konular tartışılmıştır. Öğretmen yetiştirilmesi temasında okul öncesi eğitim öğretmenleriyle ilgili olarak, öğretmen yetiştirme eğitiminin amaçları, fonksiyonları, ilkeleri, içerik ve etkinlik başlıkları analiz edilmiştir.

XII. Milli Eğitim Şûrası (1988)'nda, anaokulu ve anasınıfı öğretmeni ihtiyacının yükseköğretim tarafından karşılanması mümkün oluncaya kadar, mevcut öğretmenlerin yanına "öğretmen yardımcısı" veya "eğitici" verilmesi konusunda, gerekli çalışmaların yapılması; lise ve dengi okul mezunlarının, kendilerine verilecek pedagojik formasyondan sonra bu amaçla istihdam edilmeleri planlanmıştır. Okul öncesi eğitim kademesine öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarının iki yıl olarak kalması ve programlara öğretmen lisesi mezunlarının belli kontenjan ve puan avantajı sağlanmış ÖSS puanıyla,

meslek lisesi mezunlarının ise ÖSS mesleğe yatkınlık testi ile alınmaları; bu programların, eğitim yüksekokulları bünyesinde düşünülmesi kararlaştırılmıştır.

XIII. Milli Eğitim Şûrası (1990)'nın gündeminde okul öncesi eğitim yer almamıştır.

XIV. Milli Eğitim Şûrası (1993)'nin iki temel gündem maddesinden birisini okul öncesi eğitim oluşturmuştur. Okul öncesi eğitimi geliştirerek yaygınlaştırmak temel hedef olarak yer alırken şûrada alınan kararlar şu şekildedir:

- Okul öncesi eğitimin geliştirilerek yaygınlaştırılmasıyla, kalkınma planlarındaki hedeflere ulaşılması sağlanacaktır.

- Aynı yaş grubuna hizmet veren okul öncesi eğitim kurumlarından; anaokulu, "36–72 aylık çocukların eğitimleri amacıyla açılan, MEB'e bağlı özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumu"; anasınıfı, "60–72 aylık çocukların, resmi ve özel anaokullarının, ilkokulların ve ilköğretim okullarının bünyesinde açılan okul öncesi eğitim kurumudur" şeklinde tanımlanacaktır.

- MEB, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı ile iş birliği içerisinde işletmelerde kreş açma uygulaması sağlanacak, kapsamının genişletilmesi hususunda gerekli mevzuat çalışmalarını başlatacaktır. Bu hususun sağlık reformu çalışmalarında dikkate alınması sağlanacaktır.

- Okul öncesi eğitim alanındaki her çeşit kademe ve görevler için, personelde aranacak nitelikler ile görev ve sorumluluklar belirlenecek ve bunlar bir sertifika sistemine bağlanacaktır.

- Toplu konut projelerinde yeter sayı ve kapasitede okul öncesi eğitim kurumunun açılmasına yer verilmesi hususunda gerekli çalışmalar yapılacaktır.

- 0–72 ay çocuğuna okul öncesi eğitim hizmeti veren kreş, gündüz bakımevi, çocuk yuvaları, özörlöler için rehabilitasyon merkezleri vb. sosyal tesislerin, yapılarının geliştirilmesi için devlet kredisi ve teşviklerin arttırılmasına ve vergilendirmenin azaltılmasına çalışılacaktır.

- Belediyeler, kamu iktisadi teşekköllerini, vakıflar, dini kuruluşlar ve diğer özel müteşebbislerin okul öncesi eğitim kurumları açmaları teşvik edilecek ve desteklenecektir.

- Okul öncesi eğitim kurumu binası yapılması için hazine arazilerinin bu amaçla tahsisi belediyeler ve kooperatiflerden de yararlanılması hususunda yasal düzenlemeler yapılacaktır.

- Okul öncesi eğitim konusunda anne babaları yetiştirmek amacıyla "ana ve baba okulu" uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.

- Türkiye genelinde okul öncesi eğitim hizmetlerine ilişkin sayısal verilerin kesin ve sağlıklı bir şekilde elde edilmesi için bir araştırma projesi hazırlanıp gerçekleştirilecektir.

- Okul öncesi eğitimin geliştirilip yaygınlaştırılması amacıyla eğitim yatırımlarına verilen teşviklere ilave olarak, okul öncesi eğitime verilen teşviklerde ek artı puan verilmesi sağlanacak, "ev yuvaları" projesi yaygınlaştırılacaktır.

- Okul öncesi eğitimin geliştirilip yaygınlaştırılması ve kurumsallaşması için belediye gelirlerinden, mevduat gelirlerinden, eğitim sektöründe kazanç elde eden özel kuruluşlardan alınacak paylar, gümrüklerdeki malların satışlarından elde edilen gelirler, konut fonundan sağlanan gelirlerin belirli bir yüzdesi; eğitim vakıflarından sağlanacak katkıların toplanacağı "Okul Öncesi Eğitim Fonu" kurulacaktır.

- Küçük il ve ilçe merkezleri ile gecekondu semtlerinde yaşayan gelir düzeyi düşük ailelerin yoğun olduğu merkezlerde ikili eğitim yapacak anaokulları projesi gerçekleştirilecektir.
- MEB ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait boş binalarda gerekli tadilat yapılarak okul öncesi eğitime kazandırılması, mevcut bina ve kaynakların rasyonel ve verimli şekilde kullanılması sağlanacaktır.
- Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında yap, işlet, devret modelinden yararlanılacak, bölgelerin şartlarına uygun tipte projeler geliştirilecektir.
- MEB üniversitelerle iş birliği yaparak paket programlar hazırlayacak, pilot okullarda uygulanacak ve alınan sonuçlara göre bu programlar, çocuğun ihtiyacını karşılayacak nitelikte ve bilimsel çerçevede, farklı kurum ve kuruluşlara göre esneklik ilkesine bağlı kalınarak geliştirilecektir.
- MEB'in görüşüne dayalı olarak, okul öncesi çocuk kitabı ve oyuncakları gibi materyal üreten, ithal eden işletmelere vergi ve gümrük indirimi ve gerektiğinde kredi verilerek, teşvik edilmeleri sağlanacaktır.
- "Okul Öncesi Eğitim Merkezleri" kurulmak suretiyle bunların bünyesinde öğretmenlere program, materyal, danışma ve rehberlik hizmeti verecek "Öğretmen Kaynak Birimleri" oluşturulacaktır.
- 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda, okul öncesi eğitim ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılacak; okul öncesi eğitim ile ilgili bütün mevzuatı kapsayacak şekilde bir "Okul Öncesi Eğitimi Kanunu" çıkarılması için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

- MEB ve üniversitelerin iş birliği ile okul öncesi eğitime öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarında bütünlük sağlayıcı "program geliştirme çalışmaları" yapılacak ve bu kurumların bünyesinde uygulama anaokulları açılacak; öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği programı ile anaokulu öğretmenliği programının birbirinden ayrılması sağlanacaktır. Bu kurumlara "Uygulama Anaokulları" da eklenecektir.

- Sınıf öğretmeni yetiştiren eğitim fakültelerinin programlarına okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitim öğretmeni yetiştiren fakültelerin programlarına da sınıf öğretmenliği ile ilgili derslerin konulması sağlanacaktır.

- Okul öncesi eğitim alanını seçen üniversite öğrencilerine ayrılacak "3580 Sayılı Kanun kapsamındaki öğrenci kontenjanları" arttırılacaktır.

- Okul öncesi eğitim kurumlarında görev alacak personelin görev analizleri yapılacak, yurt dışında görevlendirilecek okul öncesi eğitim öğretmenleri başarılı öğretmenler arasından seçilecektir. Bu öğretmenler yabancı dili de içine alan bir hazırlık eğitiminden geçirilecektir.

XV. Milli Eğitim Şûrası (1996)'nda alınan kararlar arasında okul öncesi eğitimle ilgili olarak aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

- Yakın bir gelecekte 5-6 yaş okul öncesi eğitim, ilköğretim bünyesine alınmalı, ilköğretim kesintisiz 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmalı, 8 yılsonunda tek tip diploma verilmeli, 9. sınıf liseye ya da mesleki eğitime yönlendirme yılı olmalı, böylece ilköğretimde zorunlu 2+8+1 sistemi oluşturulmalıdır.

- Okul binalarının yapımında özel eğitim ve okul öncesi eğitim çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda gerekli fiziki düzenlemeler (rampa, asansör, sıra, oyun bahçesi vb.) yapılmalıdır.

- Okul öncesinden itibaren ailenin eğitimi, önemli bir boyut olarak ele alınmalıdır. "Aile Katılım Programları" ve "Ana Baba Okulları" yaygınlaştırılmalıdır.

- İllerde diğer bakanlık ve kuruluşlara bağlı olarak faaliyet gösteren okul öncesi özel ve resmi eğitim kurumları (kreş, anaokulu) belirlenerek denetimleri MEB'ce yapılmalıdır.

XV. Milli Eğitim Şûrası'nda alınan en önemli karar, okul öncesi eğitimin iki yıl şeklinde zorunlu hale getirilmesi isteği olmuştur.

XVI. Milli Eğitim Şûrası (1999'nın gündeminde okul öncesi eğitim yer almamıştır.

XVII. Milli Eğitim Şûrası (2006)'nda okul öncesi eğitimle ilgili alınan kararlar şu şekildedir:

- 60–72 aylık çocukluk çağını kapsayan okul öncesi eğitim döneminin zorunlu hale getirilmesi için çalışmalara başlanmalıdır.

- Engelli çocukların okul öncesi eğitiminin zorunlu olması nedeniyle, hafif ve orta dereceli engelli çocuklar, normal anaokullarına kaynaştırma eğitimi almak üzere gitmeli, ağır derecede engelli ve birden fazla engeli bulunan çocuklar iller bazında açılmış özel ve resmî özel eğitim kurumlarına bağlı ana sınıflarında eğitim almalıdır.

- Bağımsız anaokullarına rehber öğretmen atanması zorunlu hale getirilmelidir.

- Okul öncesi eğitim kurumlarının açılmasında özel sektör teşvik edilmelidir.

- Kaynak aktarımı, arsa ve bina temini konusunda yerel yönetimlere yasal sorumluluklar verilmelidir.

- Okul öncesi eğitim hizmeti veren kreş, gündüz bakımevi, çocuk yuvaları, özürllüer için rehabilitasyon merkezleri ve benzeri sosyal tesislerin yapılarının geliştirilmesi amacıyla devlet desteği ve teşvikleri arttırılmalı ve bu kurumlara vergi muafiyeti getirilmelidir.

- Belediyeler, il özel idareleri, kamu iktisadi teşekkülleri, vakıflar ve diğer müteşebbislerin okul öncesi eğitim kurumları açmaları teşvik edilmeli ve bu kurumlar desteklenmelidir.

- 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, gerekli düzenlemeler yapılarak, "Okul Öncesi Eğitimi Kanunu" çıkarılmalıdır.

- Türkiye'de okul öncesi eğitim alacak çocuk sayısı ve nüfus bilgileri hakkında Türkiye İstatistik Kurumu, sağlık, nüfus müdürlükleri, muhtarlıklar ile milli eğitim müdürlükleri arasında koordinasyon ve bilgi akışı sağlanmalıdır.

- Rehberlik hizmetlerine okul öncesi eğitimden başlanmalıdır.

- Cumhuriyetin 100. yılının kutlanacağı 2023 yılında, okul öncesi eğitimdeki 36-60 aylık çocuklar için okullaşma oranı % 80'e ulaşmalıdır.

- Genel bütçeden okul öncesi eğitime ayrılan pay arttırılmalıdır.

XVIII. Milli Eğitim Şûrası (2010a)'nda alınan kararlar arasında okul öncesi eğitimle ilgili olarak aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

- Bağımsız anaokullarının sayısı artırılarak anasınıfları kaldırılmalı veya ilköğretim okullarında anasınıfının kullanım alanları ve diğer bölümler bu yaş grubu özelliklerine göre düzenlenmelidir.

- Zorunlu eğitim öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; 1 yıl okul öncesi eğitim, 4 yıl temel eğitim, 4 yıl yönlendirme ve ortaöğretime hazırlık eğitimi ve 4 yıl ortaöğretim olmak üzere öğrencilere farklı ortamlarda eğitim almaya fırsat verecek şekilde 13 yıl olarak düzenlenmelidir.

- Okul öncesinden başlayarak bütün öğretim kurumlarında rehber öğretmen/psikolojik danışman istihdam edilerek, eğitim sisteminde yönlendirme hizmetleri, okul öncesinden yüksek öğretime kadar tüm eğitim kademelerinde etkin olarak yaygınlaştırılmalıdır.

1939 yılında yapılan I. Milli Eğitim Şûrasından itibaren okul öncesi eğitim dönem dönem eğitim politikacılarının gündeminde yer almıştır. Okul öncesi eğitim, XIV. Milli Eğitim Şûrası ile kapsamlı bir şekilde ele alınırken, XV. Milli Eğitim Şûrası'nda zorunlu olması yönünde ilk çalışmaların başladığı görülmektedir. Eğitim sistemi bir bütün olarak kabul edilecek olursa, eğitimin tüm kademelerinde okullaşma oranlarını önemli bir gösterge olarak incelemek daha doğru olacaktır. Ancak okul öncesi eğitimde okullaşma oranları Cumhuriyet sonrası Türk eğitim sisteminde ciddi bir eksiklik olarak yer almıştır. Nitekim XVIII. Milli Eğitim Şûrası'nda belirtildiği gibi “Zorunlu eğitim öğrencilerin yaş grupları ve bireysel farklılıkları göz önünde bulundurularak; 1 yıl okul öncesi eğitim dâhil 13 yıl olarak düzenlenmelidir” kararına paralel olarak, okul öncesi eğitimin zorunlu olması yönünde en somut adımlar 2009-2010 öğretim yılında atılmıştır.

1.2.3.3. Kalkınma Planlarında Okul Öncesi Eğitim

I. BYKP (1963–1967)’de okul öncesi eğitime yer verilmemiştir.

II. BYKP (1968–1972)’de okul öncesi eğitime temel eğitim içerisinde yer verilmiştir. Okul öncesi eğitim 3-6 yaşındaki çocukların eğitimi olarak tanımlanmış ve “Anne eğitiminden yoksun çocukların” eğitimi için ele alınacağı ifade edilmiştir. 1968-1972 döneminde okul öncesi eğitim hizmetleri, bağımsız anaokulları ve ilkokullara bağlı anasınıfları kurularak geliştirileceği, bütün kız enstitülerinde öğretim programının ve okul öncesi eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla çocuk yuvalarının açılacağına dair karar alınmıştır.

III. BYKP (1973–1977)’de okul öncesi eğitimin, kaynakların sınırlılığı nedeniyle 1995 yılına kadar Millî Eğitim Bakanlığı ve ilgili diğer kuruluşların çabaları bir model geliştirme ölçeğinde olacağı ve bu model çerçevesinde özel sektörün teşvik edileceği belirtilmiştir. Anne eğitiminden yoksun 3-6 yaşındaki çocukların eğitimi olarak ele alınan okul öncesi eğitim ile ilgili çalışmalar planlı dönemde sınırlı kalmıştır. Bununla beraber özel kesime örnek olması amacı ile Ankara, Adana (2 okul), Bolu, Gaziantep ve Zonguldak’ta olmak üzere 6 anaokulu açılmıştır. 1970-1971 öğretim yılında anasınıflarının sayısı 118 olmuştur. 6 anaokulunda 1970-1971 öğretim yılında 29 öğretmen ve 569 öğrenci, 118 anasınıfında 118 öğretmen ve 2114 öğrenci bulunmaktadır. Bu dönemde anaokulu açılması konusunda özel kesimde gelişmeler olmuş ve 1970-1971 öğretim yılında yabancı ve azınlık özel anaokulları hariç özel kesime ait anaokullarının sayısı 70’e yükselmiştir. Ancak planın 1978 yılındaki programında, hedeflerin gerçekleştirilemediği belirtilmiştir.

IV. BYKP (1979–1983)'de, önceki üç planın bir değerlendirilmesi yapılarak, gerek kaynakların sınırlılığı, gerek bu eğitim alanına yeterince eğilim gösterilmemesi nedeniyle yeterli düzeyde olmadığı belirtilmiştir. İlkokulların bünyesinde açılan anasınıfların sayısı 1973 - 1974 öğretim yılında 245'den 1977 - 1978 öğretim yılında 984'e çıkmış olmasına rağmen, bağımsız anaokulu sayısı, aynı dönemde 8'den 11'e yükselebilmektedir. Aynı plan döneminde MEB ve Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Araştırma ve Uygulama Enstitüsü işbirliği ile Türkiye şartları için en uygun okul öncesi eğitim modelini ve eğitim programını ortaya çıkarmayı amaçlayan 'Türkiye'de Okul Öncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Projesi' başlatılmıştır.

V. BYKP (1985–1989)'de, ilkokul öncesi (5-6 yaş çağı grubu) okullaşma oranının %10'a çıkarılmasına dair hedef belirlenmiş olup bu hedefin gerçekleştirilmesi ve anaokullarıyla anasınıflarının yaygınlaştırılması için kamu ve özel kuruluş imkânlarından azamî derecede yararlanılmasının gerekliliği öngörülmüştür.

VI. BYKP (1990–1994)'de, plan dönemi sonunda anaokulları ve anasınıflarının yaygınlaştırılması, okul öncesi eğitimde okullaşma oranının % 11,5'e çıkarılması hedeflenmiştir.

VII. BYKP (1995–1999)'de okul öncesi eğitim konusuna ilköğretim başlığı altında yer verilmiş ve 1994-1995 öğretim yılında 4-6 yaş grubundaki okul öncesi eğitimde okullaşma oranının % 5,1'e ulaştığı belirtilmiştir. Plan dönemi sonuna kadar % 16'lık okullaşma oranı hedeflenirken, okul öncesi eğitimin tedricen yaygınlaştırılmasıyla, AB ülkelerinde asgari norm olan 9 yıllık zorunlu eğitim, bu aşamada ülkemizin tüm bölgelerinde, eğitim birliği yasası çerçevesinde 8 yıllık zorunlu temel eğitim olarak uygulamaya geçilerek yeni bir yapılanmaya gidileceği ifade edilmiştir.

VIII. BYKP (2001–2005)'de, 1999–2000 eğitim-öğretim yılında ancak % 9,8'e ulaşabilen okul öncesindeki okullaşma oranının % 25'e çıkarılması hedeflenmiştir. Sosyal, psikolojik ve zihinsel gelişimin erken yaşlarda şekillenmesi nedeniyle okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve uzun vadede zorunlu temel eğitimin 12 yıla çıkarılması kararı alınmıştır. Okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar arasındaki farklılıkların giderilmesi için standartların oluşturulması ve okul öncesi eğitim döneminde toplum tabanlı milli, ahlaki ve manevi değerlere bağlı eğitim verilebilmesi için yazılı, sözlü ve görüntülü eğitim programlarının yapımının özendirilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

IX. Kalkınma Planı (2007-2013)'nda, zorunlu temel eğitimin 8 yıla çıkarılmasıyla, öğrenci sayısında büyük artış sağlandığı ancak bununla birlikte okullaşma oranlarında, okul öncesi eğitimde düşük seviyelerde kaldığı ifade edilmiştir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması amacıyla öğretmen ve fiziki altyapı ihtiyacının karşılanması, eğitim hizmetlerinin çeşitlendirilmesi, toplumsal farkındalık düzeyinin yükseltilmesi, erken çocukluk ve ebeveyn eğitimlerinin artırılması yönünden kararlar alınmıştır.

Görüldüğü gibi II. BYKP'den başlayarak hemen bütün planlarda yer almasına rağmen, okul öncesi eğitim henüz son kalkınma planında öngörülen düzeye ulaşabilmiş değildir. Bununla birlikte gelişmiş ülkelerin erken çocukluk eğitimindeki başarılı uygulamaları göz önüne alındığında, Türkiye'de ilgili dönemde okullaşma oranının artırılması için somut adımların atılmadığı düşünülmektedir. Ancak son dönemde okul öncesi eğitimde başlatılan etkili çalışmaların zenginleştirilerek, en üst seviyeye çıkarılması Türkiye'de erken çocukluk eğitimi adına önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.

1.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE KALİTE

MEB Okul Öncesi Eğitim Programı (2009)'nda kalite, bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kalite; verimlilik, esneklik, etkili olma, programa uyma, süreç, yatırım, kusursuzluk arayışına sistemli bir yaklaşım olarak ifade edilmektedir.

Eğitimde kalite ise, öğretmenin öğrenme sorumluluğunun yanı sıra öğrenciye de öğrenme sorumluluğu veren bir yaklaşımdır. Kaliteli bir eğitim, çocuğun gelişimini bütün olarak hedeflemeli, amaçlara ulaşırken gerekli olan fiziksel çevre, program, personel vb. etkenleri dikkate almalıdır. Kaliteli eğitim çocuğun tüm ihtiyaçlarını en doğru şekilde karşılayabilmelidir. Kaliteli bir eğitim için (MEB, 2009);

- Çocukların öğrenme sürelerini ve deneyimlerini arttırmak,
- Planlanmış ve çok amaçlı materyal ve araç gereç kullanmak,
- Çocukta merak uyandıran, keşiflerde bulunduran; hayal kurma, yaratıcı aktivitelerde yer alma, deneme yanılma yolu ile ve oyun ortamında sonuca ulaşmayı sağlayan etkinlikleri gerçekleştirmek,
- Çocuğun algılama yapısını, becerilerini ve bilgi seviyesini arttırarak sonraki eğitim aşamalarına iyi bir temel oluşturmak amaçlanmalıdır.

Okul öncesi eğitim, çocuğu hayata hazırlamada en önemli süreçtir. Günümüzde değişen teknoloji, çevre koşulları ve yaşam biçimleri çocuğun eğitiminde ailenin yanı sıra eğitim kurumlarının gerekliliğini göstermektedir. Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması, ancak nitelikli bir eğitim sağlandığında gerçek amacına ulaşabilir. Bu nedenle nitelik ve yaygınlaştırmanın birlikte düşünülmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir.

Okul öncesi eğitimin kalitesi, içinde bulunulan eğitim koşullarından etkilenir. Okul öncesi eğitimde kaliteyi arttırıcı etkenler arasında, kurumdaki yetişkin-çocuk oranı, araç-gereç ve kaynaklar, öğretmen ve diğer personel gibi değişkenler bulunmaktadır. Okul öncesi kurumları kalite açısından incelenirken; aile katılımı, kurumsal özellikler; eğitim ortamları, program, personel (öğretmen-yönetici), eğitimin başarısı boyutları ile ele alınmalı ve belli standartlara uygun olarak her boyut tek tek analiz edilmelidir. Okul öncesi eğitim çağı çocuklarına (36-72 ay yaş grubu) sağlanan hizmetlerin kalitesi (MEB, 2009);

- Çocuk ile yetişkinler arasındaki sözlü etkileşimlerin kalitesi,
- Öğretmenlerin eğitim programı bilgi ve anlayış düzeyi,
- Öğretmenlerin küçük çocukların nasıl öğrendikleri ile ilgili bilgileri,
- Öğretmen ve diğer yetişkinlerin çocukları çatışmaları çözmede nasıl destekledikleri,
- Çocukların öğrenmelerinin evde desteklenmesinin sağlanması gibi öğelerle de yakından ilişkilidir.

Yapılan araştırmalar (Solak, 2007; Kalkan, 2008; Aksoy, 2009) yukarıda belirtilen öğeleri taşıyan okul öncesi eğitim kurumlarının, kalite değerlendirmelerinde yüksek puanlar aldıklarını göstermektedir.

1.4. PİLOT UYGULAMA

Pilot uygulama Türk Dil Kurumu (2011) sözlüğünde, “Alınacak sonuçlara göre öteki birimler veya bölgelerde uygulamaya geçilmesi amacıyla yeni bir üretim süreci, kalkınma projesi veya iktisadi ve mali uygulamaların önce belli bir tesis, fabrika veya bölgede denenmesi” olarak tanımlanmaktadır.

Her hükümet döneminde, bütün bakanlıklarda olduğu gibi MEB’de de birçok proje geliştirilmektedir. Bu projeler AB, Dünya Bankası gibi uluslar arası kuruluşlarla işbirliği içinde olduğu gibi, yerel kuruluşlar veya sivil toplum örgütlerinin desteğiyle de gerçekleştirilebilmektedir. Kimi projede, projenin amaçları doğrultusunda projenin getireceği maliyet değerlendirilerek anında uygulamaya geçilebiliyorken, kimi projede gerek maliyet gerekse hedef kitlenin büyüklüğü bakımından bu mümkün olamamaktadır. Bu tür projelerde daha çok kademeli geçiş veya pilot uygulama sonrası geçiş yöntemlerinin tercih edildiği söylenebilir. MEB’in geçmiş dönemlerde tamamlamış olduğu ve devam eden projelerinde de pilot uygulamalara başvurulduğu göze çarpmaktadır.

1987-1995 yılları arasındaki “Yaygın Mesleki Eğitim Projesi”, 2002-2007 arasındaki “Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi” ve 2008-2010 yılları arasındaki “İnsan Kaynaklarını Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirme Projesi”nde genel olarak Türkiye’deki meslekî ve teknik eğitim sisteminin, AB ve gelişmiş ülkelerdeki standartlara yükseltilerek, sosyo-ekonomik gereksinimler ve yaşam boyu öğrenme ilkeleri doğrultusunda bütünlüklü olarak güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında ilk aşamada 30 ilde 145 pilot kurumda faaliyetlerin yürütülmesi planlanmış olup, bu kurumlarda sektörle birlikte geliştirilen programlar uygulanmıştır. İnsan Kaynaklarını Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirme Projesi kapsamındaki faaliyetlerden bir tanesi pilot okul yöneticileri ve eğitimcilerinin eğitilmesidir. Bu kapsamda MEB ve Yükseköğretim Kurulu’na bağlı 29 pilot okuldan toplam 162 yönetici ve eğitici, 2009-2010 öğretim yılı içerisinde toplam 6 aşamadan/modülden oluşan bir eğitim serisinden geçirilmiştir (MEB, 2012a).

Okulların bahçelerinde fiziksel aktivite yapma imkânı sağlayan oyunlar tasarlayarak ve oyun alanları kurarak, öğrencilerin gündelik hayatta fiziksel olarak aktifleşmelerine katkıda bulunmayı amaçlayan “Çık Dışarıya Oynayalım Projesi” kapsamında Ankara, İstanbul ve İzmir illerinden pilot okullar seçilmiştir. Belirlenen okullarda uygun alanlara aktif oyun alanlarının kurulumu yapılarak, uygulamayla ilgili eğitim alan oyun ekipleri, pilot okullarda ‘aktif oyun saatleri’ kapsamında öğrencilere kılavuzluk etmişlerdir (MEB, 2012a).

Okullardaki yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin afet eğitimi konusunda bilinçlendirilmeleri, afet zararlarının en aza indirilmesi, afetlere hazırlıklı olunması ve etkin bir okul afet yönetim planı geliştirilmesi, aynı paralelde ders kitap, araç, gereç ve materyallerinin hazırlanması amacıyla “Okul Tabanlı Afet Eğitimi Projesi” yürütülmüştür. 10 pilot ilde, 80 pilot ilköğretim okulunu kapsayan proje çalışma ve çıktı sonuçlarının değerlendirilmesi ve uygun görülmesi durumunda öncelikle Marmara Bölgesi ve afet riski taşıyan diğer bölge ve iller olmak üzere yurt geneline yaygınlaştırılması amaçlanmıştır (MEB, 2012a).

MEB’in daha önce tamamlamış olduğu proje örnekleri göz önüne alındığında pilot uygulamaların, olumlu sonuç alınması halinde hayata geçirilmesi düşünülen projelerin ilk adımını oluşturduğu söylenebilir. Bu bağlamda, zorunlu okul öncesi eğitim uygulamasının, süreç esnasında karşılaşılabilecek problemler ve sorunların en aza indirilmesi, geçiş sürecinin etkili, verimli ve zamanında tamamlanabilmesi için pilot bir uygulama yapılarak sonuçlarının izlenmesi sağlıklı bir geçiş için büyük önem taşımaktadır.

1.4.1. Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması

Türkiye’de zorunlu eğitimin süresi ile ilgili tartışmalar, okul öncesi eğitimin zorunlu eğitime dâhil edilmesi düşüncesiyle yeniden gündeme gelmiştir. Günümüzde gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranı % 100'lere (OECD, 2010) yaklaşmakta iken, Türkiye’de bu oran 2008–2009 yılında % 32 (MEB, 2010b) düzeyindedir. Son yıllarda erken çocukluk eğitiminin çocuk açısından önemi Türkiye’de daha iyi anlaşılmaya başlanmıştır. Buna paralel olarak gerek resmi, gerekse özel kuruluşlar okul öncesi eğitim kurumlarını yaygınlaştırma çalışmalarını hızlandırmışlardır.

İller arasında okullaşma oranları farkının giderilmesi ve okul öncesi eğitimde düşük düzeylerde seyreden okullaşma oranının artırılması için hayata geçirilen ilk resmi uygulama, 2009–2010 öğretim yılında başlatılan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasıdır. 2009–2010 eğitim-öğretim yılında başlamak üzere ülke genelinde 32 ilde 5 yaş grubundan itibaren, okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilmiştir. İkinci adım olarak 2010–2011 öğretim yılında 25 il daha zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. 2011–2012 öğretim yılında 14; 2012–2013 öğretim yılında da 10 ilin zorunlu eğitim kapsamına alınması öngörülmektedir ve bu şekilde Türkiye genelinde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamında yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır (MEB, 2010b).

1.4.2. Tokat’ta Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması

2009-2010 eğitim-öğretim yılında 32 ilde başlatılan zorunlu okul öncesi eğitimle ilgili pilot uygulamasında büyük başarı elde edildiğini belirten dönemin Milli Eğitim Bakanı Nimet Çubukçu, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında bu sayıya 25 ilin daha ilave edileceğini belirtmiştir. Böylece, okul öncesi eğitim pilot uygulamasının ikinci aşamasında

toplamda 57 il çalışma kapsamına alınarak zorunlu okul öncesi eğitim uygulaması başlatılmıştır. İkinci aşamada çalışma kapsamına alınan iller; Yozgat, Denizli, Afyonkarahisar, Şanlıurfa, Sakarya, Kocaeli, Hatay, Elazığ, Sivas, Erzincan, Mersin, Balıkesir, Niğde, Tokat, Antalya, Bitlis, Aydın, Malatya, Muş, Aksaray, Osmaniye, Manisa, Siirt, Bingöl ve Çorum olmuştur (MEB, 2012a).

2009-2010 eğitim-öğretim yılında 32 ilde başlatılan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının olumlu sonuçlar verdiğini açıklayan Çubukçu, yazılı basında “Bu pilot uygulama ile Türkiye genelinde okul öncesi eğitimde % 33 olan okullaşma oranını % 39’a ulaştırdık. Bu uygulamaya 25 ile daha ilave ederek okul öncesi eğitimde okullaşma oranını % 70’e ulaştırmak hedefindeyiz” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Pilot uygulama süreci değerlendirildiğinde Tokat için yıllara göre öğrenci sayıları, anasınıfı derslik sayıları, anasınıfı olan kurum sayıları aşağıdaki gibidir.

Tablo 1.2. Tokat Resmi İlköğretim Okulları Anasınıfı Öğrenci Sayıları (2008-2012)

İLÇELER	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Almus	175	208	202	176
Artova	103	108	128	84
Başçiftlik	34	44	32	25
Erbaa	730	840	744	920
Merkez	1269	1594	1774	1766
Niksar	459	514	367	464
Pazar	113	129	110	110
Reşadiye	177	209	168	185
Sulusaray	134	157	120	150
Turhal	581	655	744	816
Yeşilyurt	105	96	96	106
Zile	395	471	449	466
Toplam	4275	5025	4934	5268

Kaynak: MEB, 2011.

Tablo 1.2.'de yer alan veriler incelendiğinde; Tokat'ta pilot uygulamanın başladığı öğretim yılındaki öğrenci sayısında % 25'e yakın bir artış göze çarpmaktadır. Tablodaki veriler sadece resmi ilköğretim okullarının anasınıfı bulunan kurumlarındaki kayıtlı öğrenci sayıları olduğu için artış miktarını genellemek doğru olmayacaktır. Aynı değerlendirmenin, MEB'e bağlı bağımsız anaokullarındaki ve özel okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenci sayılarının da dikkate alınarak yapılmalıdır. Dönemin eğitim yöneticileri tarafından okullaşma oranlarında artış olduğuna dair açıklamalar yapılmasına rağmen, sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek adına tablodaki veriler çağ nüfusuna göre değerlendirilmelidir. Bunun yanı sıra kayıtlı öğrencilerin devamının izlenmesi okullaşma oranları hakkında daha sağlıklı verilere ulaşılmasını sağlayacaktır.

Tablo 1.3. Tokat Resmi İlköğretim Okulları Bünyesinde Anasınıfı Sayıları (2008-2012)

İLÇELER	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Almus	19	19	19	13
Artova	16	16	16	7
Başçiftlik	3	3	3	3
Erbaa	82	82	82	49
Merkez	93	94	94	91
Niksar	51	51	52	44
Pazar	16	16	16	11
Reşadiye	22	22	22	16
Sulusaray	13	13	13	12
Turhal	46	47	47	41
Yeşilyurt	11	11	12	10
Zile	46	46	46	38
Toplam	418	420	422	335

Kaynak: MEB, 2011.

Tablo 1.3.'te yer alan veriler incelendiğinde okul öncesi eğitim pilot uygulamasının başlamasıyla Tokat'ta resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfı bulunan kurum

sayısında önemli bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Tabloda göze çarpan pilot uygulamanın üçüncü yılında anasınıfı bulunan kurum sayısında düşüş olmasıdır. Yaşanan bu düşüşün, il genelinde bağımsız anaokulları ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının açılarak nitelik bakımından yetersiz olan resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarının kapatılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 1.4. Tokat Resmi İlköğretim Okulları Anasınıfı Derslik Sayıları (2008-2012)

İLÇELER	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Almus	13	15	15	14
Artova	9	12	10	7
Başçiftlik	3	3	3	3
Erbaa	52	54	59	58
Merkez	86	100	111	110
Niksar	39	39	45	44
Pazar	15	13	13	12
Reşadiye	15	16	17	17
Sulusaray	12	14	15	12
Turhal	37	39	43	44
Yeşilyurt	9	17	16	14
Zile	36	37	38	37
Toplam	326	359	385	372

Kaynak: MEB, 2011.

Tablo 1.4.'te yer alan verilere göre pilot uygulamayla birlikte bazı ilçelerde yıllara göre derslik sayısında bir artış olduğu gözlemlenmektedir. İhtiyaca yönelik açılan derslikler, sınıflardaki kalabalık öğrenci sayılarını düşürerek, daha kaliteli eğitim verilebilmesine olanak sağlamaktadır. Ancak okul öncesi eğitim dersliklerinin açılması olumlu birer gösterge olarak dikkat çekse de, açılan dersliklerin okul öncesi eğitimde kalite standartlarını taşıyabilecek şekilde donatılması da büyük önem taşımaktadır.

1.5. PROBLEM DURUMU

Okul öncesi eğitimin temel amaçlarından biri, bireylerin gelecek yaşantılarına temel oluşturacak olumlu davranış ve becerileri kazanmalarını sağlamaktır. Erken yaşlarda zenginleştirilmiş eğitim ortamlarının, iyi planlanmış öğrenme yaşantılarının; çocukların sosyal, duygusal, bilişsel ve kişisel gelişimlerine yaptığı katkı, tüm dünyada okul öncesi eğitimin öneminin anlaşılmasına ve dolayısıyla yaygınlaşmasına neden olmuştur. Bu sebeple gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitimin gelişimi ve yaygınlaşmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Günümüzde gelişmiş ülkelerde okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranı % 100'lere (OECD, 2010) yaklaşmakta iken, Türkiye'de ise, okul öncesi eğitim kademesindeki mevcut uygulamaların, istenilen düzeye ulaşmada yetersiz kaldığı görülmüştür.

Türkiye'de okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranlarında, diğer kademelere oranla belirgin bir farkın bulunduğu söylenebilir. Bu bakımdan okul öncesi eğitim kademesinde okullaşma oranının artırılmasına yönelik çeşitli nedenlerle eğitim hakkından yoksun bırakılan çocukların eğitime kazandırılması için çeşitli projeler yürütülmektedir. Bu kapsamda 2009–2010 öğretim yılından itibaren Türkiye'de 32 ilde okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması yönünde ilk adım atılmış ve pilot uygulama başlamıştır. Pilot uygulamanın, kademeli olarak 2013–2014 öğretim yılına kadar yaygınlaştırılması ile ülke genelinde tamamlanması öngörülmektedir. Pilot uygulama ile birlikte okul öncesi eğitim kademesindeki öğrenci sayılarında artış meydana gelmiştir. Bu artışla beraber pilot uygulamanın başladığı illerdeki okul öncesi eğitim kademesi derslik sayılarında, dersliklerdeki donatım malzemesi bakımından ve okul öncesi eğitim öğretmeni

sayılarında ihtiyaca yönelik niceliksel olarak artış gözlenmiştir. Bu artış, kurumların niteliksel olarak sorgulanmasını da gündeme getirmektedir.

Eğitimin niteliği kalite açısından incelenirken; aile katılımı, kurumsal özellikler; eğitim ortamları, öğretim programı, personel (öğretmen-yönetici) yeterliliği gibi boyutları ile ele alınarak, belirli standartlara uygun olarak her boyut tek tek analiz edilmelidir. Bu bakımdan Türkiye’deki zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasıyla, okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumların özellikleri, eğitim ortamları, öğretim programları, personel (yönetici-öğretmen-yardımcı personel) yeterliliği ve finansal yapıları ayrı ayrı ele alınarak, her boyutun belirli standartlara göre analiz edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında Milli Eğitim Bakanlığı taşra teşkilatı yöneticileri, okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve veliler olarak hizmet alan ve hizmet sunan tarafların pilot uygulama hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesiyle, sorunların tespit edilebilecek ve çözüm önerilerinin sunulabilecek olmasından dolayı yapılan araştırmanın, pilot uygulamanın başarıyla tamamlanmasında önemli bir rol oynayabileceği düşünülmektedir.

1.5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, Türkiye’de oniki yıllık zorunlu eğitim öncesi 2009–2010 öğretim yılında uygulanmaya başlanan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulama sürecini değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. İl Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticileri, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını nasıl değerlendirmektedirler?
2. Okul yöneticileri, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını nasıl değerlendirmektedirler?

3. Okul öncesi eğitim öğretmenleri, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını nasıl değerlendirmektedirler?

4. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri, bağımsız değişkenlere göre (cinsiyet, eğitim durumu, mesleki kıdem, mezun olunan bölüm, kadro durumu, okulun yerleşim birimi, şube başına çocuk sayısı, okul öncesi eğitim öğretim şekli, ilköğretim öğretim şekli) farklılık göstermekte midir?

5. Okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmeleri arasında farklılık var mıdır?

6. Veliler, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını nasıl değerlendirmektedirler?

1.5.2. Araştırmanın Önemi

Konan (2000), toplumlar geliştikçe ülkelerin vatandaşlarına sağladıkları zorunlu eğitim süresinin de uzamakta olduğunu belirtmektedir. Türkiye için de zorunlu eğitim süresi ile ilgili durum, benzer bir evrim geçirmiştir. Avrupa ülkelerine bakıldığında zorunlu eğitim süresinin çoğunlukla 9–10 yıl olduğu göze çarpmaktadır. Eurydice (2011)'ın verilerine göre zorunlu eğitim süreleri, Türkiye'de 8 yıl; Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, İsveç ve Portekiz'de 9 yıl; Danimarka, İtalya, İrlanda, Norveç ve Yunanistan'da 10 yıl; Letonya, Malta ve İngiltere'de 11 yıl; Hollanda ve Macaristan'da ise 13 yıl olarak belirtilmiştir.

Çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönem olarak kabul edilen okul öncesi eğitim çağı ile ilgili yapılan araştırmalar, bu dönemdeki

gelişmelerin çocuğun daha sonraki öğrenme ve büyüme yeteneklerini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Erkan (2011), farklı sosyo-ekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarını incelediği araştırmasında, hangi sosyo-ekonomik grupta olursa olsun okul öncesi eğitimin, çocukların okula hazır bulunuşluk düzeyini arttırdığına vurgu yapmaktadır. Fidan ve Erden (1993), doğumu izleyen ilk 4-5 yılın insan hayatındaki en önemli dönemlerinden biri olduğunu ve bu dönemdeki bakım ve eğitimin insanın gelecekte nasıl biri olacağını belirlediği fikrinin, günümüzde artık uzmanların büyük bir çoğunlukla kabul ettikleri bir görüş haline geldiğini ifade etmektedir.

Araştırma bulguları, okul öncesi eğitimin ne denli önemli olduğunun birer göstergesidir. Avrupa'da, okul öncesi eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alan ülkeler sadece İrlanda, Yunanistan, Kıbrıs, Letonya, Lüksemburg, Macaristan ve Polonya olmasına rağmen, okul öncesi eğitim çağında okullaşma oranı çoğu AB ülkesinde yüksek düzeylere ulaşmış durumdadır. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, dünya ülkeleri eğitim sistemlerinde okul öncesi eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alma eğilimi göstermekte ve bu çağdaki okullaşma oranını yükseltme çabasındadırlar. OECD (2010) verilerine göre okul öncesi eğitimde okullaşma oranları; Almanya'da % 99, İsveç'te % 98,4, İngiltere'de %92,7, Japonya'da % 84,4, Macaristan'da % 82,7, Çek Cumhuriyeti'nde % 80, Portekiz'de %72, Avusturya'da % 70,1, Meksika'da % 60,4 ve Türkiye'de % 6,7 olarak belirtilmiştir.

Türkiye'de de okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmasına yönelik ülke genelinde okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak amacıyla, eğitimin sorunları, çeşitli ortamlarda tartışılmakta ve sorunlara çözüm yolları aranmaktadır. Ancak MEB başta olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar ile özel sektör aracılığıyla yapılan teşvik edici projelere

rağmen, okul öncesi eğitimde okullaşma oranları, AB ve OECD ülkelerindeki oranlara ulaşamamıştır.

17. Milli Eğitim Şûrası'nın "Okul öncesi eğitimin 60–72 aylık çocukları kapsayan bölümü zorunlu hale getirilmelidir" kararı doğrultusunda, MEB Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü'nün 17.02.2007 tarih ve 700/3878 2007/89 sayılı genelgesi gereğince, 2009–2010 eğitim-öğretim yılında başlamak üzere, ülke genelinde 32 ilde 5 yaş grubundan itibaren okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilmiştir. Pilot uygulama olarak başlatılan bu geçiş sürecinin, kademeli olarak 2014'e kadar ülke geneline yaygınlaştırılması planlanmaktadır. Ancak henüz zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması için ön görülen süre tamamlanmamışken, 1997-1998 yılından itibaren uygulanan kesintisiz sekiz yıllık zorunlu eğitim yerine, 2012-2013 yılından itibaren 4+4+4 kademeli geçiş sistemi getirilerek oniki yıllık zorunlu eğitim uygulaması başlatılmıştır. MEB (2012b)'in "Oniki Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar" konulu genelgesi ve MEB (2012c)'in "Okul Öncesi Eğitimde Tereddüde Düşülen Konular" konulu yazısı doğrultusunda; sekiz yıllık kesintisiz eğitim veren ilköğretim okulları; ilkokul ve ortaokullara ayrılarak eğitim hizmetlerine devam etmeleri sağlanmıştır. Yeni eğitim sisteminin okul öncesi eğitimi ilgilendiren kısmı ise, çocukların ilkokula başlama yaşı ile ilgili düzenleme olmuştur. Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimde okula başlama yaşı "72 aylık çocukların okula kayıt edileceği" şeklinde iken, 4+4+4 kademeli geçiş sistemi ile bu alt sınır "60-66 ay arasındaki çocukların velileri isterlerse, 66-72 ay arasındaki çocukların zorunlu olarak ilkokula kayıt edileceği" şeklinde değiştirilmiştir. Bu bakımdan zorunlu eğitim kapsamında olan ilkokula başlama yaşı en az 6 ay aşağı çekilmiş, ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında ise "48-60 aylık çocukların zorunlu olarak", "60-66 aylık çocukların ise velilerin istemesi

halinde” okul öncesi eğitime devam edebileceği ön görülmüştür. Konuyla ilgili Kocabıyık (2012), 5 yaşını dolduran çocukların zorunlu eğitime dâhil edilerek ilkokul birinci sınıfta eğitime başlamasına ilişkin olarak, okul öncesi eğitimin önemini kaybetmediğini belirterek, sadece başlama yaşının bir yaş aşağıya çekildiğini ifade etmiştir. MEB olarak bundan sonraki hedeflerinin, okul öncesi eğitimde okullaşma oranını 4 yaşta % 100'e ulaştırmak olduğunu vurgulamıştır.

Son gelişmeler doğrultusunda gelineen noktada, kademeli olarak zorunlu eğitim kapsamına dâhil edileceği planlanan okul öncesi eğitim kademesinin, pilot uygulama süreci için ön görülen süre henüz tamamlanmamışken eğitim sisteminde yapılan 4+4+4 kademeli geçiş sistemi değişikliği ile yeniden tanımlanan zorunlu eğitim kapsamında yer almadığı görülmüştür. Bununla birlikte MEB tarafından İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine veya okullara resmi bir yazı gönderilmemekle beraber, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının, günümüz Türk Eğitim Sistemi'nde yapılan son değişikliklerin ardından önemini kaybettiği düşünülmektedir. Ancak MEB üst düzey yöneticilerinin ulusal yayın ve basın organlarında yer alan açıklamalarında, okul öncesi eğitim kademesine ilişkin okullaşmayla ilgili çalışmaların aynı hassasiyetle devam etmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır.

Türkiye’de okul öncesi eğitimin yaygınlaşması için başlatılan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması sürecinde belirlenen hedeflere ulaşabilmek için, uygulama için fiziki altyapının hazır olup olmadığının, finansal kaynak desteğinin, araç-gereç desteğinin ve istihdam edilecek personelin niceliği ve niteliğinin önemli bir sorun oluşturabileceği düşünülmektedir. Türkiye’de oniki yıllık zorunlu eğitim öncesi, okul öncesi eğitim pilot uygulamasının değerlendirilmesinin, uygulama süresince yaşanan problemlerin tespit

edilmesinin ve yaşanan sorunlara karşı çözüm yollarının araştırılmasının, oniki yıllık zorunlu eğitim kapsamında yer alan okul öncesi eğitimin işlevsel hale gelmesine, kalite ve veriminin artmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılacak çalışmayla elde edilecek verilerin, Türkiye'deki eğitim politikacılarının kararlarına ışık tutacağı düşüncesi, bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

1.5.3. Sınırlılıklar

1- Araştırma, Tokat ili genelinde bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarını kapsamaktadır.

2- Araştırma, 2011–2012 öğretim yılında bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapmakta olan okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri, 5 yaş grubundaki okul öncesi eğitim gören çocukların velileri ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan yöneticiler ile sınırlıdır.

1.5.4. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimlerini, planlanmış bir ortam içinde sağlayan ve onları ilköğretime hazırlayan bir eğitim kademesidir (Fidan ve Erden, 1998).

Zorunlu Eğitim: Bireylerin belirli bir yaş grubunda, belirli sürede aldıkları eğitimi tanımlar.

Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması: MEB'in 2009–2010 eğitim-öğretim yılında başlayarak, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılmasına yönelik 5 yaş grubu çocuklar için başlattığı uygulamadır.

Pilot Uygulama: Alınacak sonuçlara göre öteki birimler veya bölgelerde uygulamaya geçilmesi amacıyla yeni bir üretim sürecinin denenmesidir (TDK, 2011).

Bu araştırmadaki diğer tanımlar, araştırmaya özgü olmak üzere aşağıdaki anlamlarda kullanılmışlardır.

Üst Yönetici: Milli Eğitim Bakanlığı Taşra Teşkilatı yapılanmasındaki İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde çalışan müdür ve müdür yardımcılarıdır.

Okul Yöneticileri: Bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan müdür ve müdür yardımcılarıdır.

Öğretmen: Bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenleridir.

Veli: Bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarında okul öncesi eğitim gören 5 yaş grubundaki çocukların velileridir.

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasıyla ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Alanyazın incelendiğinde, pilot uygulamanın 4 yıl sürecek olan bir geçiş süreciyle tamamlanacak olması ve Türkiye'ye özgü olmasından dolayı, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının değerlendirildiği bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bununla birlikte uluslararası alanyazında okul öncesi eğitimin öneminin vurgulandığı araştırmalara (Walker, 2001; Mead, 2004; Barnett, 2005; Barnett ve Belfield, 2006; Mundia, 2007; Waldfogel ve Zhai, 2008) ve dünya ülkelerinin eğitim sistemlerinde yer alan okul öncesi eğitim politikalarının karşılaştırıldığı araştırmalara (Kwon, 2003; Ojala ve Talts, 2007; Pang ve Richey, 2007) rastlamak mümkündür.

Walker (2001) erken çocukluk eğitiminin geleceğine ilişkin araştırmasında, Amerika'da erken bakım ve eğitim hizmetlerine olan talebin artacağını ifade etmiştir. Walker (2001) araştırmasında erken çocukluk eğitimine ilişkin finansman, teknoloji eğitimi, yönetim sistemi ve öğretim kalitesi konu başlıkları ile erken çocukluk eğitimi hakkında çeşitli görüşleri incelemiştir.

Mead (2004), yapılan araştırmalarda okul öncesi eğitimin kamusal faydaları hakkında sayfalarca kanıt ortaya konulduğuna vurgu yapmıştır. Araştırmacı, okul öncesi eğitim programlarının, çocukların ilkokul/temel eğitime hazır bulunuşlukları üzerinde ciddi faydalarının olduğunu belirterek, akademik başarılarını arttırdığını ifade etmiştir.

Mead (2004)'in araştırma bulgularına paralel olarak Barnett (2005), araştırmasında son 10 yıl içerisinde eğitim alanında okul öncesi eğitim kadar gelişen herhangi bir kavramın olmadığını belirtmiştir. Araştırmacı okul öncesi eğitimin, temel eğitimi

tamamlayıcı ve etkileyici yönüne vurgu yaparak, yakın bir gelecekte okul öncesi eğitimin 12 yıllık temel eğitime dâhil edileceğini düşünmektedir. Ayrıca bir gün Amerika'da tüm çocukların 4 yaşından itibaren okula başlayacağını öngörmektedir.

Barnett ve Belfield (2006), Amerika'da okul öncesi eğitimin toplumsal yapı üzerindeki etkilerini incelemiştir. Okul öncesi eğitim programlarının, çocuklar arasında fırsat eşitliğini sağlama gibi bireysel faydalarının yanında, erken evlilikleri önleme, suç oranlarını azaltma vb. gibi dolaylı faydalarıyla da toplumsal yapı için önemine vurgu yapmışlardır.

Mundia (2007), erken çocukluk eğitiminde hedefler, başarılar ve sorunlar üzerinden değerlendirme yapmıştır. Araştırmacıya göre erken çocukluk eğitimi ilkökul için oldukça önemli bir dönemdir. Erken çocukluk döneminde okula giden çocukların daha sonraki okul yaşamlarında bu eğitimden faydalandıklarına vurgu yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre eğitim hizmetlerinde düşük kalite, yetersiz katılım, yetersiz öğretmen eğitimi, yüksek öğrenci/öğretmen oranları ve yetersiz finansal kaynaklar gibi problemler bulunmaktadır.

Waldfoegel ve Zhai (2008), yedi OECD ülkesi (Avustralya, Japonya, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, İngiltere, Amerika) ile yaptığı araştırmada okul öncesi eğitimde kamu harcamalarının, 1995-2003 yılları arasında TIMSS sınavına katılan 4. sınıf öğrencilerinin matematik ve fen puanlarına olan etkisini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre okul öncesi eğitime daha fazla yatırım yapan ülkelerin lehine, küçük ama anlamlı fark ortaya çıkmıştır.

Kwon (2003), Kore ve İngiltere'deki okul öncesi eğitim sistemlerini; ulusal öğretim programları, erken çocukluk eğitim hizmeti hedefleri ve istatistikleri üzerinden karşılaştırmıştır. Araştırmacı ayrıca iki ülkedeki okul öncesi eğitim sistemlerinin ülkelerin

farklı tarihsel, felsefik geçmişinden ve hükümet politikalarından nasıl etkilendiğini incelemiştir.

Ojala ve Talts (2007)'in yaptıkları araştırmanın amacı Helsinki ve Tallin'de okul öncesi eğitim öğretmenlerin yılsonu değerlendirmelerine göre çocukların; öğrenme, sosyal, dil ve iletişim, matematik, etik, fen ve çevre, sağlık, fiziksel gelişim ve kültürel becerileri olmak üzere 9 temel hedef üzerinden kazanımlarını karşılaştırmaktır. Ayrıca bu becerilerin cinsiyet ve yaşa göre değişimi incelenmiştir. Veriler Finlandiya'da 263, Estonya'da 198 çocuk üzerinden elde edilmiştir. Araştırma bulgularına göre iki ülke arasında sosyal, öğrenme, dil ve iletişim, matematik ve kültürel becerileri kazanma bakımından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Fen ve çevre, sağlık ve fiziksel gelişim becerileri kazanma bakımından Tallin'deki öğrenciler daha yüksek puan alırken, etik becerileri kazanma bakımından Helsinki'deki öğrenciler daha yüksek puan almışlardır. Ayrıca Estonya'da Finlandiya'ya göre becerileri kazanma bakımından cinsiyetin daha belirleyici olduğu ortaya çıkmıştır. Dikkat çeken bir başka bulgu ise Finlandiya ve Estonya'da okul öncesi eğitime ilişkin son çıkan ulusal çerçeve yasaya göre her çocuk okula başlamadan önce 1 yıl okul öncesi eğitim görmektedir. Schleicher (2004), PISA 2003 verileri üzerinde yaptığı araştırmasında, Türkiye'de bir yıl okul öncesi eğitim almış olan öğrencilerin, almayan öğrencilere göre iki yıllık eğitime denk olumlu gelişme sağladığını belirlemiştir. Bu bakımdan Schleicher (2004) ve Ojala ve Talts (2007)'in araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi eğitim almanın bireylerin eğitsel başarıları üzerinde olumlu etkilerinin olduğu söylenebilir.

Pang ve Richey (2007) Çin ile Amerika arasında, iki ülkenin karakterini oluşturan kültürlerine bağlı olarak okul öncesi eğitim sistemlerini karşılaştırmıştır. Her iki ülkenin de

kültürel geleneklerine, felsefik öğretilerine ve eğitim sistemlerine bağlı olarak güçlü ve zayıf yanları bulunmaktadır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, farklı kültürleri taşıyan okul öncesi eğitim kurumları eğer birbirlerinden daha çok faydalanır ve zayıf yanlarını azaltabilirlerse, çocukların daha sağlıklı büyütülebileceği, motive edilebileceği ve gelişim gösterebileceği belirtilmiştir.

Demma (2010), Amerika'da erken çocukluk eğitimi alanında profesyonel gelişim sistemi oluşturmak konulu araştırmasında 0-5 yaş arası çocukların % 60'ından fazlasının bakımını ailelerinden farklı kişilerin üstlendiği ifade edilmektedir. Çocuk gelişimi alanında yapılan araştırmalarda, iyi organize edilmiş erken çocukluk bakımı ve eğitim programlarının çocukların okula hazırbulunuşluk düzeylerine olumlu katkı sağladığına dair bulgular elde edildiği belirtilmektedir. Bu faydanın özellikle düşük gelirli ailelerde daha çok ortaya çıktığı vurgulanmıştır. Araştırmalarda nitelikli eğitimcilerin, başarılı erken çocukluk eğitimi uygulamalarındaki önemine değinilmiştir. Ancak erken çocukluk eğitimi alanında mevcut çalışanların çoğunluğunun yeterli nitelikleri taşımadığı ifade edilmektedir. Çocukların bakımını ve eğitimini üstlenen personelin yetiştirilmesi için Demma (2010) şu önerileri getirmektedir; erken çocukluk gelişim politikalarının koordinasyonu sağlamak, erken çocukluk eğitimi alanında bilimsel araştırmalara dayalı uygulamalar yapmak, eğitimcilere profesyonel gelişim imkânları sağlamak ve erken çocukluk eğitimi alanında çalışanların niteliğini artırmak için standartlar oluşturmak ve denetlemek.

Okul öncesi eğitimin öneminin incelendiği araştırma bulgularına göre, okul öncesi eğitim alan çocukların temel eğitime başlangıçta okul öncesi eğitim almayanlara göre daha avantajlı oldukları söylenebilir. Pilot uygulama ile dolaylı olarak ilişkilendirebileceğimiz

okul öncesi eğitimin önemi ile ilgili yapılan araştırmaların, Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra artış gösterdiği söylenebilir.

Dinç (2002)’in “Okul Öncesi Eğitimin 4-5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasında örneklem grubu, 2000-2001 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde MEB’e bağlı anaokullarına devam eden 4-5 yaş çocukları ve onlara eğitim veren öğretmenlerden oluşmaktadır. Tarama modeli ile yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular, anaokuluna devam eden 4-5 yaş çocuklarının sosyal gelişim düzeylerinin ortanın üstünde gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ayrıca çocukların sosyal gelişim düzeylerinin yaş ve okula devam süresi değişkenlerinden etkilendiğini, 5 yaş çocuklarının 4 yaş çocuklarına ve anaokuluna 2 yıl devam edenlerin 1 yıl devam edenlere göre sosyal gelişim düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öğretmenler okul öncesi eğitimin, çocuğun öncelikle sosyal gelişimine katkı sağladığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin tümü, anaokuluna devam eden çocukların başlangıçta gösterdiği sosyal davranışları ile anaokulu eğitimi sonrası sosyal davranışları arasında olumlu yönde büyük farklılıklar olduğu görüşünde birleşmişlerdir.

Kaytaz (2005)’in “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitiminin Fayda-Maliyet Analizi” adlı araştırmasında yapılan analizler, erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin yaygınlaştırılmasının ekonomik açıdan çok cazip olduğunu göstermektedir. Araştırmacı yüksek fayda-maliyet oranlarının erken çocukluk eğitimi hizmetlerinin yaygınlaştırılması için tek neden olmadığını belirterek, Türkiye’de çocukların mevcut durumunu, yoksulluk ve çeşitli alandaki eşitsizliklerini, özellikle de erken çocukluk eğitimi devlet ve toplumun yüzleşip bir çözüm bulmasını gerektiren önemli bir konu olarak vurgulamıştır.

Çelenk (2008)'in “İlköğretim Okulları Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Okuma ve Yazma Öğretimine Hazırlık Düzeyleri” konulu araştırmasında ilköğretim okullarına yeni başlayan birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma ve yazma öğretimine yönelik deneyim ve birikimlerini (duyuşsal hazırlık düzeyi ile okuma ve yazma öğrenmeye hazırlık düzeyleri) ölçmek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin, okul öncesi dönemden ilk okuma ve yazma öğretimine, çok önemli deneyim ve birikimlerle (duyusal hazırlık düzeyi ile okuma ve yazma ön hazırlığı) okula geldikleri sonucuna varılmıştır. Okul öncesi eğitiminin, öğrencilerin duyuşsal hazırlık düzeyi ile okuma ve yazma öğrenmeye yönelik ön hazırlıkları üzerinde önemli bir etki gücüne sahip olduğu saptanmıştır.

Yeşil (2008) okul öncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin okula uyumlarının, 1. sınıf öğretmen görüşlerine göre karşılaştırılmasını yapmak amacıyla 213 öğretmen ile çalışmıştır. Öğretmenler, okul öncesi eğitim alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında, öğrencilerin okula uyumları açısından okul öncesi eğitim alanlar lehine farklılığın olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir.

Siva (2008) okul öncesi eğitimin, ilkokul çocuklarının başarılarını nasıl etkilediğini araştırmak amacıyla 2006-2007 öğretim yılında, 361 öğrenci velisine ve 27 öğretmene anket uygulamıştır. Elde edilen bulgulara göre okul öncesi eğitim alan çocuklar, okul başarıları yönünden, okul öncesi eğitim almayanlara göre daha başarılı olduğu görülürken, sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimleri, eğitim almayanlara göre farklılık göstermektedir.

Erkan ve Kırca (2010), okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazırlık becerileri üzerindeki etkisini cinsiyet, anne ve baba öğrenim düzeyine göre incelemiştir. Araştırmanın örneklemini bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim

okullarının birinci sınıfına devam eden 170 çocuk oluşturmuştur. Araştırma sonuçları, okul öncesi eğitimin ve anne-baba öğrenim düzeyinin çocukların okula hazır bulunuşlukları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığını ortaya koymuştur. Okul öncesi eğitim alan çocukların okula hazır bulunuşluk düzeyleri, okul öncesi eğitim almayan çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Okul öncesi eğitimin ilköğretim başarılarına etkilerinin incelendiği Çelenk (2008)'in Yeşil (2008)'in, Siva (2008)'nin, Erkan ve Kırca (2010)'nın araştırmalarında elde edilen bulgulara göre okul öncesi eğitim alan öğrencilerin, diğer öğrencilere göre oldukça avantajlı olduğuna dikkat çekilmiştir. Araştırma bulgularını destekler nitelikte Kırık (2011)'in "Okul Öncesi Eğitimin İlköğretimdeki Başarıya Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği)" adlı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin genel olarak okul öncesi eğitim hakkında pozitif düşüncelere sahip oldukları, okul öncesi eğitimin ilköğretimdeki başarı üzerindeki olumlu etkilerine katıldıkları görülmüştür. Öğretmenler okul öncesi eğitimden geçerek sınıflarına gelen öğrencilerle, okul öncesi eğitim almayan öğrenciler arasında gerek sosyal açıdan gerekse öğrenme yaşantılarına katılım ve başarı açısından kolaylıkla gözlenebilir farklılıklar olduğunu belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitimin çocukların sosyal, fiziksel, bilişsel, ahlaki ve dil gelişimlerine olumlu yönde etkileri olmakla birlikte akademik başarılarını da olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılabilir. Bunun yanı sıra öğretmenler okul öncesi eğitime gereken önem ve katılımın henüz yeteri kadar sağlanmadığını belirterek, okul öncesi eğitime katılımının en üst düzeye ulaştırılabilmesi için gereken çalışmaların bir an önce yapılmasının gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Erkan (2011)'in 2006-2007 eğitim-öğretim yılında ilköğretim okullarının birinci sınıflarına başlayan 179 çocuk ile yürüttüğü “Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi” adlı araştırmasında, sosyo-ekonomik düzeyin, okul öncesi eğitim almanın ve anne öğrenim düzeyinin çocukların okula hazır bulunuşlukları üzerinde anlamlı bir fark yarattığı ancak, cinsiyet ve baba öğrenim düzeyinin okula hazırlık bulunuşluk üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır. Conway ve arkadaşları (1968; Akt. Erkan, 2011)'nin araştırmasında, okul öncesi eğitim alan çocukların okula uyum, okuma, anlama, yazma ve kelime anlamada okul öncesi eğitim almayanlara göre daha önde oldukları, Beller (1983; Akt. Erkan, 2011)'in araştırmasında ise anaokuluna giden çocukların, ilkokul birinci sınıfta akademik olarak okula hazır olma, karne notları, dil becerileri ve sosyal derslerdeki başarıları ile zihinsel olgunluk durumunun anaokuluna gitmeyenlere göre daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmalarda elde edilen bulgulara göre okul öncesi eğitim almanın, çocuğun ilkokula hazır bulunuşluk düzeyine etkisinin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Buna rağmen, Türkiye’de okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranları ile okul öncesi eğitime katılım göstergelerinin henüz istenilen seviyelere ulaşamadığı söylenebilir. Bu bağlamda pilot uygulamayla Türkiye’de 2009-2010 öğretim yılından itibaren 5 yaş grubu çocukların zorunlu okul öncesi eğitime dâhil edilmesinin öneminin arttığı söylenebilir.

Türkiye’de okul öncesi eğitim konusunda, Çetinkaya (2006) ve Çelik (2007) yaptıkları betimsel araştırmalarda Türkiye’de okul öncesi eğitimin gelişimini ve bugünkü durumunu incelemişlerdir.

Çetinkaya (2006)'nın “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitiminin Tarihsel Gelişimi ve Bugünkü Durumu” adlı araştırmasında okul öncesi eğitim kademesinin Türk Eğitim Sistemi’ndeki yeri ve mevcut durumun iyileştirilme yolları, MEB’in yayımladığı veriler ile gelişmiş ülkelerdeki okul öncesi eğitim kademesine ait veriler ışığında saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada Türkiye’de okul öncesi eğitim kademesinin, Avrupa Topluluğu ve OECD ülkeleri başta olmak üzere gelişmiş ülke standartlarının oldukça altında olduğu görülmekle beraber, Türkiye’nin az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler statüsünde UNICEF’in “Erken Çocukluk Gelişiminde Bakım” Programı’na Entegre Yaklaşımı’nın uygulandığı 1. aşama ülkeler arasında yer aldığı görülmüştür. Çetinkaya (2006)’ya göre Türkiye’nin okul öncesi eğitim adına atması gereken adımların başında, bu eğitim kademesinin zorunlu temel eğitimin ilk basamağı olarak algılanması gelmektedir. Okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranlarının artırılmasına yönelik olarak, okul öncesi eğitiminin gerek kaynak ve finansman, gerekse sosyal faaliyet alanındaki yükünün, sadece devlete ve merkezi yönetimlere bırakılmaması önerilmiştir.

Çelik (2007) ise “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi” adlı araştırmasında 0-6 yaş grubu çocukların gelişimine büyük etkisi olan okul öncesi eğitimin Türkiye’de gelişimini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre günümüz gelişmiş ülkelerinde okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranı % 36-100 arasında iken, Türkiye’de bu oran % 16’lar düzeyindedir. Son yıllarda erken çocukluk eğitiminin çocuk açısından önemi Türkiye’de daha iyi anlaşılmasıyla, gerek resmi gerekse özel kuruluşların bu eğitim kurumlarını yaygınlaştırma çalışmalarını hızlandırdığı belirtilmiştir. Çelik (2007) araştırmasında 5 yaş grubu çocukların bu eğitim kademesi için zorunlu hale getirilmesini ve kademeli olarak

daha sonra 4 yaş grubu için de zorunlu olmasını önermiştir. Ayrıca zorunlu yaş grubunda bulunan çocuklar için bu eğitimin ücretsiz verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Türkiye’de zorunlu eğitimin AB ülkeleri ile karşılaştırıldığı Aydın (2006)’ın araştırması ile Türkiye’de okul öncesi eğitimin AB ülkeleri ile karşılaştırıldığı Yıldırım (2008)’in araştırmasında benzer bulgulara ulaşıldığı dikkat çekmektedir.

Aydın (2006)’ın “Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Zorunlu Eğitim” konulu araştırmasında elde ettiği bulgulara göre, Fransa’da okul öncesi eğitim zorunlu eğitim içinde yer alırken, Almanya, Danimarka, Hollanda, İsveç, İspanya ve Yunanistan’da olduğu gibi Türkiye’de de zorunlu eğitim içinde yer almamaktadır. Aydın (2006), okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarının artırılması için, ana sınıflarından başlayarak okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi için gerekli çalışmaların yapılmasını önermiştir.

Yıldırım (2008)’in 25 ülke ile yürüttüğü araştırma bulgularına göre AB ülkelerinde okul öncesi eğitim genel olarak zorunlu olmamasına rağmen okul öncesi eğitim kademesinde okullaşma oranları oldukça yüksektir. Türkiye’de ise okul öncesi eğitim sistemi AB ülkeleriyle yapı bakımından benzerlik göstermesine rağmen, okullaşma oranı açısından oldukça farklılaşmaktadır. Türkiye’de okul öncesi eğitim kademesi okullaşma oranının AB ülkeleriyle kıyaslanamayacak derecede düşük olduğu göze çarpmaktadır. Araştırmacı Türkiye’de okul öncesi eğitim düzeyinde katılımı arttırmak için, okul öncesi eğitimin parasız hale getirilmesi ya da gelir düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarının okul öncesi eğitim giderlerinin devlet tarafından karşılanması önerisinde bulunmuştur. Bir başka öneri ise okul öncesi eğitim kademesi okullaşma oranlarının arttırılması yönündeki girişimlerin sürekli hale getirilmesi şeklinde olmuştur.

Yıldırım (2008) zorunlu okul öncesi eğitime dâhil edilecek yaş grupları için, Çelik (2007)'in 6 yaş grubu önerisine ek olarak 4-5 yaşlarını da kapsamı gerektiğini belirtmiştir.

Okul öncesi eğitime katılımın ve eğitim sürelerinin incelendiği çeşitli araştırmalarda ortak önerinin, okul öncesi eğitimin en azından 5 yaş grubu çocuklar için zorunlu hale getirilmesi yönünde olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye’de eğitim politikacıları, 2009-2010 yılından itibaren 32 ilde 5 yaş grubu çocukların zorunlu eğitime dâhil edileceğine dair karar almıştır. Pilot uygulama olarak başlatılan bu sürecin kademeli olarak diğer illere de yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Eğitim sistemlerinde yapılan bu türlü değişikliklerin başarıya ulaşabilmesi için araştırmacılar birtakım kalite standartlarının bulunması gerektiğine vurgu yapmışlardır. Oktay (2000), eğitimde kaliteyi; kurumların fiziki kapasite ve donanımına, eğitim – öğretim programlarına, kullanılan eğitim yöntem ve teknoloji çeşitliliği ve gelişmişliğine, eğitim ortamlarındaki insanlar arası ilişkilere bağlı olduğunu belirtmiştir.

UNICEF (2000) kaliteli eğitimin beş temel boyutu üzerinde bir uzlaşa olduğunu belirtmektedir. Bu beş boyut; öğrenenler, fiziksel çevre, müfredat, öğrenme-öğretme süreçleri ve öğrenme kazanımlarından oluşmaktadır (TED, 2007).

Solak (2007) “Adana İl Merkezinde Bulunan Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin İncelenmesi” adlı araştırmasında resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının kalite düzeylerini incelemiştir. Araştırma kapsamında incelenen resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumları yaklaşık olarak gerekli olan kabul edilebilir orta seviyede bir kalite seviyesini tutturmuşlardır. Bütün kurumlar karşılaştırıldığında ortaya çıkan sonuçlar, özel okullarla resmi okullar arasında çok yüksek farklılıkların bulunmadığını göstermiştir.

Sadece özel okulların daha geniş alana, sayısal ve çeşitlilik bakımından daha fazla oyuncak ve materyale sahip oldukları gözlenmiştir. Dikkat çekici bir diğer bulgu ise öğretmenler için çalışma koşulları özel okullarda ya da resmi okullarda çok fazla bir farklılık oluşturmamaktadır. Bu araştırma ayrıca, okul öncesi kurumlarının eğitim kalitelerinin yüksek olması, çocukların öğrenme ve oyun gibi aktivitelerden üst seviyede yararlanabilmelerine olanak sağladığını göstermiştir.

Kalkan (2008)'in "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin Fiziksel Koşullar Açısından İncelenmesi" konulu araştırmasında MEB'e bağlı bağımsız anaokulları ile özel anaokullarının kalitelerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarında yeterli kalite düzeyinin bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca bağımsız anaokulları, özel anaokulları ve kurumlara bağlı anaokullarının fiziksel ortam koşulları açısından kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Karaküçük (2008)'ün Sivas ili örneği ile "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekânsal Koşulların İncelenmesi" konulu araştırmasında, onbeş okul öncesi eğitim kurumunda, okul binasının yeri/yapısı, iç mekân özellikleri, bahçe/dış mekân özellikleri ve güvenliğine ilişkin olarak, nitel araştırma yöntemlerinden "gözlem" ve "doküman incelemesi" yoluyla veriler toplanmıştır. Verilerin alanyazın bilgileriyle karşılaştırılması sonucunda, idari bölümler, uyku odası, yemek masası ve sandalye boyutları, çocuk başına düşen alan, ısınma ve aydınlatma koşullarının "yeterli/oldukça yeterli" olduğu görülmüştür. Gözlem odası, sağlık odası, tuvalet-lavabo sayıları, bahçe, oyun araç-gereçleri ve yangın güvenliği açısından sağlanan koşullar ise "yetersiz/oldukça yetersizdir". Araştırmanın sonuçları, incelenen okul öncesi eğitim kurumlarında, fiziksel/mekânsal koşulların belirlenmiş ölçütlere tam olarak uymadığı ve okullar arasında

farklılıklar gösterdiği şeklinde özetlenebilir. En çarpıcı olumsuz sonuç, gözlemlenen tüm okul öncesi eğitim birimlerinde, iç mekânlar kapsamında sağlık odası ve gözlem odası bölümlerinin; dış mekânlar kapsamında ise, bahçe düzenlemeleri ve bahçe oyun elemanları öğelerinin var olmadığının saptanmasıdır. Genel bir değerlendirmeyle, incelenen okul öncesi eğitim kurumlarında fiziksel/mekânsal özellikler açısından bir standardın olmadığı, yapılaşmanın ve fiziksel düzenlemelerin kurumdan kuruma değiştiği görülmektedir.

Aksoy (2009)'un “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Eğitim Ortamlarının Niteliğinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı araştırmasında, Tokat il merkezinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarının eğitim ortamlarının “sınıf alanı ve mobilyalar”, “rutin kişisel bakım”, “dil ve akıl etme”, “aktiviteler”, “etkileşim”, “program yapısı”, “aile ve personel” boyutlarının ve genel nitelik düzeylerinin kurum türüne ve öğretmen ile yönetici kişisel bilgilerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları, eğitim ortamlarının genel nitelik düzeyinin “çok az” olduğunu göstermiştir. Ayrıca eğitim ortamlarının “aile ve personel” boyutunun niteliği açısından MEB'e bağlı ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfları ile bağımsız anaokulları karşılaştırıldığında, bağımsız anaokullarının lehine bir farklılığın olduğu görülmüştür.

Okul öncesi eğitim ortamlarının kalite değişkenleri açısından değerlendirildiği bir başka araştırma Özgül (2011) tarafından yapılmıştır. Balıkesir il merkezinde yürütülen araştırma sonuçları, okul öncesi eğitim ortamlarındaki kalitenin çocukların gelişimlerini desteklemek ve bir üst kademe olan ilköğretime hazırbulunuşluklarını arttırmak için yeterli düzeyin altında olduğunu göstermiştir. Bu noktada, okul öncesi eğitim ortamlarının

niteliğinin yükseltilmesi ve böylece çocukların öğrenme ortamlarından en yüksek düzeyde yararlanmaları için dikkate alınması gereken bazı eksikliklerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Kalkan (2008), Karaküçük (2008) ve Aksoy (2009)'un araştırmaları incelendiğinde elde edilen bulguların, ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarında yeterli kalitenin bulunmadığını göstermektedir. Buna karşın Solak (2007) araştırmasında resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarının yaklaşık olarak gerekli olan kabul edilebilir orta seviyede bir kalite seviyesi tutturdıklarını belirtirken, sadece özel okulların daha geniş alana, sayısal ve çeşitlilik bakımından daha fazla oyuncak ve materyale sahip olduklarını ifade etmiştir. Benzerlik gösteren bir başka bulgu ise Solak (2007) ve Kalkan (2008)'in araştırmalarında yer almaktadır. Okul öncesi eğitim hizmeti veren bağımsız anaokulları, özel anaokulları ve kurumlara bağlı anaokulları karşılaştırıldığında, fiziksel ortam koşulları açısından kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığıdır. Ancak Aksoy (2009)'un araştırmasında eğitim ortamlarının, MEB'e bağlı ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıfları ile bağımsız anaokulları karşılaştırıldığında, bağımsız anaokullarının lehine bir farklılığın olduğu görülmektedir.

Ishimine (2011), Avustralya'da erken çocukluk eğitimi merkezlerinin niteliklerini değerlendirmiştir. Çok sayıda çocuk, zamanının önemli bir kısmını erken çocukluk eğitimi programlarında geçirmektedir. Son yıllarda bu eğitimin kalitesine ilişkin şüphelerin artış gösterdiğine vurgu yapılmaktadır. Araştırma bulgularına göre, başarılı erken çocukluk eğitimi uygulamaları için 4 temel etmen bulunmaktadır; fiziksel çevre, eğitimci-çocuk etkileşimi, eğitim-öğretim programı ve aile katılımı. Ayrıca bu etmenler arasında en kilit noktanın personel yeterliliği olduğu belirtilmiştir.

Okul öncesi eğitim kurumlarının kalitesinin değerlendirildiği araştırmalara göre, bağımsız anaokulları, özel anaokulları ve kurumlara bağlı anaokulları arasında fiziksel mekân, araç-gereç imkânı bakımından özel okulların lehine bir avantaj olduğu söylenebilir.

Guolin (2008), Şenzen’de erken çocukluk eğitimi reformu konulu araştırmasında okul öncesi eğitimdeki gelişimin mevcut yasal düzenlemeler ile devamlılık taşımayacağını belirtmiştir. Bu yüzden okul öncesi eğitimdeki gelişimin devamı için; resmi kurumların sorumlulukları, öğretmenleri yetiştirilmesi, öğretim programları ve okul öncesi eğitim kurumlarının açılması gibi başlıkları içeren okul öncesi eğitim yasası çıkarılması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

McLachlan (2011), Yeni Zelanda’da özellikle 1980 sonrası erken çocukluk eğitimi politikalarındaki reformlara değinerek son 120 yıldaki gelişimini araştırmıştır. Yeni Zelanda’daki erken çocukluk eğitimi uygulamalarında elde edilen başarıdaki dikkat çeken birtakım etmenler olarak şunlara değinilmiştir:

- Düzenlenmiş bir yapı ile yeterli finansman kaynağı destekli eğitim merkezleri ile kaliteli erken çocukluk eğitim uygulamalarının başlatılması.
- Erken çocukluk eğitimi için gerekli yasal düzenlemeler ve 10 yıllık döneme ilişkin çalışmaların yer aldığı bir stratejik plan hazırlanması.
- Erken çocukluk eğitimi uygulamalarında çocukların ihtiyacı olan öğretim programı ve pedagojik bilgiler için en az 3 yıl süreli öğretmen eğitimi programlarının uygulanması.
- Farklı erken çocukluk eğitimi servisleri için esnek bir ulusal öğretim programının hazırlanması.

- Çocukların öğrenme yeteneklerini geliştirebilecek ve etkili olabilecek öğretim programları için her türlü araştırmaya destek sağlanması.
- Belirli zamanlarda mevcut stratejik planın çok yönlü olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesi.

Saklan (2011) “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Politikaları, Finansmanı ve Uygulamaya İlişkin Görüşler” adlı araştırmasında, Türkiye’de izlenen okul öncesi eğitim politikaları ışığında MEB genel bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakları belirleyerek; okul öncesi eğitimin finans kaynakları hakkında okul yöneticisi, okul öncesi eğitim öğretmeni ve veli görüşlerini incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre okul öncesi eğitimin zorunlu olması yönünde yöneticilerin % 98.18’i, öğretmenlerin tamamı ve velilerin % 95.96’sı olumlu görüş bildirmişlerdir. Pilot uygulamanın başlamış olduğu Amasya ilindeki katılımcılar, kamu bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların yeterli olmadığı konusunda birleşirken, bunun nedeni olarak ekonomik yetersizlikler ve okul öncesi eğitimin önemszenmemesi başta olmak üzere çeşitli nedenler ileri sürmüşlerdir. Ayrıca, yönetici ve öğretmenler okul öncesi eğitim için kendileri de maddi destekte bulunurken, velilerin tamamından aidat vb. maddi kaynakların alınması karşısında veliler memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu okul öncesi eğitimin paralı olmasının eğitimde eşitsizliğe yol açtığını belirtmişlerdir.

Türkiye’de 5 yaş grubu çocukların zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına dâhil edilmesiyle, eğitimde kalite göstergelerine göre geçiş sürecinin değerlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Türkiye benzer bir geçiş sürecini 1997-1998 yılında

“Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim Uygulaması”nda yaşamıştır. İlgili dönemde yapılan araştırmaların da incelenmesinin faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Erginer (2004)’in “Türkiye’de Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim İçin Bir Model Önerisi ve Uygulanabilirliği” adlı araştırmasında Türkiye ve AB ülkelerinin eğitim sistemlerinin incelenerek karşılaştırmalarının yapılması, Türkiye’nin AB ülkelerine uyumunu sağlayacak oniki yıllık bir zorunlu eğitim modelinin tasarlanması ve bu modelin görüşler doğrultusunda uygulanabilirliğinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, MEB merkez örgütünde 219 yönetici, 307 uzman ve 7 öğretmen, taşra örgütünde 40 il/ilçe milli eğitim müdürlüğü yöneticisi ve 45 ilköğretim müfettişinden oluşmuştur. Katılımcılara araştırmacının hazırlamış olduğu “Türkiye’de Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim İçin Bir Model Önerisi ve Uygulanabilirliği Araştırması Anketi” uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, AB ülkelerinin, tek tip bir eğitim sistemi oluşturmak amacıyla hareket etmedikleri için, bu ülkelerin eğitim sistemlerinde Türkiye ile ve kendi aralarında benzer yönler bulunmasına karşın, çok çeşitli değişkenlerle karşılaştığını göstermiştir. Yine araştırmalardan elde edilen bulgularla, katılımcıların tümünün oniki yıllık zorunlu eğitim modelini tamamen veya büyük ölçüde onayladıkları, müfettişlerin modelin geneli için olumlu yaklaştığı, taşra örgütü yöneticilerinin modele daha temkinli davrandıkları, genç grupların teknolojik, yaşlı grupların ise ek kaynak gerektirecek konulara daha duyarlı yaklaştıkları, genel olarak tüm katılımcıların modelde kendilerini ilgilendiren konularda daha duyarlı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Erginer ve Erginer (1997a)’in “Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Araştırması I” adlı araştırmasında eğitimciler ve öğrencilerin görüşlerine göre sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulaması incelenmiştir. Araştırma tarama modelinde olup

veliler, eğitimciler ve öğrencilerin görüşleri betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma ile ilgili bulgulara göre; ülkenin gelişmiş ülkelerin düzeyine erişmesinde geç kalınmasını, ülkedeki nitelikli insan gücünün nitelikli olmaması, sayıca az olması ve uygulanan politikaların yanlış olması gibi faktörlerin etkilediği düşünülmektedir. Devletin eğitime katkısının az, ailelerin eğitime katkılarının sınırlı düzeyde olması, eğitim finansmanında sıkıntılara neden olmaktadır. İlköğretim okuluna başlama yaşı olarak 6 yaşın, çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına uygun olduğu belirtilmiştir.

Erginer ve Erginer (1997b)'in "Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Araştırması II" adlı araştırmasında taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşlerine göre sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulaması değerlendirilmiştir. Araştırmanın evrenini Bolu ili merkez ilçede bulunan taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okullarında görevli öğretmenler oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler; yardımcı personel, ek bina, teknolojik donanım, rehberlik, kütüphane, ikili öğretim, taşınmalı ilköğretim, öğle yemeklerinin, taşınmalı sistemin ve yatılılığın devletçe finanse edilmesi, temel öğrenme ihtiyaçları için gerekli sürenin sağlanması gibi gerekliliklere ihtiyaç duyulduğu görüşlerine katılma eğilimindedirler. Ancak öğretmenler; beş yıl sonrası eğitimin ailelere ek yük getirmesi, öğrencilerin çalışmalarının ve erken yaşta meslek edinmelerinin engellenmesi, taşınmalı sistemin ailelere yük getirmesi, köy okullarından yararlanma, parasız kitap temini gibi görüşlere ise katılmama eğilimi göstermişlerdir.

Mert (1999), Türkiye'de sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulamasının uygulamada yeterlilik ve sınırlılıklarını öğretmen görüşleriyle incelemiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin % 60,68'i, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulaması için ülkenin fiziki altyapısını, % 52,14'ü kaynak aktarımını yetersiz bulmuştur.

Öğretmenlerin % 58,12'si yeterli araç-gereç desteğinin olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmen yetiştirme sisteminde değişikliğe ihtiyaç olduğunu düşünen öğretmenler % 54,70'lik bir dilimi oluşturmaktadır. Ayrıca uygulama hakkında öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin yeteri kadar bilgilendirilmediği ve ilköğretimin ikinci kademesi için öğretmenlerin sayıca yetersiz olacağı düşünülmektedir.

Erçelebi (2000) "Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin İçinin Doldurulması" adlı araştırmasında Türkiye'de sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitim uygulamasının başladığı dönemde göze çarpan sorunlara değinerek çözüm önerileri getirmeye çalışmıştır. Araştırmacıya göre aksaklıklar ve eksiklikler hızla giderilerek en yakın zamanda anaokulunu da içine alacak şekilde ortaöğretimin de zorunlu eğitim kapsamına alınmasıyla, her Türk vatandaşına dünyanın gelişmiş ülkelerinde olduğu gibi 12 yıllık zorunlu eğitim verilmelidir. Zorunlu ilköğretime ayrılan paranın artırılması için 4306 sayılı yasa ile oluşturulan finansman kaynaklarına her ilden alınan vergilerin en az % 5'i de eklenerek ve kitaplar okulun demirbaşına alınarak her yıl velilerin çocuklarına aldıkları kitap paralarının katkı payı olarak velilerden alınması önerilmiştir. Fiziksel altyapının geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan dersliklerin yeterli sayıda ve kısa sürede yapılması için bütçe kaynaklarının yanında özel sektör ve gönüllü kuruluşların harekete geçirilebileceği üzerinde durulmuştur.

Süzen (2004)'in Ankara ili Çankaya ilçesi örneği ile yürüttüğü "Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin Değerlendirilmesi" adlı araştırmasında sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamalarını değerlendirmek ve yasanın uygulanmasında görülen sorunlara ilişkin okul yöneticileri, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerini alarak, ortaya çıkacak sorunlara yönelik bazı önerilerde bulunmak amaçlanmıştır. Bilgi toplama amacıyla üç tür anket geliştirilmiş ve bunlardan; yönetici anketi 40 okul yöneticisine, öğretmen anketi 95 sınıf öğretmeni ile

97 branş öğretmenine, öğrenci anketi ise 4. sınıftan 429, 8. sınıftan 300 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretimin getirdiği ekonomik yük ve devletin eğitime aktardığı pay hem yöneticiler, hem de öğretmenler tarafından yüksek derecede sorun olarak değerlendirilmiştir. Öğretmen ve yöneticiler; temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması için sekiz yılın yeterli olmadığını, öğrencilerden okul ihtiyaçları için para toplanması uygulamasının çok yaygın olduğu, okulda yeterli miktarda ders araç-gerecinin bulunmadığı ve okul kütüphanesinin ihtiyacı karşılamadığını belirtmişlerdir. Yöneticiler sekiz yıllık zorunlu eğitime geçildikten sonra okulda öğretmen, memur ve hizmetli ihtiyacı olmadığını belirtmişlerdir. Okulda görev yapan öğretmenlerin nitelikleri ile ilgili olarak ise yöneticiler öğretmenlerin nitelikli öğrenciler yetiştirebilecek yeterlikte olmadığını, öğretmenlerin okulda bulunan araç-gereçleri ile materyallerini kullanabilecek yeterliliğe sahip olmadığını ve öğretmenlerin bilgisayarlardan yararlanmakta sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere yöneltilen soruların sadece 3 tanesinin sorun olarak algılandığı ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin sorun olarak belirttikleri 3 konu sırası ile okul tuvaletleri, okul kütüphanesi ve okulun spor alanları ile ilgilidir. Süzen (2004)'in araştırmasında elde edilen bulgularda göre genel olarak, ilköğretim hizmetlerinin daha verimli ve nitelikli verilebilmesi için daha çok parasal kaynak ayrılmasına, ayrıca fiziki koşulların, eğitim programlarının ve işgörenlerin nicel ve nitel yeterliliklerin daha da geliştirilmesine gereksinim olduğu düşünülmektedir.

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitimin değerlendirildiği araştırmalarda (Erginer ve Erginer, 1997a; Erginer ve Erginer, 1997b; Mert, 1999; Erçelebi, 2000; Süzen, 2004) kullanılan ölçme araçlarının; fiziksel altyapının uygunluğu, mali kaynakların dağılımı, personel yeterliliği, aile katılımı, donatım malzemesi desteği, yasal düzenlemelerin

yapılması, öğretim programının uygunluğu vb. kategoriler üzerinden oluşturulduğu görülmüştür.

Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının üçüncü yılına girilmiş olmasına rağmen Türkiye’de henüz bu geçiş süreciyle ilgili bir değerlendirme çalışmasına rastlanamamıştır. Ancak okul öncesi eğitimin önemini inceleyen araştırmalar konunun ne kadar hassas olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte Türkiye’de okul öncesi eğitime katılımı inceleyen araştırmalar, erken çocukluk eğitimi adına Türkiye’nin AB ülkelerine göre ne kadar geride kaldığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda pilot uygulamanın başarıya ulaşması Türkiye adına çok büyük bir önem taşıyor iken, sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçiş sürecinde edinilen tecrübelerin zorunlu okul öncesi eğitimin başarıya ulaşmasında yol gösterici nitelikte olabileceği düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırma sürecinin diğer aşamaları ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Türkiye’de 2009–2010 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulama sürecini değerlendirmeyi amaçlayan bu araştırma, var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçladığı için tarama modelinde bir araştırmadır. Karasar (1994) tarama modellerinin, geçmişte ve halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımları olduğunu belirtmektedir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Olayları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir.

Bu araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Nicel araştırmalar, gerçekliği değişkenler ve değişkenler arasındaki ilişkiler açısından kavramsallaştırır (Punch, 2005). Nitel araştırmalar ise, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı araştırmalarda, her iki yolla elde edilen bulguların birbirini tamamladığı ve daha sağlıklı sonuçlara ulaşıldığı, aynı zamanda araştırma konusuyla ilgili daha ayrıntılı bir resmin ortaya çıktığı söylenebilir.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Türkiye’de 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, zorunlu okul öncesi eğitim kapsamında 32 il pilot olarak seçilmiştir. Tokat ili, II. aşama olan 2010-2011 öğretim yılından itibaren pilot uygulamaya dâhil edilmiştir. Araştırma evrenini oluşturan bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri, 5 yaş grubu çocukların velileri ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nde görev yapan üst yöneticilerin sayılarına ait bilgiler Tablo 3.1’de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Tokat İli 2011-2012 Öğretim Yılı Milli Eğitim Müdürlüğü Üst Yöneticileri, Bünyesinde Anasınıfı Bulunan Resmi İlköğretim Okulu Yöneticileri, Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri ve 5 Yaş Grubu Okul Öncesi Eğitim Gören Öğrenci Sayıları

İlçeler	Üst Yönetici Sayısı	Yönetici Sayısı	Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni Sayısı	5 Yaş Grubu Okul Öncesi Eğitim Gören Çocuk Sayısı
Almus	-	28	8	176
Artova	-	17	3	84
Başçiftlik	-	5	-	25
Erbaa	-	119	51	920
Merkez	12	175	114	1766
Niksar	-	83	29	464
Pazar	-	20	5	110
Reşadiye	-	30	8	185
Sulusaray	-	18	5	150
Turhal	-	84	38	816
Yeşilyurt	-	17	5	106
Zile	-	65	25	466
Toplam	12	661	280	5268

Kaynak: MEB, 2011.

Tablo 3.1'deki verilere göre 12 üst yönetici, 661 okul yöneticisi, 280 okul öncesi eğitim öğretmenin görev yaptığı, 5268 çocuğun öğrenim gördüğü görülmektedir. Veli sayısının, çocuk sayısından yola çıkılarak 5268 kişi olduğu varsayılmıştır.

Araştırmada üst yöneticilerin çalışma grubu, kolay ulaşılabılır örneklem yöntemi ile belirlenmiş olup okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve velilerle ilgili örnekleme yapılmadan evrenin tamamı üzerinde çalışılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu; 6 üst yönetici, 661 okul yöneticisi, 280 okul öncesi eğitim öğretmeni ve 5268 veliden oluşmaktadır. Araştırmada, 6 üst yönetici ve ölçme araçlarıyla geri dönüşü sağlanan 346 okul yöneticisi, 262 okul öncesi eğitim öğretmeni ve 624 velinin görüşleri üzerinden bulgu ve yorumlara ulaşılmıştır.

3.3. KATILIMCILARIN KİŞİSEL VE OKULA İLİŞKİN BİLGİLERİ

Araştırmaya katılan okul yöneticileri, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kişisel bilgileri ile görev yaptıkları okullara ilişkin bilgilerine ve velilerin kişisel bilgileri ile çocuklarının öğrenim gördüğü okullara ilişkin bilgilerine Tablo 3.2’de yer verilmiştir.

Tablo 3.2. Okul Yöneticileri, Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Kişisel Bilgileri ile Görev Yaptıkları Okullara İlişkin Bilgileri ve Velilerin Kişisel Bilgileri ile Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullara İlişkin Bilgileri

		Okul Yöneticileri		Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri		Veliler	
		Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	27	7,80	258	98,47	380	60,90
	Erkek	319	92,20	4	1,53	244	39,10
Eğitim Durumu	İlkokul	-	-	-	-	269	43,11
	Ortaokul	-	-	-	-	77	12,34
	Lise	-	-	-	-	154	24,68
	Önlisans	46	13,29	51	19,46	33	5,29
	Lisans	290	83,82	203	77,48	86	13,78
	Yüksek Lisans	7	2,02	4	1,53	3	0,48
	Doktora	-	-	-	-	2	0,32
	Diğer	3	0,87	4	1,53	-	-
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	22	6,36	197	75,20	-	-
	6-10 yıl	77	22,25	36	13,75	-	-
	11-15 yıl	79	22,83	17	6,49	-	-
	16 yıl ve üzeri	168	48,55	12	4,58	-	-
Yöneticilik Kıdemi	1-5 yıl	148	42,77	-	-	-	-
	6-10 yıl	71	20,52	-	-	-	-
	11-15 yıl	65	18,79	-	-	-	-
	16 yıl ve üzeri	62	17,92	-	-	-	-
Mezun Olunan Bölüm	Okul Önc. Eğt. Öğret.	-	-	181	69,08	-	-
	Çocuk Gelişimi	-	-	34	12,98	-	-

	ve Eğt. Bölümü						
	Çocuk Gelişimi (Ön lisans)	-	-	30	11,45	-	-
	Öğrenci	-	-	5	1,91	-	-
	Alan dışı	-	-	12	4,58	-	-
Kadro Durumu	Kadrolu	-	-	188	71,76	-	-
	Ücretli-Sigortalı	-	-	74	28,24	-	-
Yaş	20-29	-	-	-	-	194	31,09
	30-39	-	-	-	-	357	57,21
	40-49	-	-	-	-	66	10,58
	50 ve üzeri	-	-	-	-	7	1,12
Aylık Ortalama Gelir	0-500 TL	-	-	-	-	251	40,22
	501-1000 TL	-	-	-	-	163	26,12
	1001-1500 TL	-	-	-	-	58	9,29
	1501-2000 TL	-	-	-	-	85	13,62
	2001-2500 TL	-	-	-	-	38	6,09
	2501-3000 TL	-	-	-	-	17	2,72
	3001-3500 TL	-	-	-	-	3	0,48
	3500 ve üzeri	-	-	-	-	9	1,44
Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi	Merkez İlçe	72	20,81	76	29,01	215	34,46
	İlçe	108	31,21	71	27,10	167	26,76
	Belde	73	21,10	52	19,85	125	20,03
	Köy	93	26,88	63	24,05	117	18,75
Okul Önc. Eğt. Şubesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı	1-10 çocuk	46	13,29	33	12,60	-	-
	11-20 çocuk	225	65,03	180	68,70	-	-
	21-30 çocuk	69	19,94	46	17,56	-	-
	31 ve üzeri	6	1,73	3	1,15	-	-
Okul Önce. Eğt. Öğretim Şekli	Tam Gün Eğitim	226	65,32	148	56,49	-	-
	İkili Eğitim	120	34,68	114	43,51	-	-
İlköğretim Öğretim Şekli	Tam Gün Eğitim	337	97,40	239	91,22	-	-
	İkili Eğitim	9	2,60	23	8,78	-	-
Toplam		346	100,00	262	100,00	624	100,00

Tablo 3.2'deki okul yönetici bilgileri incelendiğinde, araştırmaya katılan erkek okul yöneticisi sayısının, kadın okul yöneticisi sayısından oldukça fazla olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin çoğunluğunun lisans mezunu oldukları göze çarpmaktadır. Okul yöneticileri arasında oldukça az sayıda kişinin (% 2,02) yüksek lisans mezunu olması ve doktora mezunu okul yöneticisi bulunmaması sebebiyle okul yöneticileri arasında lisansüstü eğitimin yaygın olmadığı söylenebilir. Okul yöneticilerinin mesleki kıdem ve yöneticilikteki kıdemleri değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yarısının 16 yıldan fazla görev yaptığı ancak büyük çoğunluğunun ise 1 ile 5 yıl arasında yöneticilik yaptığı görülmektedir.

Okul öncesi eğitim öğretmenlerine ilişkin kişisel bilgiler incelendiğinde; katılımcıların neredeyse tamamının (% 98,47) kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Eğitim durumlarına göre ise büyük çoğunluğun lisans mezunu olduğu ancak göz ardı edilmeyecek kadar (% 19,46) bir kesimin ise ön lisans mezunu olduğu göze çarpmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 28,24'ünün ücretli-sigortalı olmasına bağlı olarak son yıllarda yüksek sayıda yapılan okul öncesi eğitim öğretmeni atamasına rağmen hala kadrolu öğretmen açığının bulunduğu söylenebilir. Mesleki kıdemlerine göre katılımcıların büyük bir kısmının (% 75) henüz mesleklerinde 5 yılını doldurmamış olduğu görülmektedir.

Velilere ilişkin kişisel bilgiler incelendiğinde; velilerin cinsiyetlerine göre dağılımının kadınlar (% 60,90) yönünde bir miktar fazla olduğu, katılımcıların yaşa göre dağılımında ise velilerin yarısından fazlasının (% 57,21) 30-39 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Öğrenim düzeylerine göre ise velilerin yaklaşık % 80'inin lise ve daha düşük seviyede eğitim aldığı göze çarpmaktadır. Katılımcıların gelir dağılımı incelenecek olursa; 0-500 TL arasında kazancı olan % 40,22, 501-1000 TL arasında kazancı olan %

26,12, 1001-1500 TL arasından kazancı olan % 9,29'luk bir dilimi oluşturmaktadır. Çocukların öğrenim gördükleri okulun yerleşim birimlerine göre dağılımlarına göre merkez ilçe yönünde (% 34,46) bir fazlalık olmakla birlikte normal sayılabilecek bir dağılım olduğu söylenebilir.

Okula ilişkin bilgiler incelendiğinde; katılımcıların belirli bir yerleşim biriminde yoğunlaşmadığı görülmektedir. Okulun bulunduğu yerleşim birimi değerlerine göre tüm katılımcılar arasında normal bir dağılım olduğu gözlenmiştir. Yöneticilere ve okul öncesi eğitim öğretmenlerine yöneltilen “Okulunuzdaki Okul Öncesi Eğitim Şubesi Başına Düşen Öğrenci Sayısı” sorusuna yöneticiler % 65,03, öğretmenler % 68,70 değerleriyle 11-20 çocuk arasında cevabını vermişlerdir. Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kademesindeki ikili öğretim uygulaması yapılan okullardaki değerler incelendiğinde (okul öncesi eğitimde; yöneticiler, 34,68; öğretmenler, 43,51; ilköğretimde; yöneticiler, 2,60; öğretmenler, 8,78) ikili öğretimin okul öncesi eğitim kademesinde ilköğretim kademesine göre daha fazla olduğu göze çarpmaktadır. Okul öncesi eğitimde ikili öğretim uygulamasının fazla olması, pilot uygulamanın başlamasının ardından artan öğrenci sayısı nedeniyle derslik sayısının yetersizliğinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

3.4. ÖLÇME ARACININ HAZIRLANMASI

Araştırmanın ölçme aracını hazırlarken, ilgili alanyazın taranmış fakat zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmeye yönelik hazırlanmış bir ölçme aracına rastlanamamıştır. Türkiye’de benzer bir sürecin yaşandığı sekiz yıllık kesintisiz zorunlu eğitime geçiş sürecinin değerlendirildiği araştırmalar incelendiğinde, genellikle araştırmacılar tarafından hazırlanmış anketler ile veri toplandığı görülmüştür.

Araştırmada üç tür ölçme aracı kullanılmıştır. Üst yöneticiler için yarı yapılandırılmış görüşme formu, okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim öğretmenlerine yönelik araştırmacı tarafından ölçek haline getirilen “Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirme Ölçeği” ve velilere yönelik açık uçlu sorulardan oluşan “Veli Değerlendirme Formu” hazırlanmıştır.

Okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim öğretmenleri için ortak sorular hazırlandığından bu iki grup eğitim çalışanları olarak adlandırılmıştır. Eğitim çalışanlarına yönelik hazırlanan anket formu için, ilgili alanyazın incelemesi sonucunda 55 maddelik bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzundan yararlanılarak ve tez danışmanı ile görüşülerek, kişisel bilgiler ve Türkiye’de zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmeye yönelik ifadelerden oluşan 42 maddelik bir anket formu oluşturulmuştur. Eğitim çalışanlarına yönelik hazırlanan anket formu, 2011-2012 öğretim yılının I. döneminde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamanın başlamış olduğu illerde elektronik ortam üzerinden 30 eğitim çalışanının görüşleri doğrultusunda gözden geçirilmiştir. Üst yönetici yarı yapılandırılmış görüşme formu ve araştırmacının görev yaptığı okuldaki 5 velinin görüşleri doğrultusunda veli değerlendirme formu gözden geçirilerek, ölçme araçları uzman kişilerin görüşlerine sunulmuştur. Uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda ölçme araçlarındaki soruların anlaşılır, algılanabilir ve cevap verilebilir olmasına bakılarak ölçme araçlarına son şekli verilmiştir.

Eğitim çalışanlarının, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmelerine yönelik hazırlanan anket formu ölçek haline getirilmiştir. Okul yöneticileri ve okul öncesi eğitim öğretmenleri eğitim çalışanları olarak tanımlandığından ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri tek bir grup üzerinden yapılmıştır. Anket formunun

yapısı hakkında fikir edinmek amacıyla *açımlayıcı faktör analizi* yapılmıştır. Veri setinin faktör analizine uygun olarak Pearson çarpım momentler korelasyon kat sayısının kullanılması ile korelasyon matrisi oluşturulmuştur. Faktör analizinin sonucunun yorumlanabilir olmasına *KMO* ve *Bartlett Testi* sonuçları dikkate alınarak karar verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği çalışması için ilk olarak toplanan verilerin Kaiser Meyer Olkin=.83 ve Bartlett [$\chi^2= 8065.34$; $p<.01$] test analizleri sonuçları ile faktör analizinin yapılabileceği anlaşılmıştır. Varimax dik eksen döndürme tekniği kullanılarak yapılan faktör analizine 42 madde ile başlanmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin 31 maddesinin öz değeri 1'den büyük sekiz faktörden ve elde edilen faktör değişkenlerinin üzerinde pozitif yüklerle sahip olduğu görülmüştür. Tablo 3.3'te sunulduğu üzere ölçeğin alt ölçeklerdeki öz değer toplamı 19.783 ve açıklanan varyans yüzdesi toplamı 63.83 ve alt ölçek maddelerinin faktör yükleri ise 0.87 ile 0.54 arasında değişmektedir. Ayrıca faktör analizi sonucunda kalan 31 maddeye faktör analizi tekrar edildiğinde de maddelere ait faktör yüklerinin sadece bir alt ölçekte yüksek faktör yüküne sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 3.3. Ölçeğin Faktör Yükleri, Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri ve Öz Değerleri

Faktörler	Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Personelden Beklentiler	Eğitim materyali finansman desteği	Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Ailelerin olumsuz bakış açıları	Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Ailelerin olumlu bakış açıları
<i>Madde No</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>	<i>Faktör Yüğü</i>
MADDE 11	.801							
MADDE 10	.795							
MADDE 9	.745							
MADDE 12	.661							
MADDE 8	.575							
MADDE 15		.817						
MADDE 14		.761						
MADDE 17		.720						
MADDE 16		.633						
MADDE 13		.631						
MADDE 29			.873					
MADDE 30			.842					
MADDE 28			.801					
MADDE 27			.754					
MADDE 23				.872				
MADDE 22				.859				
MADDE 24				.839				
MADDE 2					.850			
MADDE 1					.842			
MADDE 3					.726			
MADDE 39						.684		

MADDE 38									.684
MADDE 41									.617
MADDE 42									.601
MADDE 40									.554
MADDE 37									.739
MADDE 35									.679
MADDE 36									.565
MADDE 4									.804
MADDE 5									.804
MADDE 7									.603
Öz değer	3.26	3.09	2.80	2.54	2.39	2.20	1.75	1.74	
Açıklanan varyans	10.52	9.97	9.05	8.19	7.71	7.10	5.64	5.14	

Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin Tablo 3.4'te ölçeğin boyutlarının madde sayıları ve elde edilen Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayıları sunulmuştur.

Tablo 3.4. Ölçek Boyutlarının Madde Sayıları ve Güvenirlik Kat Sayıları

Faktörler	Madde Sayısı	n	Alpha
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	5	608	0.85
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	5	608	0.83
3- Personelden Beklentiler	4	608	0.85
4- Eğitim materyali finansman desteği	3	608	0.88
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	3	608	0.82
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	5	608	0.74
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	3	608	0.71
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	3	608	0.65

Tablo 3.4'te yer alan değerlere göre ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısının, boyutlar bazında 0.71 ile 0.88 arasında olduğu görülmektedir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

Ölçme araçları Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün onayına sunulularak araştırma izni (Ek-3) alınmıştır. Ölçme araçları Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün desteğiyle elektronik ortam üzerinden uygulanmıştır. Ölçme araçları, Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü AR-GE Birimi ile görüşülerek araştırmacı tarafından elektronik ortama aktarılmıştır. Tokat ili genelinde bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarına gönderilen resmi yazı ile ilgili okullarda görev yapan yöneticiler, okul öncesi eğitim öğretmenleri ve 5 yaş

grubundaki çocukların velileri tarafından 13.02.2012-23.02.2012 tarihleri arasında veri girişleri yapılmıştır.

Araştırmada veriler, veri toplama araçlarının yöneticiler, öğretmenler ve velilere 2011–2012 öğretim yılında elektronik ortamda uygulanmasıyla ve üst yöneticiler ile randevu alınarak birebir görüşme yoluyla elde edilmiştir. Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün desteklediği bir araştırma olması nedeniyle, uygulama esnasında katılımın üst düzeyde olması sağlanmıştır.

3.6. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada verilerin çözümlenmesi altı temel aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalara ilişkin ayrıntılar aşağıda sunulmuştur:

1. Araştırmada istatistiksel çözümlemelere geçilmeden önce, uygulanan veri toplama araçları 5'li Likert sistemiyle puanlandırılmış, demografik değişkenler gruplandırılmıştır.

2. Araştırma grubunu oluşturan öğretmen ve yöneticilerin demografik özelliklerini belirleyici frekans (η) ve yüzde (%) değerleri çıkarılarak ölçeklerin tüm boyut puanları için ortalama (X) ve standart sapma (SS) puanları hesaplanmıştır.

3. Öğretmen ve yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirme puanlarının çeşitli demografik değişkenlerine göre test etmeden önce araştırma verilerinin normal dağılım özelliği taşıyıp taşımadıkları *Kolmogorov-Smirnov Testi* ile tespit edilmiştir (*bkz.* Tablo 3.5.). Tabloda sunulduğu üzere, ölçekten elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek

örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımların normal dağılmadığı saptanmıştır.

Tablo 3.5. Ölçeklerden Elde Edilen Puanların Normal Dağılımını Belirlemek Amacıyla Yapılan Tek Örneklem Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Boyutlar	η	Z	p
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	608	1.83	.00
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	608	1.51	.02
3- Personelden Beklentiler	608	2.8	.00
4- Eğitim materyali finansman desteği	608	2.39	.00
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	608	2.83	.00
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	608	1.78	.00
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	608	3.19	.00
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	608	3.32	.00

Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım özelliği göstermemesinden dolayı non-parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda;

4. Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirme puanlarının; *cinsiyet, kadro durumu, okulların öğretim şekli* değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Many Whitney-U testi*; *eğitim düzeyi, mesleki kıdem, mezun oldukları bölüm, okulun bulunduğu yerleşim birimi, okuldaki şube başına düşen çocuk sayısı* değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *Kruskal Wallis-H testi*;

5. Kruskal Wallis-H testi sonrasında elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için *Many Whitney-U testi* kullanılmıştır.

6. Araştırmanın nitel boyutu olan veli değerlendirme formu ve üst yönetici yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen verilerin çözümlenmesine yönelik “içerik analizi” yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005) içerik analizini, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temanın saptanması, verilerin tanımlanması, sınıflandırılması, kodlanması ve kategorileştirilmesi süreci olarak tanımlamaktadır. Betimleme aşamasında, araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Bulgular kısmında kişilerin belirginleşmesini önlemek için katılımcıların kişisel bilgileri hakkında bilgi verilmemiştir. Veliler V1, V2 şeklinde; üst yöneticiler Y1, Y2 şeklinde kodlanmıştır.

3.7. ETİK İLKELER

Bu araştırmada aşağıdaki etik ilkelere bağlı kalınmıştır:

1. Katılımcıların isimlerine yer verilmemiştir.
2. Veriler araştırmacı tarafından saklanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma problemlerini test etmeye yönelik olarak yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ulaşılan bulgular tablolar halinde gösterilerek açıklanmış ve yorumlanmıştır. Araştırma bulguları, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda 6 temel aşamada incelenmiştir. İlk aşamada, üst yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili bulgulara, ikinci aşamada yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili bulgulara, üçüncü aşamada okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili bulgulara, dördüncü aşamada okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşlerinin bağımsız değişkenlere göre farklılaşması ile ilgili bulgulara, beşinci aşamada yönetici ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması ile ilgili bulgulara, altıncı aşamada velilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

4.1. ÜST YÖNETİCİLERİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde üst yöneticilerin yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1.1. Üst Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşleri

Tablo 4.1’de üst yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

Tablo 4.1. Üst Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmelerine İlişkin Görüşleri

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)
Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının çok isabetli bir karar olduğunu düşünüyorum (Y1, Y2, Y4, Y5, Y6)	5
Pilot uygulamada çocukların okula devam zorunluluğunu gerektiren yaptırımlar uygulanmadı (Y2, Y3, Y6)	3
Pilot uygulama ile öğrenci sayısının az olduğu yerleşim birimlerinde çocukların taşınmalı eğitim kapsamına alınması sorunu ortaya çıktı (Y3, Y5, Y6)	3
Pilot uygulama ile okullarda/sınıflarda eğitim materyali bakımından yetersizlik sorunu yaşanmadı (Y1, Y2, Y5)	3
Pilot uygulama ile okullarda/sınıflarda fiziksel altyapı bakımından yetersizlik yaşanmasına rağmen sorunlar giderildi (Y1, Y4, Y5)	3
Pilot uygulama ile okullarda/sınıflarda personel yetersizliği yaşanmasına rağmen sorunlar giderildi (Y4, Y5, Y6)	3
Pilot uygulamanın okul öncesi eğitim kademesinde okullaşma oranına olumlu etkileri oldu	2

(Y1, Y2)

Pilot uygulama ile personel yetersizliği sorunu yaşandı 2

(Y2, Y3)

Pilot uygulama ile okullarda/sınıflarda fiziksel altyapı bakımından birtakım sorunlar yaşandı 1

(Y2)

Tablo 4.1’de elde edilen bulgular incelendiğinde, görüşülen üst yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının, çok yerinde bir karar olduğu konusunda hemfikir oldukları anlaşılmaktadır. Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının takdir edilmesi gereken bir karar olduğunu ifade eden Y2 ayrıca, “*Alınan kararın, ileriye yönelik umut verici bir uygulama*” olduğunu ifade etmiştir. Y5 ise, Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü olarak pilot uygulamadan önce son birkaç yıl içerisinde, okul öncesi eğitimin yaygınlaştırması amacıyla çeşitli proje ve faaliyetlerin yürütüldüğünü belirtmiştir. Bu bakımdan pilot uygulamanın yerinde bir karar olduğunu kabul etmekle beraber, “*Önceki yıllarda yapmış olduğumuz ve halen devam etmekte olan bazı çalışmalar için bizim adımıza işleri kolaylaştırdı*” ifadesiyle uygulamanın bir diğer olumlu etkisine vurgu yapmıştır.

Araştırma bulgularına göre üç üst yönetici (Y2, Y3, Y6) pilot uygulamanın zorunlu olmasına rağmen, çocuğunu okula göndermeyen velilere yönelik herhangi bir maddi yaptırım uygulanmadığını belirtmiştir. Bu konuda Y3, “*Maddi yaptırımlar uygulanmadığı için çocukların sistemde görüldüğünü fakat okula gitmedikleri için devamsızlık sorunu yaşandığı*” konusuna dikkat çekmiştir. Y2 ise, konuyla ilgili “*Uygulama sürecinde, okul öncesinin zorunlu hale getirileceği iradesi, alanda tam olarak hissettirilmedi. Yine bize yakışanı yaptık. Uygulama öncesi ile uygulama sonrası yapılanlar tutarlı değildi, birbiri ile*

örtüşmedi” ifadeleriyle pilot uygulama sürecinde zorunluluk ile ilgili sergilenen tutuma ilişkin eleştirilerine yer vermiştir.

Üst yöneticilerin bir kısmı (Y3, Y5, Y6), pilot uygulama ile taşınmalı eğitim sorununun ortaya çıktığını belirtmiştir. Bu konuda görüş belirten üst yöneticilerin değerlendirmelerine göre, sorun yaşanan yerler ile ilgili dağlık ve küçük yerleşim birimlerine dikkat çekildiği görülmektedir. Bu temayı oluşturan üst yöneticilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Dağlık bölgelerdeki köylerde bulunan okullar için öğrencilerin taşınması konusunda sıkıntılar oluştu.” (Y3)

Y5 ise, Y3’ün belirttiği taşıma sorununa ek olarak;

“Geçtiğimiz yıl (2011-2012) Bakanlık ödenekleriyle anasınıfı bulunmayan yakın köylerdeki çocukların belirli köylerde buluşturulmasıyla, 133 çocuk için taşıma hizmeti sağladık. Bu sayede hem okul öncesi eğitimde erişim engellerini en aza indirmeyi başardığımızı hem de bu yıl daha fazla çocuğu taşıma kapsamına almak adına kırsal kesimde yaşayan ve taşıma sorunu gerekçesini öne sürerek okul öncesi eğitime olumsuz bakan velilerin düşüncelerini olumluya çevirmeyi başardığımızı düşünüyorum.” ifadesiyle il genelinde Türkiye’deki benzer sorunların yaşandığı iller için örnek bir uygulamaya imza attıklarını belirtmiştir. Pilot uygulama ile ortaya çıkan taşınmalı eğitim sorunuyla ilgili Y6, *“Yönetmeliklerde okul açma esaslarıyla ilgili 10 öğrencinin altına düşen sınıfların kapatılması kuralı yüzünden sıkıntılar doğdu. Bu durum için mevcut yönetmelik sınıfların açık tutulmasına izin vermiyordu”* görüşüyle mevcut yönetmeliklerinin, pilot uygulama sürecinde yaşanan taşınmalı eğitim sorununun çözümü adına birtakım engeller

oluşturduğuna vurgu yapmıştır. Bu görüş doğrultusunda Bakanlığın, gerekli yasal düzenlemeleri yapmakta yetersiz kaldığı düşünülebilir.

Görüşme yapılan katılımcılardan üç üst yönetici (Y1, Y2, Y5), pilot uygulama sürecinde eğitim materyali bakımından eksiklik yaşanmadığını ifade etmişlerdir. Görüş belirten üst yöneticiler Bakanlığın bu konuda yeterli desteği sağladığına ve Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV) ortaklığı ile yürütülen proje ile eğitim materyali/donatım malzemesi temin edilebildiğine vurgu yapmışlardır. Üst yöneticilerin bazı görüşleri şu şekildedir:

“AÇEV projesinin bu konuda faydalı bir uygulama olduğunu düşünüyorum.” (Y1)

“AÇEV ortaklığı ile eğitim ortamlarının geliştirilmesi adına başarılı uygulamalar yürütülmüştür.” (Y2)

“Donatım malzemesi bakımından sıkıntı yaşamadığımızı düşünüyorum. Geçmiş yıllarda yapmış olduğumuz hibe projeleri ve AÇEV ortaklığı ile yürüttüğümüz çalışmalar sayesinde donatım malzemesi ve eğitim materyali bakımından eksiklerimizi giderebiliyoruz. Ayrıca Bakanlığımız bu konuda her türlü ihtiyacımızı gidermek için gerekli yardımları yapıyor.” (Y5)

Pilot uygulama sürecinde fiziksel altyapı bakımından yetersizlikler konusunda üst yöneticilerin farklı görüşler belirttiği görülmüştür. Üst yöneticilerin görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Uygulama ile birlikte genel olarak ülke düzeyinde fiziki olanakların geliştirilmesine yönelik bir eylemden söz etmek yanlış olur. Lokal düzeyde okul yapma, eğitim ortamı düzenleme gibi çalışmalar yapılmıştır.” (Y2)

“Özellikle çağ nüfusunun daha fazla olduğu merkez ilçedeki bazı okullarda derslik, oyun sahası vb. alanlar için ciddi fiziksel altyapı yetersizlikleri yaşadık. Özellikle okul

öncesi eğitimde ikili öğretim uygulaması yapılan bazı okullarda bu sorun daha fazla yaşandı. Bu sorunumuza yönelik olarak kullanılmayan, atıl durumda bulunan mekânları sınıfa dönüştürme, uygun mekânı bulunmayan okullarda ise prefabrik sınıflar/derslikler oluşturma yolunu denedik.” (Y5)

“Fiziki olanaklar yönünden bir yetersizlik bulunmamaktadır.” (Y4)

Pilot uygulama sürecinde personel yeterliliği konusunda da üst yöneticilerin farklı görüşleri olduğu görülmüştür. Y2'nin, *“Personel yeterliliği tam bir muammadır, uygulama sonrası da durum değişmedi.”* görüşü ve Y3'ün *“Öğretmen ihtiyacının oluştuğunu düşünüyorum.”* görüşlerinden, pilot uygulama sürecinde personel bakımından birtakım yetersizliklerin oluştuğu düşünülmektedir. Ancak konuyla ilgili üst yöneticilerden bazıları (Y4, Y5, Y6), personel yeterliliği bakımından sıkıntılar yaşanmasına rağmen, çeşitli önlemler ile sorunların çözüldüğünü ifade etmişlerdir. Bu yöndeki görüşler şu şekildedir:

“Personel yönünden bir yetersizlik bulunmamaktadır.” (Y4)

“İlgili dönem içerisinde personel açısından ihtiyacımız elbette oldu ama bu eksikimizi ücretli öğretmen ve usta öğreticiler ile giderme yoluna gittik. Bu bakımdan personel açısından bir eksiklik yaşandığını düşünmüyorum.” (Y5)

“Personel yetersizliği yaşanmadığını düşünüyorum çünkü ihtiyaç kadarıyla ücretli öğretmen görevlendirilmesi yapıldı. Ayrıca artık lisans mezunu olmasa da alanda yetişmiş çok sayıda ön lisans mezunu okullarımızda görev yapmak için başvuruda bulunuyor.” (Y6)

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, görüşme yapılan üst yöneticilerin neredeyse tamamı zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının isabetli bir karar olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Saklan (2012)'in araştırmasında yöneticilerin büyük çoğunluğu, öğretmenlerin ise tamamı okul öncesi eğitimin gerekliliğinin ve

öneminin farkında olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bakımdan iki araştırmaya ilişkin bulguların benzerlik gösterdiği söylenebilir. Elde edilen bulgulara göre, üst yöneticilerin önemli bir kısmı pilot uygulama ile fiziksel altyapı yetersizliği, personel yetersizliği, finansal kaynak yetersizliği, eğitim materyali ve donatım malzemesi yetersizliği yaşanmasına rağmen sorunların giderildiğini ifade etmişlerdir. Saklan (2012)'ın araştırmasında yönetici ve öğretmenlerin, ortak olarak pilot uygulama sürecinde Bakanlık tarafından yeterince finansal kaynak ayrılmadığı ve fiziksel altyapıda ciddi sorunların yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitim materyali ve donatım malzemesi bakımından yeterince destek görülmediği için okulların kendi imkânları ile bu sorunu çözmeye çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan iki araştırmada, üst yöneticilerin görüşleri ile okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri arasında farklılıkların bulunduğu göze çarpmaktadır.

Araştırma bulgularına göre üst yöneticilerin, pilot uygulamada birtakım sorunların ortaya çıktığını kabul etmekle beraber, il genelinde sorunlara yönelik en yetkili çözüm mercii olmalarından dolayı okul yöneticileri ve öğretmenlere göre daha çözüm odaklı bir tutum sergiledikleri düşünülmektedir.

4.1.2. Üst Yöneticilerin Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Kapsamında Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri

Tablo 4.2'de üst yöneticilerin oniki yıllık zorunlu eğitim kapsamında okul öncesi eğitim sistemine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

Tablo 4.2. Üst Yöneticilerin Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim Kapsamında Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Görüşleri

Tema	Belirtme Sıklığı (f)
Yeni sistemin, okul öncesi eğitimin geleceğini olumsuz yönde etkileyeceğini düşünüyorum (Y2, Y3, Y5)	3
Okul öncesi eğitim konusunda veli bilinç düzeyinin hala düşük olduğu için veli bilinçlendirme çalışmalarının artırılması gerektiğini düşünüyorum (Y3, Y5, Y6)	3
Yeni sistemde yapılan yaş düzenlemesinin olumsuz etkilerinin olacağını düşünüyorum (Y2, Y3, Y4)	3
Yeni sistemde okul öncesi eğitimle ilgili son yıllardaki hassasiyetin devam etmesi gerektiğini düşünüyorum (Y1, Y6)	2
Yaş düzenlemesinin ardından okul öncesi eğitim öğretim programının yetersiz kaldığını düşünüyorum (Y2, Y4)	2
Yeni eğitim sistemine geçilirken, MEB üst düzey yöneticilerin okul öncesi eğitime gereken özeni göstermediğini düşünüyorum (Y5)	1
Yeni sistemde okul öncesi eğitim kademesinin zorunlu olması gerektiğini düşünüyorum (Y4)	1

Tablo 4.2’de elde edilen bulgular incelendiğinde, görüşülen üst yöneticilerin bir kısmı (Y2, Y3, Y5), 2012-2013 öğretim yılı itibarıyla uygulanmaya başlayan oniki yıllık zorunlu eğitim uygulamasında yer alan okul öncesi eğitim kademesinin olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmişlerdir. Bu şekilde düşünen Y2, “4+4+4 kademeli eğitim sistemi okul öncesi eğitimin geleceği konusunda olumsuzluk yaratacaktır.”, Y3, “Yeni sistemde

okul öncesi eğitimin zorunluluktan çıktığını hissediyorum.”, Y5, *“Ne yazık ki olumsuz düşünceler taşıyorum. Son yıllarda ciddi bir ivme kazanan okul öncesi eğitimdeki okullaşma düzeyimizin, yeni eğitim sistemiyle bu ivmesini kaybedeceğini düşünüyorum.”* şeklinde görüş belirtirken yeni eğitim sistemiyle okul öncesi eğitimin önemini yitireceğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu konuda Y2, *“Türkiye’de kararlı, bilimsel, sistemin özelliklerini yansıtır bir okul öncesi eğitim sisteminden bahsetmek son derece güçtür. Çünkü zorunlu okul öncesi eğitime geçişle ilgili pilot uygulama yapıyorsunuz, herkes bir yıl sonraya zorunlu okul öncesi eğitim beklerken her şey sil baştan...”* ifadesiyle okul öncesi eğitimin geleceğine ilişkin olumsuz düşüncelerinin nedenini ifade etmiştir. Y1 ve Y6 ise, yeni eğitim sisteminde okul öncesi eğitimin geleceği ile ilgili bir görüş belirtmemekle beraber;

“Okul öncesi eğitim önemi kaybolmuş değil, yine aynı hassasiyetle devam etmeli diye düşünüyorum.” (Y1)

“Genel olarak eski sistemde de yeni sistemde de okul öncesi eğitimin öneminin farkındayım ve kesinlikle destekliyorum.” (Y6) görüşleri ile zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması sürecinde gösterilen hassasiyetin devam etmesi gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır.

Araştırma bulgularına göre üç üst yönetici (Y3, Y5, Y6), okul öncesi eğitimin önemi konusunda veli bilinç düzeyinin hala düşük olduğuna vurgu yaparak, veli bilinçlendirme çalışmalarının artırılması yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu yöndeki görüşlerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Ne yazık ki bilinçli ailelerin dışındaki aileler, çocuklarını evden uzak durması için veya çocukların oyun oynamaları için okul öncesi eğitime gönderiyor.” (Y3)

“Hala okul öncesi eğitim veli bilinç düzeyinin düşük olduğunu düşünüyorum bu yüzden 48-66 aylık çocukların okul öncesi eğitim almaları için veliler bilinçlendirilmeli.”

(Y6)

Y5 ise, *“Bundan önceki dönemlerde okul öncesi eğitim okullaşma oranının yüksek olması, bilinçli velilerin çocuklarını okula göndermesinden kaynaklanıyordu. Son yıllarda MEB’in bu konu üzerinde durmasıyla pek çok çocuğu okul öncesi eğitime kazandırmayı başardık. Fakat bence bu süreç bu kadar çabuk bitmemeliydi.”* görüşüyle zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasıyla birtakım başarıların elde edildiğini ancak son gelişmeler ile bu başarının yarım kalacağını düşündüğü anlaşılmaktadır. Ayrıca *“Daha önce ekonomik gelir düzeyi düşük olan veliler çocuklarını okula gönderemiyorken, şu an yine aynı veliler çocuklarını okula gönderemiyor. Dezavantajlı çocukların dezavantajları halen devam ediyor. Bence bu konular üzerinde projeler üretilmeli ve başarılı olanlar diğer illere yaygınlaştırılmalı.”* görüşüyle halen birtakım eksikliklerin giderilemediğini ifade etmiştir. Bu soruna ilişkin ise görev yaptığı ilde uyguladıkları taşınabilir eğitim sistemini örnek göstererek sorunun çözümüne yönelik önerilerini sunmuştur.

Üst yöneticilerden bazıları (Y2, Y3, Y4), oniki yıllık zorunlu eğitim kapsamında yapılan yaş düzenlemesi nedeniyle okul öncesi eğitimin olumsuz etkileneceğini düşünmektedir. Y2, *“4+4+4 eğitim sistemi ile üst sınırdaki değişiklik yapılmış. 66 ay ve sonrası zorunlu ilköğretim, 60 ay ve sonrası da isteğe bağlı olarak ilköğretim çağı nüfusuna alınmıştır. Dolayısıyla üst sınırdaki en az 6 ay olmak üzere 1 yıl aşağı çekmeler olmuştur.”* görüşüyle ve *“Kademeli eğitim sistemi ile birlikte ilköğretim zorunlu eğitim olarak tanımlanmış, okul öncesinin eğitimde bir zorunluluk getirilmemiştir. Yeni sistemde belirtilen 48 ayını dolduran çocukların zorunlu okul öncesine tabi tutulması gibi bir yasal bir*

düzenleme bulunmamaktadır. Ancak daha önceki okul öncesi eğitim yönetmeliğinin 10/b maddesinde öncelikle 60-72 ay çocukları, eğer sınıf açılacak sayıya (10 öğrenci) ulaşamaz ise 48 ay çocuklarının da okul öncesi eğitime kaydının yapılabileceğini öngörmektedir. Dolayısı ile taban yaş konusunda 4+4+4 eğitim sisteminin, eskiye nazaran rahatlatıcı bir düzenlemesi yoktur.” düşüncesiyle yeni sistemde yapılan yaş düzenlemesinin doğru olduğunu ancak bu değişikliğin ardından dört yaş grubunda okulaşmaya ilişkin çok büyük bir beklentisinin olmadığını ifade etmiştir. Y3, *“İlkokula başlama yaşının değişmesi ile okul öncesi eğitime devam eden öğrenci sayısı bir hayli azaldı”* görüşüyle, Y4, *“6287 sayılı yasa ile yaş grubu değişikliğe uğramış, 60-66 aylık çocuklar veli isteği ile ilkokula yönlendirilmişlerdir. Dolayısıyla okul öncesi eğitim öğrenci sayısında azalma söz konusu olmuştur.”* görüşüyle oniki yıllık zorunlu eğitim kapsamında yer alan okul öncesi eğitim kademesindeki okullaşma oranlarıyla ilgili endişelerinin olduğunu ifade etmişlerdir.

İki üst yönetici (Y2, Y4), yeni eğitim sisteminde yer alan okul öncesi eğitim kademesi öğretim programının yetersiz kaldığına vurgu yapmıştır. Y2, *“Üst yaş sınırı aşığa çekilince ilkokul 1. Sınıf programı da (ilk 3 aylık dilim) hafifletilmiş, oyun ve fiziki etkinliklere yer verilmiştir. Bu noktada özellikle ilgili veliler, okul öncesi ve ilkokul 1. Sınıf programlarını aynı gördüklerinden 60 ayını dolduran çocuğunu ilkokula göndermeyi yeğlemektedir.”* görüşüyle, yaş düzenlemesinin ardından yapılan öğretim programındaki değişikliklerin, velilerin üzerinde çocuklarını okul öncesi eğitime göndermeleri konusunda olumsuz etkiler oluşturduğunu ifade etmiştir. Y4 ise, *“Okul öncesi eğitim programı yeniden düzenlenmeli”* ve *“Etkinlikler arası geçiş net olarak ortaya konulmalı”* görüşüyle okul

öncesi eğitim öğretim programının yetersiz kaldığını belirterek, bu soruna ilişkin önerilerini ifade etmiştir.

Değerlendirmeye alınan görüşler arasında Y5, farklı bir konuya vurgu yaparak endişesini dile getirmiştir:

“Beni şaşırtan bir diğer husus; yeni eğitim sistemine geçilirken MEB üst düzey yöneticilerin, yeni eğitim sisteminde okul öncesi eğitim kademesine yeterli düzeyde ağırlık ve planlamalarında önem vermemesi olmuştur. En azından yeni eğitim sistemi tanıtılırken veya planlanması aşamasında, özellikle okul öncesi eğitim kademesi ile ilgilenen üst düzey yöneticilerin bu konuda daha fazla söz söylemesi gerekirdi diye düşünüyorum. Belki 4+4+4 eğitim sisteminde adı geçmiyor ama okullara okul öncesi eğitimde yapılan çalışmaların hız kesmeden devam edeceği ve belirli yaş gruplarında belirli bir okullaşma oranı hedefinin yakalanması gerektiği şeklinde bilgilendirmeler yapılabilirdi. Bu sayede yaşanan süreçten sonra şu aşamada belki okul öncesi eğitim kademesinin önemi hala korunuyor olabilirdi diye düşünüyorum.” (Y5) görüşüyle pilot uygulama sonrası oniki yıllık zorunlu eğitime geçişte MEB üst düzey yöneticilerince okul öncesi eğitime gereken önemin verilmemesiyle ilgili eleştirilerine yer vermiştir. Y6 ise, *“Okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilmeli”* ifadesiyle yeni eğitim sistemindeki okul öncesi eğitim kademesiyle ilgili düşüncesini belirtmiştir. Y6'nın önerisinin, Y5'in belirtmiş olduğu soruna ilişkin bir çözüm önerisi olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde; üst yöneticilerin önemli bir kısmının, okul öncesi eğitim konusunda veli bilinç düzeyinin hala düşük olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan üst yöneticilerin, veli bilinçlendirme çalışmalarının artırılması yönündeki önerisi, Özen (2008)'in araştırma sonuçları ve

önerileriyle benzerlik göstermektedir. Özen (2008)'in araştırma bulgularına göre, özellikle çalışmayan annelerin eğitim durumlarının düşük olması nedeniyle okul öncesi eğitim kurumlarının işlevleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve bu konuda bilgilendirilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu soruna yönelik, okul öncesi dönemin çocuğun ileriki yaşamında, sosyal-duygusal, dil, bilişsel ve psikomotor gelişimindeki etkileri konusunda anne ve babalar bilgilendirilmeli, ayrıca anne ve babalarla okul öncesi eğitimin amaçlarını, önemini ve programını tanıtıcı toplantılar düzenlenmesi gerektiğine dair öneriler getirilmiştir. Okul öncesi eğitimin önemine ilişkin biliş düzeyinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılan bir diğer araştırma Kerem ve Cömert (2005) tarafından yapılmıştır. Kerem ve Cömert (2005)'in araştırma sonucuna göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin 3. sırada önemli gördükleri sorun, anne-baba eğitimidir. Türkiye'de özellikle erken çocukluk döneminde verilen eğitsel hizmetlerin çok yetersiz olduğuna ve bu dönemde ailelerin bilinçlendirilmesine, özellikle ihtiyaç duyulan alanlarda destekleyici önlemlerin alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

4.1.3. Üst Yöneticilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler ve Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Önerileri

Tablo 4.3'te üst yöneticilerin paylaşmak istedikleri görüşler ve okul öncesi eğitim sistemine ilişkin önerileri değerlendirilmiştir.

Tablo 4.3. Üst Yöneticilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler ve Okul Öncesi Eğitim Sistemine İlişkin Önerileri

Tema	Belirtilme Sıklığı (f)
-------------	-------------------------------

Okul öncesi eğitimin öneminin farkındayım ve yaygınlaşarak devam etmeli (Y1, Y3, Y5)	3
Okul öncesi eğitim kademesinde uzun vadeli politikalar ile okullaşma oranlarında net ve ulaşılabilir hedefler konulmalı (Y2, Y4, Y5)	3
Bakanlık tarafından daha fazla eğitim materyali ve donatım malzemesi desteği sağlanmalı (Y2, Y4, Y6)	3
Bakanlık tarafından daha fazla finansal kaynak ayrılmalı (Y2, Y6)	2
Okul öncesi eğitim çeşitli kamu spotları ile tanıtılmalı ve teşviklerle özendirilmeli (Y2, Y5)	2
Anne-Baba eğitimleri ve veli bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı (Y2)	1
Okul öncesi eğitim öğretmenliği için uzun vadeli bir personel politikası oluşturulmalı (Y2)	1
Okul öncesi eğitim çağı ile ilgili yaş grupları yeniden düzenlenmeli (Y4)	1
Okul öncesi eğitime erişim engeli olan çocuklar taşıma kapsamına alınmalı (Y4)	1
Okul öncesi eğitim öğretim programında düzenlemeler yapılmalı (Y4)	1
Fiziki yetersizliklerden dolayı kapatılan okullar/sınıflar, bakım-onarımı yapılarak faaliyete geçirilmeli (Y6)	1

Tablo 4.3'te elde edilen bulgular incelendiğinde, görüşülen üst yöneticilerin üçü (Y1, Y3, Y5), okul öncesi eğitimin önemini farkında olduklarını ifade ederek, yaygınlaştırılmasına ilişkin önerilerini sunmuşlardır. Y3, *“Okul öncesi eğitimin; çocukları ilkokula hazırlama, sosyal, dil, becerilerini geliştirme, dezavantajlı çocuklara fırsat sağlama, çocukların teknolojiyle tanışmasına olanak sağlama, düzenli beslenme alışkanlığı kazandırma, olumlu davranış değişikliğine yöneltme ve öz bakım becerilerini kazandırma”* gibi faydalarına vurgu yaparken; Y5 il genelinde yaptıkları projeleri ve faaliyetleri örnek göstererek, okul öncesi eğitim kademesinde okullaşmada geride kalan iller için önerilerde bulunmuştur. Y5'in önerilerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

“Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve geliştirmek amacıyla, çalışan anne-babanın taleplerini karşılamak için belirli sayıda her yaş grubundan başvurunun olması halinde, 2 ayı geçmemek üzere yaz aylarında eğitimler yapılabilir. Yaz aylarında yapılan eğitimlerde, okul öncesi eğitimden yararlanamayan 60-72 aylık çocuklara öncelik tanınabilir.” (Y5)

“Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmak ve geliştirmek amacıyla; okul öncesi eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve istekli kurumların katılımı ile kutlama programları, geziler, sınıf-İçi, sınıf dışı etkinlikler ve çeşitli etkinlikler ile eğitim şenlikleri düzenlenebilir.” (Y5)

“AÇEV, Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü ve Vodafone işbirliği ile 18 ilde 180 İlk Adım Projesi başlatılmıştır. Bu kapsamda Tokat ilinde 180 anasınıfına donatım malzemesi temin edilmiş, 180 öğretmene akademisyenler ve uzmanlarca çeşitli eğitim konularında seminerler verilmiş, yaz-kış eğitim uygulamaları ile 6300 çocuğa, kış eğitim uygulamaları ile 3600 çocuğa okul öncesi eğitim hizmeti sağlanmış, öğretmen-öğrenci

eğitimleri aracılığıyla 10080 veliye eğitimler verilmiştir. Benzeri uygulamalar çeşitli illerde yaygınlaştırılabilir” (Y5)

“Milli Eğitim Müdürlüğü AR-GE birimi ile Tokat İli Anaokulları Okullaşma Oranlarının Arttırılması Projesi ile eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya gayret gösterdik. Benzeri uygulamalar çeşitli illerde yaygınlaştırılabilir.” (Y5)

Okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması gerektiğini düşünen üst yöneticilerden ikisi (Y2, Y5), bu konuda birtakım önerilerde bulunmuştur. Konuyla ilgili Y2, *“Okul öncesi eğitimin önemi konusunda kamu spotu yoluyla görsel basında tanıtıcı, teşvik edici çalışmalar yapılmalı.”* önerisini sunmuştur. Y5 ise, *“Özellikle kırsal kesimde yaşayan dar gelirli aileler başta olmak üzere velilerin ekonomik koşullarının zorlanmaması için anasınıfına gidecek öğrenciler için ücret talep edilmemesine özen gösterilebilir.”*, *“Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü ile aracılığıyla okullarda ihtiyaç sahibi çocukların ailelerine ulaşım, beslenme, giyim, kırtasiye vb. yardımlar yapılabilir.”*, *“Tokat İli Anaokulları Okullaşma Oranlarının Arttırılması Projesini ile ekonomik sorunlar nedeniyle çocuklarını okul öncesi eğitime gönderemeyen ailelere çeşitli yardımlarda (yiyecek, kırtasiye) bulunulabileceği”* görüşleriyle il genelinde yapmış oldukları başarılı örneklerle önerilerini sunmuştur.

Üç üst yönetici (Y2, Y4, Y5), okul öncesi eğitim sisteminde uygulanan politikalara ilişkin eleştirilerini belirterek, birtakım önerilerde bulunmuşlardır. Bu konuda Y2, *“Okul öncesi eğitimle ilgili (A veya B hükümeti fark etmez) hükümet politikası yerine devlet politikası üretilmelidir”* önerisini, Y4, *“Kısa vadede önümüzdeki 1-2 yıl içinde ulaşılabileceğini düşünmesem de okul öncesi eğitim kademesi okullaşma oranlarında %*

100 okullaşma oranı her zaman hedef olarak alınmalı.” önerisini sunmuştur. Y5 ise, okul öncesi eğitim alanında yapılan çalışmaların başarılı olması için “Kilit nokta olarak, yapılan çalışmaların halk arasında önemli olduğunu hissettirebilmek için MEB’in de gerekli özeni göstermesini gerekli görüyorum. MEB üst düzey yöneticileri tarafından çeşitli yazılı ve basılı yayın organlarında okul öncesi eğitimin öneminin devam ettiğine dair açıklamalar yer alıyor ancak bunların biraz daha resmi yollarla belki valiliklere belirli hedefe ulaştıracak net talimatlar verilerek yapılmasının faydalı olabileceğini düşünüyorum.” görüşünden okul öncesi eğitim kademesinde yapılan değişikliklerin, olumsuz etkilerinin olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Y5, Bakanlık tarafından illere net okullaşma oranı hedefleri konularak, okul öncesi eğitimde okullaşmanın arttırılabileceğini düşünmektedir.

Okul öncesi eğitime ilişkin öne çıkan bir diğer görüş, *“Bakanlık tarafından daha fazla eğitim materyali ve donatım malzemesi desteği sağlanmalı.”* şeklinde olmuştur. Bu konuda Y2, *“Fiziki yapının geliştirilmesi çoğunlukla mahalli imkânlarla bırakılmakta bu da istenilen sonuca gitmeyi zorlaştırmaktadır. Temel Eğitim Genel Müdürlüğünce okul öncesi eğitime gereken yatırımlar yapılmalıdır”* görüşüyle, Bakanlığın yeterince eğitim materyali ve donatım malzemesi yardımı yapmadığını ifade etmiştir. Aşağıda yer verilen Y4 ve Y6’nın;

“Sınıflar ve okullar kaynak, araç-gereç yönünden daha fazla desteklenmeli.” (Y4)

“Köylerde kırtasiye malzemesi gibi eğitim materyali sıkıntısı olduğunu düşünüyorum ve bu konuda da gerek Bakanlık gerekse sivil toplum kuruluşları tarafından yardımların yapılabilmesini isterim.” (Y6) benzer ifadelere yer verdiği görüşleri, bu konuda bir takım sıkıntıların olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca Y6’nın görüşüne göre eğitim

materyali ve donatım malzemesi desteği konusunda sadece devlet değil, özel sektörün de katkı yapması gerektiğini düşündüğü anlaşılmaktadır.

Görüşleri alınan üst yöneticilerde ikisi (Y2, Y6), *“Bakanlık tarafından daha fazla finansal kaynak ayrılmalı”* görüşünü belirtirken, Y6 bu konuda farklı bir konuya vurgu yapmıştır. Y6, *“Okul öncesi eğitimin finansmanı ile ilgili bir önerim var. Şu an genel bütçeden özel idare kanalı ile okuldaki çocuk sayısına ve okulun durumuna göre orantılı bir şekilde finansal kaynak aktarılıyor. Ancak ben genel bütçeden direk okullara gönderilmeli diye düşünüyorum”* görüşüyle, finansal kaynak dağılımındaki soruna değinerek, Bakanlığın finansal kaynağı direk okullara gönderilmesini önermiştir. Y6'nın bu düşüncesinden, İl Özel İdarelerinin finansal kaynak dağılımını yaparken uygun bir dağılım yöntemi uygulayamadığı anlaşılmaktadır.

Türkiye’de okul öncesi eğitim politikalarına ilişkin dikkat çeken diğer önerilerden bazıları şu şekildedir:

“Bu alanda görev alacak personel alımına yönelik de bir personel politikası oluşturulmalıdır. Alanda görevlendirmeler (ücretli öğretmen görevlendirmeleri) nitelikten çok, siyasi düşüncelerle kendi eşine, dostuna, tanıdığına, grubuna ait ekonomik bir getiri olsun düşüncesi ile yapılmaktadır. Az sayıda olmalı ve son zamanlarda azalmakla birlikte Kız Meslek Liseleri mezunu, 2 yıllık Çocuk Gelişimi mezunu, Açık Öğretim Fakültesi mezunu ve alanda otorite üniversite mezunları öğretmen olarak görev yapmaktadır. Bu tablo bizim okul öncesi eğitime bakış açımızı net olarak yansıtmaktadır.” (Y2) görüşüyle Y2, devletin öğretmen yetiştirme politikasındaki tutumunu eleştirmiştir. Ayrıca *“Bu öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu okul öncesi eğitimi çalışan anne ve babaya zaman*

yönünden yardımcı olma, resim yapma, müzik yapma vb. olarak görmekte, program içeriğinden bihaber (Davranış Yönetimi, bireysel farklılıklara saygı, çevre duyarlılığı, sorumluluk eğitim vb. alanlarda Çalışılmamakta) etkinlikler yaptırılmaktadır. Programın özellikle üzerinde durduğu yaratıcılık konusunda çalışma yapılmamaktadır.” görüşüyle, alanda görev yapan öğretmenlerin nitelik bakımından birtakım yetersizliklerinin olduğunu ifade etmiştir.

Yapılan görüşmelerde elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, ortak sorun olarak ifade edilen pilot uygulama ile ortaya çıkan çocukların taşınmalı eğitime alınamaması sorununa yönelik sadece Y4, “Özellikle kırsal kesimde küçük köy ve kasabalarda bulunan okul öncesi çağındaki çocuklar taşınmalı sisteme alınmalıdır.” önerisini sunmuştur.

Okul öncesi eğitim programına ilişkin Y4, “Etkinlikler arası geçiş net olarak ortaya konulmalı ve Çocukların özgüvenlerini ve bilimsel süreç becerilerini geliştirici kazanımlara yer verilmelidir.” düşüncesiyle öğretim programında eksikliklerin olduğunu ifade ederek, öğretim programının yeniden düzenlenmesi gerektiğini savunmuştur.

Dikkat çeken bir diğer görüş ise Y4 tarafından yaş gruplarına ilişkin önerisinde yer almaktadır. Y4, oniki yıllık zorunlu eğitim sonrası yapılan okul öncesi eğitim yaş grubuyla ilgili değişikliğe rağmen, çağ nüfusu yaş grubunun yeniden düzenlenerek, “37-48 ay arası çocuklar da okul öncesi eğitime dâhil edilmeli.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, üst yöneticilerin okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılarak devam etmesi yönündeki önerisi ve fiziksel altyapıdaki yetersizliklere yönelik kapatılan okulların/sınıfların bakım-onarımı yapılarak faaliyete geçirilmesine yönelik önerilerinin, bazı araştırma bulgularıyla benzerlik gösterdiği

görülmüştür. Yıldırım (2008) “Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim” adlı araştırmasında; Türkiye için ihtiyaca cevap verecek sayıda anaokulu açılması, ilköğretim okullarının bünyesindeki anasınıfları sayısının imkânlar ölçüsünde artırılması yönünde önerilerini dile getirmiştir. Çetinkaya (2006), günümüz Türkiye’sinde, köyden kente göç ve şehirleşmeyle birlikte okul öncesi eğitim kurumlarının/merkezlerinin sayısının, bu eğitim kademesinde okullaşmış öğrenci sayısı ile oranlandığında, yeterli olmadığını ifade etmektedir. Ayrıca her ilköğretim kurumunda ve fiziki kapasitesi yeterli her ortaöğretim kurumunda, en az bir anasınıfı açılması yönünde ve kamu kurum ve kuruluşlarına ait boş ve atıl durumdaki binaların okul öncesi eğitim merkezi olarak değerlendirilmesi yönünde önerilerini belirtmiştir. Üst yöneticilerin görüşlerinden elde edilen bulgulara göre, okul öncesi eğitimin çeşitli kamu spotları ile tanıtılması ve teşviklerle özendirilmesi yönündeki önerisi ile anne-baba eğitimlerinin ve veli bilinçlendirme çalışmalarının artırılması yönündeki öneri, pek çok araştırmanın sonucunda ortaya konulan öneriler ile örtüşmektedir. Yıldırım (2008), okul öncesi eğitimin hayati öneme sahip olduğu konusunda velilerin, Halk Eğitimi Merkezleri ve görsel-yazılı basın yoluyla bilinçlendirilmesi önerisini, Uğurlu (2010), okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması için hedef kitle olan ailelerin, 0-6 yaş çocuklarının eğitiminin önemine inandırılması gerektiği yönünde önerisini, Parlayıcı (2010) ise, gerek ulusal gerekse yerel basının anne-baba eğitimine yönelik programlar yapması gerektiği yönünde önerisini sunmuştur.

Üst yöneticilerin görüşlerinden elde edilen araştırma bulguları, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına olumlu bakıldığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak üst yöneticilerin görüşleri, oniki yıllık zorunlu eğitim uygulamasının, yaş grubu değiştirilen okul öncesi eğitim kademesinin okullaşma oranıyla ilgili gelişimine olumsuz etkilerinin

olabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca üst yöneticiler, pilot uygulama sürecinde fiziksel altyapı yetersizlikleri, personel ihtiyacı, donatım malzemesi eksikliği gibi birtakım sorunların yaşandığını belirtmekle beraber, sorunlara yönelik yapılan çalışmalar ile yeterli düzeyde çözüm elde edebildiklerini ifade etmişlerdir. Bu bakımdan araştırma bulgularında yer alan yönetici ve öğretmen görüşleri ile kıyaslandığında, üst yöneticilerin daha çözüm odaklı ve olumlu bir algıya sahip oldukları düşünülmektedir. Bununla birlikte üst yöneticilerin, okul öncesi eğitim sisteminde uzun vadeli politikalar ile okullaşma oranlarında net ve ulaşılabilir hedefler konulması gerektiğine vurgu yapması; üst yöneticileri, MEB'in son yıllarda eğitim sisteminde pek çok değişiklik yapmasının, Türk eğitim sisteminde sürekli olmayan, kısa vadeli politikaların uygulandığı düşüncesine yönelttiği şeklinde yorumlanabilir.

4.2. YÖNETİCİLERİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT

UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri Tablo 4.4.'te yer almaktadır. Tabloda yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (SS) değerleri sunulmuştur.

Tablo 4.4. Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmelerine İlişkin η , X ve SS Değerleri

Faktörler	η	X	SS
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	346	2,97	0,85

2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	346	3,01	0,85
3- Personelden beklentiler	346	3,43	0,94
4- Eğitim materyali finansman desteği	346	2,92	1,03
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	346	3,37	0,89
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	346	3,20	0,77
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	346	3,44	0,90
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	346	3,04	0,68

Araştırmaya katılan yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerine ilişkin aritmetik ortalamaları incelendiği zaman en yüksek ortalama “fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar” ($X=3.44$) faktöründe, en düşük ortalama ise “eğitim materyali finansman desteği” ($X=2.92$) faktöründe saptanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre yöneticiler; pilot uygulamayla çok sayıda derslik ihtiyacının oluştuğunu, derslik ihtiyacını gidermek için oda, arşiv, depo vb. alanların kullanıma açıldığını ve artan öğrenci sayısı nedeniyle ikili öğretim uygulamasının yaygınlaştığını ifade etmektedirler. Buna karşın yöneticilerin en az katılım gösterdikleri “eğitim materyali finansman desteği” faktörüne göre; Bakanlığın okul öncesi eğitim sınıflarına yeterli donatım malzemesi (masa, dolap, pano vb.), teknolojik araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) desteği sağlamadığını ve sınıflardaki ilgi köşelerine yeterli materyal desteği sağlamadığını düşünmektedirler. Yöneticilerin en çok katılım gösterdikleri faktörlerin ikinci sırasında “personelden beklentiler” ($X=3.43$) yer almaktadır. Bu bulguya göre pilot uygulama ile yöneticilerin, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, yardımcı personelin ve denetmenlerin iş yükünün

arttığı şeklinde oluşan algının; zorunlu eğitime dâhil olan çağ nüfusu ile artan öğrenci sayısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma bulguları, Türkiye’de okul öncesi eğitimin mevcut durumu ve sorunları ile ilgili yapılan pek çok araştırma sonucuyla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Kerem ve Cömert (2005)’in “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmasında öğretmenlerin sorun olarak gördükleri konuların başında fiziksel şartların yetersizliği gelmektedir. Çetinkaya (2006) ise yapmış olduğu çalışmada, Türkiye’de okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumların ve bu kurumlardaki derslik sayısının yetersiz olduğuna dair bulgular elde etmiştir. Altay, İra, Bozcan ve Yenal (2011)’in “Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Milli Eğitim Şuralarında Okul Öncesi Eğitimi ve Bugünkü Durumu” adlı çalışmasında pilot uygulama ile oluşacak öğretmen ihtiyacına yönelik, okul öncesi eğitim kurumlarına öğretmen yetiştiren bölümlerin ve bu bölümlere alınacak öğrenci sayılarının artırılmasına öncelik verilmesi yönünde öneriler dile getirilmiştir.

4.3. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasına ilişkin görüşleri Tablo 4.5.’de yer almaktadır. Tabloda öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmelerine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (SS) değerleri sunulmuştur.

Tablo 4.5. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmelerine İlişkin η , X ve SS Değerleri

Faktörler	η	X	SS
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	262	2,64	0,93
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	262	2,65	0,92
3- Personelden beklentiler	262	3,42	0,95
4- Eğitim materyali finansman desteği	262	2,72	1,16
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	262	3,44	0,87
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	262	3,29	0,70
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	262	3,76	0,88
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	262	3,23	0,75

Araştırmaya katılan öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerine ilişkin aritmetik ortalamaları incelendiği zaman en yüksek ortalama “fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar” ($X=3.72$) faktöründe, en düşük ortalama ise “fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar” ($X=1.16$) faktöründe saptanmıştır.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler en çok, okul öncesi eğitim sınıfı ihtiyacının ortaya çıktığı, okullarda kullanılmayan oda, depo, arşiv vb. alanların kullanıma açıldığı ve okul öncesi eğitimde ikili öğretim yapılmasına ihtiyaç duyulduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Buna karşın öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri faktöre göre öğretmenler; sınıflarında yeterli miktarda araç-gereç (masa, dolap, pano vb.), teknolojik araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) bulunmadığını, ilgi köşelerinde yeterli miktarda materyal bulunmadığını ve sınıflarının fiziksel koşullar

bakımından (çocuk sayısı için uygun genişlik, havalandırma, ışık alma, ısınma vb.) yeterli olmadığını düşünmektedirler.

Kerem ve Cömert (2005)'in okul öncesi eğitim öğretmenlerine yönelik yaptığı “Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı araştırmasında, öğretmenler en önemli sorun olarak “fiziksel çevrenin yetersizliğine” dikkat çekmişlerdir. Okul öncesi eğitim uygulamaları ile ilgili temel standartların bulunmamasına vurgu yapılarak, mevcut fiziksel ortamların ise okul öncesi eğitime uygun olmadığına değinilmiştir. Bu bakımdan Kerem ve Cömert (2005)'in elde ettiği araştırma bulguları, öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri faktör olan “*fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar*” ve en az katılım gösterdikleri “*fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar*” faktörü ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BAĞIMSIZ DEĞİŞKENLERE GÖRE FARKLILAŞMASI İLE İLGİLİ BULGULAR

4.4.1. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.6.'da okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin öğretmenlerin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.6. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Faktörler	Cinsiyet	$\Sigma_{\text{sıra}}$	$x_{\text{sıra}}$	U	Z	p																																																																		
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	Kadın	130,35	33629,50	218,500	-1,983	.04																																																																		
	Erkek	205,88	823,50				2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Kadın	130,71	33723,50	312,500	-1,356	.17	Erkek	182,38	729,50	3- Personelden Beklentiler	Kadın	131,16	33838,50	427,500	-,591	.55	Erkek	153,63	614,50	4- Eğitim materyali finansman desteği	Kadın	130,72	33726,50	315,500	-1,342	.18	Erkek	181,63	726,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Kadın	130,38	33637,50	226,500	-1,945	.05	Erkek	203,88	815,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadın	131,97	34048,00	395,000	-,808	.41	Erkek	101,25	405,00	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19	Erkek	179,88	719,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Kadın	130,71	33723,50	312,500	-1,356	.17																																																																		
	Erkek	182,38	729,50				3- Personelden Beklentiler	Kadın	131,16	33838,50	427,500	-,591	.55	Erkek	153,63	614,50	4- Eğitim materyali finansman desteği	Kadın	130,72	33726,50	315,500	-1,342	.18	Erkek	181,63	726,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Kadın	130,38	33637,50	226,500	-1,945	.05	Erkek	203,88	815,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadın	131,97	34048,00	395,000	-,808	.41	Erkek	101,25	405,00	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19	Erkek	179,88	719,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63	Erkek	149,00	596,00						
3- Personelden Beklentiler	Kadın	131,16	33838,50	427,500	-,591	.55																																																																		
	Erkek	153,63	614,50				4- Eğitim materyali finansman desteği	Kadın	130,72	33726,50	315,500	-1,342	.18	Erkek	181,63	726,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Kadın	130,38	33637,50	226,500	-1,945	.05	Erkek	203,88	815,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadın	131,97	34048,00	395,000	-,808	.41	Erkek	101,25	405,00	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19	Erkek	179,88	719,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63	Erkek	149,00	596,00																
4- Eğitim materyali finansman desteği	Kadın	130,72	33726,50	315,500	-1,342	.18																																																																		
	Erkek	181,63	726,50				5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Kadın	130,38	33637,50	226,500	-1,945	.05	Erkek	203,88	815,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadın	131,97	34048,00	395,000	-,808	.41	Erkek	101,25	405,00	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19	Erkek	179,88	719,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63	Erkek	149,00	596,00																										
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Kadın	130,38	33637,50	226,500	-1,945	.05																																																																		
	Erkek	203,88	815,50				6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadın	131,97	34048,00	395,000	-,808	.41	Erkek	101,25	405,00	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19	Erkek	179,88	719,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63	Erkek	149,00	596,00																																				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadın	131,97	34048,00	395,000	-,808	.41																																																																		
	Erkek	101,25	405,00				7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19	Erkek	179,88	719,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63	Erkek	149,00	596,00																																														
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadın	130,75	33733,50	322,500	-1,298	.19																																																																		
	Erkek	179,88	719,50				8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63	Erkek	149,00	596,00																																																								
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadın	131,23	33857,00	446,000	-,471	.63																																																																		
	Erkek	149,00	596,00																																																																					

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar” faktöründe öğretmenlerin cinsiyetleri açısından istatistiksel olarak erkek öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Buna karşın diğer faktörlerde öğretmenlerin cinsiyetleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Elde edilen bulguya göre, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre sınıfları masa, dolap vb. araç gereçler bakımından ve sınıfların havalandırma, ışık alma gibi fiziksel özellikleri bakımından daha yeterli buldukları ortaya çıkmıştır.

4.4.2. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.7.'de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.7. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Faktörler	Eğitim Düzeyi	n	X_{sıra}	x²	SD	p	Fark
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	1) Ön-Lisans	51	186,31	36.88	2	.00	1-2, 2-3
	2) Lisans	203	116,30				
	3) Lisans Üstü	8	167,88				
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	1) Ön-Lisans	51	169,96	16.61	2	.00	1-2
	2) Lisans	203	121,71				
	3) Lisans Üstü	8	134,81				
3- Personelden beklentiler	1) Ön-Lisans	51	139,80	6.53	2	.03	1-3, 2-3
	2) Lisans	203	131,97				
	3) Lisans Üstü	8	66,69				
4- Eğitim materyali	1) Ön-Lisans	51	182,55	29.38	2	.00	1-2, 2-3
	2) Lisans	203	118,64				

finansman desteği	3) Lisans Üstü	8	132,44				
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	1) Ön-Lisans	51	178,40	26.94	2	.00	1-2
	2) Lisans	203	118,65				
	3) Lisans Üstü	8	158,50				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	1) Ön-Lisans	51	136,58	.32	2	.85	-
	2) Lisans	203	130,46				
	3) Lisans Üstü	8	125,50				
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	1) Ön-Lisans	51	133,83	4.73	2	.09	-
	2) Lisans	203	133,16				
	3) Lisans Üstü	8	74,63				
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	1) Ön-Lisans	51	151,67	5.73	2	.06	-
	2) Lisans	203	127,72				
	3) Lisans Üstü	8	98,81				

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “bakanlıkça yapılan çalışmalar”, “fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar”, “personelden beklentiler”, “eğitim materyali finansman desteği” ve “fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar” faktörlerinde öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [p<.05]. Elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunun saptanması amacıyla yapılan Mann-Whitney U testi sonucunda söz konusu farkın ön lisans mezunları ile diğerleri arasında ve ön lisans mezunları lehine olduğ u saptanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre ön lisans mezunları daha üst eğitim kademesinden mezun olan öğretmenlere göre; okullardaki ve sınıflardaki fiziksel koşulların daha yeterli olduğunu, Bakanlıkça yapılan yasal düzenlemelerin ve veli bilinçlendirme çalışmalarının yeterli olduğunu, Bakanlığın sınıflara yeterli materyal desteği sağladığını düşünmektedirler. Bu durumun alanda alınan eğitim süresinin artmasıyla, öğretmenlerin görev yaptıkları

yerlerde eğitim standartlarını yüksek tutmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca alanda daha uzun süre eğitim almış öğretmenlerin okul öncesi eğitim alanındaki standartların bilincinde olmaları nedeniyle, sorunları daha net bir şekilde fark edebilmelerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin, öğretmenlerin eğitim düzeyi değişkeni açısından diğer faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

4.4.3. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.8.'de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.8. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Faktörler	Mesleki Kıdem	n	X_{sıra}	x²	SD	p	Fark
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	1) 1-5 Yıl	197	132,25	3.22	3	.35	-
	2) 6-10 Yıl	36	114,99				
	3) 11-15 Yıl	17	153,12				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	138,17				
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut	1) 1-5 Yıl	197	132,39	1.56	3	.66	-
	2) 6-10 Yıl	36	121,51				

olanaklar	3) 11-15 Yıl	17	127,97				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	151,83				
3- Personelden beklentiler	1) 1-5 Yıl	197	131,85	4.38	3	.22	-
	2) 6-10 Yıl	36	147,46				
	3) 11-15 Yıl	17	115,26				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	100,88				
4- Eğitim materyali finansman desteği	1) 1-5 Yıl	197	135,19	2.13	3	.54	-
	2) 6-10 Yıl	36	123,76				
	3) 11-15 Yıl	17	118,94				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	111,96				
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	1) 1-5 Yıl	197	135,87	6.74	3	.08	-
	2) 6-10 Yıl	36	105,17				
	3) 11-15 Yıl	17	119,76				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	155,42				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	1) 1-5 Yıl	197	127,58	2.31	3	.52	-
	2) 6-10 Yıl	36	144,53				
	3) 11-15 Yıl	17	138,91				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	146,29				
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	1) 1-5 Yıl	197	131,21	1.15	3	.76	-
	2) 6-10 Yıl	36	138,51				
	3) 11-15 Yıl	17	133,85				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	111,92				
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	1) 1-5 Yıl	197	130,23	1.95	3	.58	-
	2) 6-10 Yıl	36	124,86				
	3) 11-15 Yıl	17	143,85				
	4) 16 Yıl ve üzeri	12	154,71				

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin, öğretmenlerin mesleki kıdem değişkeni açısından tüm faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Bu bulgular ışığında öğretmenlerin pilot uygulama hakkındaki görüşleri mesleki kıdemden etkilenmediği söylenebilir. Ancak Aksoy (2009)'un okul öncesi eğitim ortamlarının niteliğinin incelenmesi amacıyla yürüttüğü araştırmasına göre; “0-2 yıl” arası

mesleki deneyime sahip öğretmenlerin mesleğe yani başlamış olmalarının verdiği ilgi, istek ve donanım ile eğitim ortamının niteliğini artırmaya çalıştıkları; “3-5 yıl” arasında ise, bu ivmeyi kaybettikleri gözlemlenmiştir. Feyman (2006) tarafından okul öncesi eğitim kurumlarında kalite ile öğretmenin demografik özellikleri arasındaki ilişki incelendiğinde, mesleğe yeni başlamış öğretmenlerin buldukları anasınıflarının daha iyi özelliklere sahip olduğu ortaya konulmuştur. Bu bulguların, araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermediği görülmektedir.

4.4.4. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüm Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.9.’da okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin öğretmenlerin mezun oldukları bölüm değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.9. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Mezun Oldukları Bölüm Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Faktörler	Mezun Olunan Bölüm	n	X_{sıra}	x²	SD	p	Fark
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	1) Okul Ö. Öğr.	181	114,99	22.31	3	.00	1-4
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	156,87				
	3) Çocuk Gelişimi	30	164,37				
	4) Alan Dışı	12	172,92				
2- Fiziksel altyapı olarak	1) Okul Ö. Öğr.	181	120,19	2.62	3	.33	-

okullarda mevcut olanaklar	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	162,18				
	3) Çocuk Gelişimi	30	144,27				
	4) Alan Dışı	12	129,67				
3- Personelden beklentiler	1) Okul Ö. Öğr.	181	124,35	4.32	3	.22	1-4
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	139,07				
	3) Çocuk Gelişimi	30	130,95				
	4) Alan Dışı	12	165,71				
4- Eğitim materyali finansman desteği	1) Okul Ö. Öğr.	181	112,30	34.35	3	.00	1-4
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	153,87				
	3) Çocuk Gelişimi	30	175,52				
	4) Alan Dışı	12	194,13				
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	1) Okul Ö. Öğr.	181	116,39	21.17	3	.00	1-4
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	144,90				
	3) Çocuk Gelişimi	30	163,53				
	4) Alan Dışı	12	187,83				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	1) Okul Ö. Öğr.	181	128,29	2.66	3	.44	-
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	141,00				
	3) Çocuk Gelişimi	30	130,95				
	4) Alan Dışı	12	100,88				
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	1) Okul Ö. Öğr.	181	128,09	.90	3	.82	-
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	130,12				
	3) Çocuk Gelişimi	30	125,58				
	4) Alan Dışı	12	148,08				
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	1) Okul Ö. Öğr.	181	122,81	4.40	3	.22	-
	2) Çocuk Gel. Öğr.	34	145,65				
	3) Çocuk Gelişimi	30	143,38				
	4) Alan Dışı	12	139,17				

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “bakanlıkça yapılan çalışmalar”, “eğitim materyali finansman desteği”, “personelden beklentiler” ve “fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar” faktörlerinde mezuniyet durumu değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunun saptanması

amacıyla yapılan Many Whitney-U testi sonucunda söz konusu farkın okul öncesi öğretmenliği mezunları ile alan dışı mezunları arasında alan dışı mezunlarının lehine olduğu saptanmıştır. Oluşan bu durumun pilot uygulama ile artan öğretmen ihtiyacına yönelik ücretli öğretmen görevlendirmeleri sonucunda olduğu düşünülebilir. Bu bulgular Aksoy (2009)'un araştırmasıyla benzerlik göstermemektedir. Aksoy (2009)'un araştırma bulgularına göre; eğitim ortamlarının niteliği, öğretmenin ön lisans veya lisans mezunu olmasına ya da okul öncesi, çocuk gelişimi ve eğitimi, anasınıfı öğretmenliği veya alan dışı bir bölümden mezun olmasından etkilenmemektedir. Oktay ve diğerlerinin (2006) yaptığı araştırmada da, okul öncesi öğretmenlerinin çalıştığı eğitim ortamlarının fiziksel ve psikososyal boyutunun, öğretmenlerin mezun olduğu okul türüne göre farklılaşmadığı ortaya konulmuştur.

Elde edilen bulgulara göre okul öncesi eğitim öğretmeni olarak görev yapan alan dışı mezunlar okul öncesi eğitim öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlere göre; Bakanlığın zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması için gerekli yasal düzenlemeleri, yeterli düzeyde veli bilinçlendirme çalışmaları yaptığını, okul öncesi eğitim sınıflarına yeterli araç-gereç desteği ve ilgi köşelerine yeterli materyal desteği sağladığını, okul öncesi eğitim sınıflarının fiziksel koşullar bakımından yeterli olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Buna karşın öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin mezuniyet durumu değişkeni açısından diğer faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

4.4.5. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Kadro Durumu Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.10.'da okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin öğretmenlerin kadro durumu değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.10. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Kadro Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Faktörler	Kadro Durumu	$\Sigma_{\text{sıra}}$	$x_{\text{sıra}}$	U	Z	p
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	Kadrolu Ücretli	114,32 175,14	21493,00 12960,00	3727,000	-5,863	.00
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Kadrolu Ücretli	117,10 168,09	22014,00 12439,00	4248,000	-4,915	.00
3- Personelden Beklentiler	Kadrolu Ücretli	131,66 131,09	24752,00 9701,00	6926,000	-,055	.96
4- Eğitim materyali finansman desteği	Kadrolu Ücretli	113,10 178,26	21262,00 13191,00	3496,000	-6,308	.00
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Kadrolu Ücretli	118,20 165,30	22221,00 12232,00	4455,000	-4,576	.00
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Kadrolu Ücretli	133,03 127,62	25009,00 9444,00	6669,000	-,522	.60
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Kadrolu Ücretli	132,90 127,93	24986,00 9467,00	6692,000	-,483	.62
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Kadrolu Ücretli	127,39 141,93	23950,00 10503,00	6184,000	-1,414	.15

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar”, “fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar”, “eğitim materyali finansman desteği” ve “bakanlıkça yapılan çalışmalar” faktörlerinde öğretmenlerin kadro durumu açısından istatistiksel olarak ücretli öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Buna karşın diğer faktörlerde öğretmenlerin kadro durumu açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Elde edilen bulgulara göre ücretli öğretmenler kadrolu öğretmenlere göre, görev yaptıkları okulların ve sınıfların donatım malzemesi, araç-gereci ve fiziksel koşulları bakımından daha yeterli olduğunu düşünmektedirler. Bu durum kadrolu öğretmenlerin çalıştıkları kurumda eğitim ortamlarını daha çok benimsediği ve daha faydalı hale getirmek için çabaladıklarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda azımsanmayacak sayıda olan ücretli öğretmen sayısının eğitim sistemindeki verimlilik açısından ciddi bir sorun oluşturabileceği düşünülmektedir.

4.4.6. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.11.’de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin okulun bulunduğu yerleşim birimi değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.11. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Okulun Bulunduğu Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Faktörler	Yerleşim Birimi	n	X_{sıra}	x²	SD	p	Fark
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	1) Merkez İlçe	76	129,04	2.82	3	.41	-
	2) İlçe	71	120,90				
	3) Belde	52	138,95				
	4) Köy	63	140,26				
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	1) Merkez İlçe	76	125,07	7.41	3	.06	-
	2) İlçe	71	140,59				
	3) Belde	52	111,44				
	4) Köy	63	145,57				
3- Personelden beklentiler	1) Merkez İlçe	76	137,50	.89	3	.82	-
	2) İlçe	71	132,25				
	3) Belde	52	126,30				
	4) Köy	63	127,71				
4- Eğitim materyali finansman desteği	1) Merkez İlçe	76	123,02	11.30	3	.01	2-4
	2) İlçe	71	116,51				
	3) Belde	52	132,89				
	4) Köy	63	157,48				
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	1) Merkez İlçe	76	119,85	6.88	3	.07	-
	2) İlçe	71	122,86				
	3) Belde	52	138,39				
	4) Köy	63	149,60				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	1) Merkez İlçe	76	134,77	1.42	3	.70	-
	2) İlçe	71	131,56				
	3) Belde	52	137,71				
	4) Köy	63	122,36				
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	1) Merkez İlçe	76	138,68	3.70	3	.29	-
	2) İlçe	71	139,09				
	3) Belde	52	116,80				
	4) Köy	63	126,41				
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	1) Merkez İlçe	76	142,69	2.61	3	.45	-
	2) İlçe	71	130,15				

3) Belde	52	124,11
4) Köy	63	125,62

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “*eğitim materyali finansman desteği*” faktöründe okulun bulunduğu yerleşim birimi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunun saptanması amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farkın ilçede bulunan okullar ile köyde bulunan okullar arasında köyde bulunan okullar lehine olduğu saptanmıştır. Buna karşın öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin okulun bulunduğu yer değişkeni açısından diğer faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Elde edilen bulgulara göre köyde bulunan okullarda görev yapan öğretmenler, diğer yerleşim birimlerindeki okullarda görev yapan öğretmenlere göre Bakanlığın yeterli miktarda eğitim materyali desteği sağladığını düşünmektedirler. Bu durum köylerde çağ nüfusunun, ilçe ve il merkezlerine göre daha az sayıya olmasından dolayı eğitim materyali ihtiyacının da az olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

4.4.7. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlerin Okullarındaki Şube Başına Düşen Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.12.’de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin öğretmenlerin okullarındaki şube başına düşen çocuk

sayısı değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.12. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Öğretmenlerin Okullarındaki Şube Başına Düşen Çocuk Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Faktörler	Şube Başına Çocuk Sayısı	n	X _{sıra}	x ²	SD	p	Fark
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	1) 1-10 Çocuk	33	122,94	.75	3	.86	-
	2) 11-20 Çocuk	180	131,46				
	3) 21-30 Çocuk	46	137,88				
	4) 31 ve üzeri	3	130,33				
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	1) 1-10 Çocuk	33	143,83	7.47	3	.06	-
	2) 11-20 Çocuk	180	126,40				
	3) 21-30 Çocuk	46	135,87				
	4) 31 ve üzeri	3	235,00				
3- Personelden beklentiler	1) 1-10 Çocuk	33	141,62	3.47	3	.38	-
	2) 11-20 Çocuk	180	128,39				
	3) 21-30 Çocuk	46	132,23				
	4) 31 ve üzeri	3	195,50				
4- Eğitim materyali finansman desteği	1) 1-10 Çocuk	33	134,70	1.83	3	.60	-
	2) 11-20 Çocuk	180	129,21				
	3) 21-30 Çocuk	46	134,68				
	4) 31 ve üzeri	3	185,17				
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	1) 1-10 Çocuk	33	139,21	1.13	3	.76	-
	2) 11-20 Çocuk	180	128,83				
	3) 21-30 Çocuk	46	137,78				
	4) 31 ve üzeri	3	110,50				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	1) 1-10 Çocuk	33	124,68	.46	3	.92	-
	2) 11-20 Çocuk	180	131,56				
	3) 21-30 Çocuk	46	135,41				
	4) 31 ve üzeri	3	143,17				
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç	1) 1-10 Çocuk	33	100,02	13.06	3	.00	1-2 1-3
	2) 11-20 Çocuk	180	129,48				

duyulanlar	3) 21-30 Çocuk	46	159,76	1-4
	4) 31 ve üzeri	3	165,50	
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	1) 1-10 Çocuk	33	119,77	5.54 3 .13 -
	2) 11-20 Çocuk	180	132,04	
	3) 21-30 Çocuk	46	131,65	
	4) 31 ve üzeri	3	225,50	

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar” faktöründe okuldaki şube başına düşen çocuk sayısı değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Elde edilen farkın hangi gruplar arasında olduğunun saptanması amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda söz konusu farkın şube başına düşen çocuk sayısı 1-10 öğrenci olan grup ile diğer gruplar arasında, şube başına 1-10 öğrencisi olan okuldaki öğretmenlerin aleyhine olduğu saptanmıştır.

Ancak öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin sınıflarındaki çocuk sayısı değişkeni açısından diğer faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Elde edilen bulgulara göre şube başına düşen öğrenci sayısının yüksek olmasının, okul öncesi eğitim dersliği ihtiyacına, arşiv, depo vb. alanların dersliğe dönüştürülmesine ve bazı okullarda ikili öğretim yapılmasına neden olduğu düşünülmektedir.

4.4.8. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin Okul Öncesi Eğitim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.13.'de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin okul öncesi eğitim kademesi öğretim türü değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.13. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Okul Öncesi Eğitim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Faktörler	Öğretim Türü	$\Sigma_{\text{sıra}}$	$x_{\text{sıra}}$	U	Z	p																																																																		
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	Normal	136,67	20226,50	7671,500	-1,260	.20																																																																		
	İkili	124,79	14226,50				2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Normal	135,90	20112,50	7785,500	-1,072	.28	İkili	125,79	14340,50	3- Personelden beklentiler	Normal	130,67	19339,50	8313,500	-,202	.84	İkili	132,57	15113,50	4- Eğitim materyali finansman desteği	Normal	140,56	20803,50	7094,500	-2,221	.02	İkili	119,73	13649,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Normal	141,04	20873,50	7024,500	-2,345	.01	İkili	119,12	13579,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal	130,81	19359,50	8333,500	-,169	.86	İkili	132,40	15093,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05	İkili	141,84	16169,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Normal	135,90	20112,50	7785,500	-1,072	.28																																																																		
	İkili	125,79	14340,50				3- Personelden beklentiler	Normal	130,67	19339,50	8313,500	-,202	.84	İkili	132,57	15113,50	4- Eğitim materyali finansman desteği	Normal	140,56	20803,50	7094,500	-2,221	.02	İkili	119,73	13649,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Normal	141,04	20873,50	7024,500	-2,345	.01	İkili	119,12	13579,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal	130,81	19359,50	8333,500	-,169	.86	İkili	132,40	15093,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05	İkili	141,84	16169,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51	İkili	134,96	15385,50						
3- Personelden beklentiler	Normal	130,67	19339,50	8313,500	-,202	.84																																																																		
	İkili	132,57	15113,50				4- Eğitim materyali finansman desteği	Normal	140,56	20803,50	7094,500	-2,221	.02	İkili	119,73	13649,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Normal	141,04	20873,50	7024,500	-2,345	.01	İkili	119,12	13579,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal	130,81	19359,50	8333,500	-,169	.86	İkili	132,40	15093,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05	İkili	141,84	16169,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51	İkili	134,96	15385,50																
4- Eğitim materyali finansman desteği	Normal	140,56	20803,50	7094,500	-2,221	.02																																																																		
	İkili	119,73	13649,50				5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Normal	141,04	20873,50	7024,500	-2,345	.01	İkili	119,12	13579,50	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal	130,81	19359,50	8333,500	-,169	.86	İkili	132,40	15093,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05	İkili	141,84	16169,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51	İkili	134,96	15385,50																										
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Normal	141,04	20873,50	7024,500	-2,345	.01																																																																		
	İkili	119,12	13579,50				6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal	130,81	19359,50	8333,500	-,169	.86	İkili	132,40	15093,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05	İkili	141,84	16169,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51	İkili	134,96	15385,50																																				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal	130,81	19359,50	8333,500	-,169	.86																																																																		
	İkili	132,40	15093,50				7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05	İkili	141,84	16169,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51	İkili	134,96	15385,50																																														
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal	123,54	18283,50	7257,500	-1,956	.05																																																																		
	İkili	141,84	16169,50				8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51	İkili	134,96	15385,50																																																								
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal	128,83	19067,50	8041,500	-,656	.51																																																																		
	İkili	134,96	15385,50																																																																					

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “*eğitim materyali finansman desteği*” ve “*bakanlıkça yapılan çalışmalar*” faktörlerinde okul öncesi eğitim kademesi öğretim türü açısından istatistiksel olarak ilköğretim kademesinde normal öğretim yapılan okul öncesi eğitim kurumlarının lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Buna karşın diğer faktörlerde okul öncesi eğitim kademesi öğretim türü açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Elde edilen bulgulara göre fiziki altyapı yetersizlikleri ve eğitim materyali eksikliği bakımından ikili öğretim yapılan okullarda normal öğretim yapılan okullara göre daha fazla sorunun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

4.4.9. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasına İlişkin Görüşlerinin İlköğretim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Farklılaşması İle İlgili Bulgular

Tablo 4.14.’de okul öncesi eğitim öğretmenlerinin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin ilköğretim kademesi öğretim türü değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.14. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin İlköğretim Kademesi Öğretim Türü Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Faktörler	Öğretim Türü	$\Sigma_{\text{sıra}}$	$x_{\text{sıra}}$	U	Z	p
------------------	---------------------	------------------------	-------------------	----------	----------	----------

1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	Normal İkili	132,59 120,13	31690,00 2763,00	2487,000	-,755	.45
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Normal İkili	135,12 93,91	32293,00 2160,00	1884,000	-2,496	.01
3- Personelden beklentiler	Normal İkili	131,27 133,93	31372,50 3080,50	2692,500	-,162	.87
4- Eğitim materyali finansman desteği	Normal İkili	131,40 132,57	31404,00 3049,00	2724,000	-,071	.94
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Normal İkili	131,64 130,09	31461,00 2992,00	2716,000	-,095	.92
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Normal İkili	130,89 137,87	31282,00 3171,00	2602,000	-,424	.67
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Normal İkili	131,47 131,80	31421,50 3031,50	2741,500	-,020	.98
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Normal İkili	131,81 128,30	31502,00 2951,00	2675,000	-,214	.83

Öğretmenlerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar” faktöründe ilköğretim kademesi öğretim türü açısından istatistiksel olarak ilköğretim kademesinde normal öğretim yapılan okul öncesi eğitim kurumlarının lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Buna karşın diğer faktörlerde ilköğretim kademesi öğretim türü açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

İlköğretim kademesinde normal öğretim yapılan okullarda görev yapan öğretmenlerin okulların fiziksel altyapılarını daha yeterli bulmalarına yönelik görüşlerin, ikili öğretim yapılan okullarda bahçe, oyun sahası, tuvalet vb. mekânlar için okulların fiziki şartlarının elverişsiz olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.5. YÖNETİCİLERİN VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN
ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT UYGULAMASINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİNİN FARKLILAŞMASI İLE İLGİLİ BULGULAR

Tablo 4.15’de okul öncesi eğitim öğretmenleri ve yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını değerlendirmelerinin görev değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 4.15. Okul Öncesi Eğitim Öğretmenleri ve Yöneticilerin Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulaması Değerlendirmelerinin Görev Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Faktörler	Görev	$\Sigma_{\text{sıra}}$	$x_{\text{sıra}}$	U	Z	p																																																																		
1- Fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar	Öğretmen	268,09	70239,50	35786.5	-4.45	.00																																																																		
	Yönetici	332,07	114896,50				2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Öğretmen	265,62	69593,00	35140	-4.75	.00	Yönetici	333,94	115543,00	3- Personelden beklentiler	Öğretmen	303,12	79418,50	44965.5	-.16	.86	Yönetici	305,54	105717,50	4- Eğitim materyali finansman desteği	Öğretmen	283,21	74200,50	39747.5	-2.61	.00	Yönetici	320,62	110935,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Öğretmen	311,66	81654,00	43451	-.88	.37	Yönetici	299,08	103482,00	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Öğretmen	312,99	82002,50	43102.5	-1.04	.29	Yönetici	298,07	103133,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00	Yönetici	274,96	95135,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00
2- Fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar	Öğretmen	265,62	69593,00	35140	-4.75	.00																																																																		
	Yönetici	333,94	115543,00				3- Personelden beklentiler	Öğretmen	303,12	79418,50	44965.5	-.16	.86	Yönetici	305,54	105717,50	4- Eğitim materyali finansman desteği	Öğretmen	283,21	74200,50	39747.5	-2.61	.00	Yönetici	320,62	110935,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Öğretmen	311,66	81654,00	43451	-.88	.37	Yönetici	299,08	103482,00	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Öğretmen	312,99	82002,50	43102.5	-1.04	.29	Yönetici	298,07	103133,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00	Yönetici	274,96	95135,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00	Yönetici	279,90	96847,00						
3- Personelden beklentiler	Öğretmen	303,12	79418,50	44965.5	-.16	.86																																																																		
	Yönetici	305,54	105717,50				4- Eğitim materyali finansman desteği	Öğretmen	283,21	74200,50	39747.5	-2.61	.00	Yönetici	320,62	110935,50	5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Öğretmen	311,66	81654,00	43451	-.88	.37	Yönetici	299,08	103482,00	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Öğretmen	312,99	82002,50	43102.5	-1.04	.29	Yönetici	298,07	103133,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00	Yönetici	274,96	95135,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00	Yönetici	279,90	96847,00																
4- Eğitim materyali finansman desteği	Öğretmen	283,21	74200,50	39747.5	-2.61	.00																																																																		
	Yönetici	320,62	110935,50				5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Öğretmen	311,66	81654,00	43451	-.88	.37	Yönetici	299,08	103482,00	6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Öğretmen	312,99	82002,50	43102.5	-1.04	.29	Yönetici	298,07	103133,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00	Yönetici	274,96	95135,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00	Yönetici	279,90	96847,00																										
5- Bakanlıkça yapılan çalışmalar	Öğretmen	311,66	81654,00	43451	-.88	.37																																																																		
	Yönetici	299,08	103482,00				6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Öğretmen	312,99	82002,50	43102.5	-1.04	.29	Yönetici	298,07	103133,50	7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00	Yönetici	274,96	95135,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00	Yönetici	279,90	96847,00																																				
6- Ailelerin olumsuz bakış açıları	Öğretmen	312,99	82002,50	43102.5	-1.04	.29																																																																		
	Yönetici	298,07	103133,50				7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00	Yönetici	274,96	95135,50	8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00	Yönetici	279,90	96847,00																																														
7- Fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar	Öğretmen	343,51	90000,50	35104.5	-4.78	.00																																																																		
	Yönetici	274,96	95135,50				8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00	Yönetici	279,90	96847,00																																																								
8- Ailelerin olumlu bakış açıları	Öğretmen	336,98	88289,00	36816	-4.00	.00																																																																		
	Yönetici	279,90	96847,00																																																																					

Okul öncesi eğitim öğretmenleri ve yöneticilerin zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması değerlendirmelerinin “*ailelerin olumlu bakış açıları*”, “*fiziksel altyapı olarak okullarda ihtiyaç duyulanlar*”, “*eğitim materyali finansman desteği*”, “*fiziksel altyapı olarak okullarda mevcut olanaklar*” ve “*fiziksel altyapı olarak sınıflarda mevcut olanaklar*” faktörlerinde görev değişkeni açısından istatistiksel olarak yöneticilerin lehine anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$]. Buna karşın diğer faktörlerde öğretmen ve yöneticilerin görevleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Elde edilen bulgular ışığında öğretmenler yöneticilere göre; okullarda ve sınıflarda mevcut olanakların daha yetersiz olduğunu, Bakanlığın yeterli düzeyde materyal desteğini sağlamadığını, daha çok dersliğe ihtiyaç duyulduğunu, ailelerin çocuklarıyla daha çok ilgilendiklerini düşünmektedirler. Ortaya çıkan farklılaşmanın öğretmenlerin lehine çıkması, öğretmenlerin öğrenci ve velilerle daha çok muhatap olarak sorunları daha kolay fark edip, ifade etmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan okulların sadece resmi ilköğretim okullarından oluşmasından dolayı, yöneticilerin okul öncesi eğitim kademesine göre daha çok ilköğretim kademesi ile ilgilenmelerinin de sonucu etkileyebileceği düşünülmektedir.

4.6. VELİLERİN ZORUNLU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PİLOT

UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde velilerin değerlendirme formundaki sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.6.1. Velilerin Çocuklarını Anasınıfına Göndermelerinde Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasının Etkisine İlişkin Görüşleri

Tablo 4.16’da velilerin çocuklarını anasınıfına göndermelerinde, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının etkisine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır.

Tablo 4.16. Velilerin Çocuklarını Anasınıfına Göndermelerinde Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasının Etkisi Üzerine Görüşler

Tema	Belirtilme sıklığı (f)	Yüzde (%)
Hayır, bir etkisi olmadı. Zaten gönderecektim.	409	65,54
Evet, zorunlu olmasının etkisi oldu.	190	30,45
Kısmen evet, zorunlu olmasının etkisi oldu fakat farklı nedenler de var.	18	2,88
Görüş belirtmeyen	7	1,13
Toplam	624	100.00

Tablo 4.16’da elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin önemli bir kısmının (% 65,54) çocuklarını okula göndermesinde zorunlu uygulamanın etkisinin olmadığı dikkat çekmektedir. Velilerin ifadelerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Çocuğumuza iyi bir gelecek hazırlamak için (İnsanların bilgi olarak birbirleriyle yarıştığı bu zamanda, çocuğumun da yarışanlardan olması ve bu yarışta kazanması) tercih ettim.” (V14)

“Okulöncesi eğitimin yararına inandığım için zorunlu olmasa da gönderirdim. Ancak zorunlu olduğu için bulunduğum beldede okulöncesi sınıfı açıldı, imkânlar oluştu.” (V20)

“Okul öncesi eğitimin gerekliliğine inananlardım. Ayrıca çocuğun sosyalleşmesinde ve iletişimde büyük katkıları olduğunu gördüm.” (V116)

“Hayır. Çünkü çocuğumun bilinçli gelişmesi için zorunlu olmadan önce de çocuğumu anasınıfına gönderecektim.” (V608)

Velilerin % 30,45’i zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının, çocuklarını okula gönderme konusunda etkili olduğunu belirtmiştir. Uygulamadaki zorunluluğun etkili olduğunu belirten velilerin bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“Evet oldu. Eğer zorunlu eğitim uygulaması olmasaydı göndermeyi düşünmüyorduk.” (V17)

“Mecburi olduğu için gönderdim.” (V229)

“Evet, oldu. Yoksa biz anasınıfına maddi açıdan zorlanırdık diye göndermeyecektik.” (V256)

Velilerin % 2,88’i okul öncesi eğitimin zorunlu olmasının etkisinin yanında farklı nedenlerin de etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuda bazı veliler şu şekilde görüş belirtmiştir:

“Evet, hem ondan dolayı hem de sosyalleşmesi için.” (V70)

“Evet, ama tam değil, çünkü anasının çocuğa sağladığı yararlarının bilincindeyim.” (V555)

Tablo 4.16’da elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, çocuğunu okul öncesi eğitime gönderen velilerin büyük bir kısmının uygulamadaki zorunluluğun etkisinin pek olmadığını belirtmişlerdir. Ancak uygulamadaki zorunluluktan dolayı çocuğunu okula gönderen % 30,45’lik dilimi oluşturan velilerin azımsanmayacak sayıda olduğu göze çarpmaktadır.

UNICEF (2007)'in yapmış olduğu “Okul Öncesi Eğitimde Bilgi Tutum Ve Uygulama Araştırması”na göre ailelerin çocuklarını okul öncesi kurumuna göndermemelerinin nedenleri; ekonomik nedenler (% 30), okul öncesi eğitimin öneminin bilinmeyişi (% 23), ailelerin okul öncesi eğitimi gereksiz olarak algılamaları (% 13), bu konuda yeteri kadar bilgilendirme çalışmalarının yapılmaması (% 14) ve eğitimin zorunlu olmaması (% 4) olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırma bulgularına göre % 33,33'lük bir veli grubunun uygulamadaki zorunluluktan ve farklı nedenlerden dolayı çocuklarını anasınıfına göndermelerinde, son yıllarda gerek MEB ve paydaşlarının gerekse sivil toplum kuruluşlarının okul öncesi eğitimle ilgili yaptıkları bilinçlendirme çalışmalarının etkili olduğu düşünülebilir.

4.6.2. Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullardaki Fiziki Altyapının Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Tablo 4.17’de velilerin çocuklarının öğrenim gördüğü okullardaki fiziki altyapının yeterliliğine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir.

Tablo 4.17. Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullardaki Fiziki Altyapının Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Tema	Belirtme sıklığı (f)	Yüzde (%)
Yeterli buluyorum.	264	42,31
Hiç yeterli bulmuyorum.	208	33,33
Kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum.	146	23,4
Görüş belirtmeyen	6	0,96
Toplam	624	100.00

Tablo 4.17’de elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin çocuklarının öğrenim gördüğü okullardaki fiziki altyapının yeterliliğine ilişkin görüşleri bakımından yüzdelerik dağılımlarda çok büyük farklar görülmemektedir. % 42,31’lik bir oranla en geniş dilime sahip “fiziki şartları yeterli buluyorum” diyen velilerden bazılarının görüşleri şu şekildedir:

“Okulumuz yeni inşa edildi o yüzden çok güzel. Sınıfımız yeterli genişlikte ve güzel güneş gören yerde. Diğer sınıflarla aynı kapıları kullanmadıkları için giriş çıkışta problem yok. Tuvaletleri sınıfın karşısında olduğundan onda da problem yok gelişimlerine oldukça uygun bence.” (V109)

“Tokat ..... İlköğretim Okulu’nda anasınıfına gidiyor. Okulumuz da, sınıfımız da gayet büyük ve geniş. Işığı iyi alıyor, tuvalette klozet var ve yaşlarına uygun 5-6 yaş grubuna göre.” (V126)

“Okula gittiğim de her şeyin dört dörtlük olduğunu gördüm ve her şeyden memnunum.” (V294)

“Çocuğumun öğrenim gördüğü okuldan memnunum. Sınıfları temiz ve geniş, ışıklandırma güzel. Temizliğe yeterince özen gösteriliyor.” (V529)

Okulun ve sınıfın fiziki şartlarını hiç yeterli bulmayan % 33,33’lük bir grubun görüşlerinden bazıları ise şu şekilde olmuştur:

“Sınıf öğrenci sayısına göre çok küçük. Bina eski olduğu için pencereleri çok yüksekte kalıyor ve güneşin tam olarak girmesini engelliyor. Çocuklara ait tuvalet ve lavabo yok, öğretmenler tuvaletini kullanıyorlar.” (V17)

“Maalesef yetersiz. Tuvaletlerin ayrı olması onların boylarına göre olması ve okulun bahçesinde değil de içerde olmasını isterdim. Sınıflarının genişliği belki idare eder fakat yeterli oyuncak yok. Giriş çıkış alanları ise herkesle bir arada. Ayrı olması tercihimizdir.” (V48)

“Fiziki yapı çok yetersizdir. Zorunlu olması sınıf ihtiyacını doğurup, kullanılmayan sınıfların açılmasına sebep olduğundan sınıflarda yeterince materyal bulunmadan açılmasına neden oldu. Ve ...” (V196)

“Fazla iyi değil, hatta yetersiz bir okul. Çünkü okul olarak tasarlanmamış, eskiden öğretmen yurdu olarak kullanılıyordu. Kalorifer değil soba yanıyor. Çocuklar küçük olduğundan dolayı yanma olasılıkları olabilir.” (V289)

“Öncelikle okulun yeri ilköğretime hiç uygun değil. ‘anasınıfı, ilköğretim ve orta öğretimin’ aynı binada olmasının neresi uygun? Ayrıca...” (V306)

“Bunu üzülerek söylemeliyim ki çocuklarımız bir viranede eğitim görüyor. Hiçbir şekilde eğitime uygun bir okul değil. Hatta orası çocukların ruhsal sağlığını bile etkiler. Tuvalet ve lavabolar yetersiz. Sınıflar dar ve ışık almıyor.” (V485)

Olumsuz yönde görüş bildiren velilerin belli hususlardaki şikâyetlerinin olduğunu belirtmek gerekir. Özellikle zorunlu uygulamadan sonra ortaya çıkan sınıf ihtiyacı, sınıf niteliğine uygun olmayan yerlerin sınıfa dönüştürülmesi ile giderilmeye çalışıldığı düşünülmektedir. Bu yüzden bu tür sınıf ortamlarına genel olarak velilerin tepkilerinin arttığı söylenebilir. Bunun yanında tuvalet ve lavaboların sağlık açısından ve çocukların gelişim özellikleri bakımından uygun olmadığını belirten veli sayısının fazla oluşu da göze çarpmaktadır.

146 veli ise (% 23,40) okulun ve sınıfın fiziki şartlarını kısmen yeterli bulmaktadır. Dikkat çeken görüşlerden bazıları şu şekildedir:

“Tuvalet ve lavabolar çocukların gelişim özelliklerine uygun olmadığını düşünüyorum. Diğer hususlarda yeterli olduğunu düşünüyorum.” (V52)

“Okulun fiziki yapısı genel olarak iyi. Ana sınıfı biraz daha büyük olsa daha verimli olacağını düşünüyorum. Diğer fiziksel özellikler açısından yeterli.” (V125)

“Sınıfın fiziki alt yapısı normal ancak öğrenci sayısına göre araç-gereç ve oyuncak eksikliği gördüm.” (V162)

“Çocuğumun okuduğu okul en geniş, güvenli okullardan olduğu için sınıf genişliğinin ve çocukların giriş-çıkış yaptıkları alanların uygun olduğunu düşünüyorum. Ancak sınıfın ışık alması sınıfın en alt katta olmasından dolayı yeterince ışık almıyor. Sınıflar sabahları serin oluyor. Tuvalet ve lavabolar biraz daha temiz olabilir. Temizliğinin dışında gelişimlerine uygundur.” (V608)

Okulun ve sınıfın fiziki şartlarının kısmen yeterli olduğunu düşünen velilerin büyük çoğunluğunun tuvalet ve lavaboların temizliği ile sınıfa olan uzaklığından şikâyetçi olduğu görülmüştür. Ancak sınıfın ısınma problemi ile araç-gereç eksikliğinin olduğunu belirten velilerin de az olmaması önemli bulgular olarak değerlendirilebilir.

Kerem ve Cömert (2005), Türkiye genelinde görev yapan 1760 okul öncesi eğitim öğretmene Türkiye’de okul öncesi eğitimin sorunlarına yönelik anket uygulamıştır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin “Çok Önemli” gördükleri sorunların başında, % 70,3 ile “Fiziksel Çevre” gelmiştir. Okul öncesi eğitim uygulamaları ile ilgili temel standartların bulunmadığını ifade etmişlerdir. Araştırma bulguları ile karşılaştırıldığında, öğretmenlerin fiziksel şartları velilere göre daha yetersiz bulduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak ise

eğitim-öğretim faaliyetlerinin içinde olan kişilerin sorunları veya eksiklikleri daha açık bir şekilde görebildikleri düşünülebilir.

4.6.3. Velilerin Okul Öncesi Eğitimde Personel Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Tablo 4.18’de velilerin çocuklarının öğrenim gördüğü okullardaki personel yeterliliğine ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Tablo 4.18. Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Okullardaki Personel Yeterliliğine İlişkin Görüşleri

Tema	Belirtme sıklığı (f)	Yüzde (%)
Öğretmen ve yardımcı personel açısından yeterli buluyorum.	332	53,21
Yardımcı personel ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	152	24,36
Sadece öğretmenlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.	46	7,37
Yardımcı personel var ama yetersiz buluyorum.	37	5,93
Öğretmen ve yardımcı personel açısından yetersiz buluyorum.	14	2,24
Öğretmen ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.	7	1,12
Öğretmen var ama yetersiz buluyorum.	6	0,96
Görüş belirtmeyen	30	4,81
Toplam	624	100.00

Tablo 4.18.’de elde edilen bulgular incelendiğinde, % 53,21 ile velilerin yarısından fazlasının okulda çalışan personeli yeterli bulduğu görülmektedir. Bu bulgular, Özyürek

(2009)'in "Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Ve Yöneticilerinin İş Doyumu, Kişisel Özellik Ve Mesleki Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi" adlı araştırmasındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Özyürek (2009)'in araştırmasında öğretmen/usta öğretici ve yöneticilerin; mesleki yeterliklerini olumlu düzeyde algıladıkları, öğretmen/usta öğreticilerin kişisel özellik ve mesleki yeterlik algısının okul yöneticilerine göre daha olumlu olduğu görülmüştür.

Velilerin % 24,36'sını oluşturan bir kesim ise yardımcı personel ihtiyacı olduğunu belirtirken, % 5,93'lük bir kesim yardımcı personelin bulunduğunu fakat okul öncesi eğitim konusunda bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. Tok (2002)'un yönetici ve öğretmenlerin, okul öncesi eğitimde yaşadıkları yönetim sorunlarına yönelik yapmış olduğu araştırmada; yöneticilerin büyük çoğunluğunun yardımcı personelin az sayıda olduğunu ve okul öncesi eğitim konusunda bilgi sahibi olmadığını belirtirken, öğretmenlerin ise yarısından fazlasının yardımcı personelin az sayıda olduğunu ve okul öncesi eğitim konusunda bilgi sahibi olmadığını ifade etmişlerdir. Ayrıca yönetici ve öğretmenler, okul öncesi eğitim öğretmeni olarak görev yapan personelin mesleki ve alan bilgisi yeterliliği hakkında benzer düzeyde katılım göstermişlerdir. Bu bağlamda; yardımcı personel sayısının az olduğuna dair görüşün yönetici ve öğretmenler tarafından velilere göre daha çok benimsenmesi, onların sistemin içinde yer alarak sorunları daha net görebildiklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Yardımcı personel sayısının az olduğunu ve yardımcı personelin okul öncesi eğitim konusunda yetersiz kaldıklarını düşünen velilerin görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

"Okuldaki öğretmen sayısı yeterli fakat personel sayısı yetersizdir. Aslında sadece anasınıfıyla ilgilenen bir personel de olabilirdi." (V246)

“Yardımcı personel yok. Okuldaki hizmetliler anasınıfının hiçbir işine karışmıyor, her şeyle öğretmen ilgileniyor.” (V436)

Velilerin bir kısmı ise yardımcı personelin olduğunu fakat bu kişinin kendileri tarafından çalıştırılmasına karşı olduklarını belirtmiştir. V8, *“Anasınıfında yardımcı ablanın olmaması ve yardımcı personelin sınıf temizliği konusunda özenli, davranmayışı beni rahatsız etmektedir. Ayrıca anasınıflarına yardımcı bir elemanın velilerin maddi desteğiyle değil, devletin desteğiyle çalıştırılmasını istiyorum.”* demiştir.

Ayrıca bazı veliler öğretmen değişimi hakkında V356, *“Çocuğumuzun öğretmenleri 3 veya 4 defa değişti. Dolayısıyla bırakın çocuğu bizim dahi öğretmenler hakkında doğru dürüst bir fikrimiz oluşamadı maalesef.”*, V495, *“Okulumuzda öğretmenin kadrolu olmaması sürekli değişmesi ve yardımcı hizmetlinin olmaması bizlerin üzerine daha fazla yük yüklemektedir.”* ifadeleriyle rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir.

4.6.4. Velilerin Okul Öncesi Eğitimde Maddi Kaynak Toplanmasına İlişkin Görüşleri

Tablo 4.19’da zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasında velilerin maddi kaynak toplanmasına ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır.

Tablo 4.19. Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasında Toplanan Maddi Kaynaklara İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtilme sıklığı (f)	Yüzde (%)
Hayır.	315	50,48
Evet, okul ve sınıf giderleri için (sınıf ablası ücreti, aidat,	151	24,2

kayıt parası, temizlik malzemesi, yakıt parası, dolap-pano vs.).		
Evet, çocuklar için (Dergi, kitap, eğitim seti, kırtasiye malzemesi, özel günlere kıyafet, beslenme vs.).	72	11,54
Evet, bir kısmı çocuklar bir kısmı okul-sınıf giderleri için.	71	11,38
Evet, okul ve sınıf giderleri için gönüllü velilerden.	3	0,48
Görüş belirtmeyen	12	1,92
Toplam	624	100.00

Tablo 4.19.'da elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin % 50,48'i okul tarafından maddi kaynak talep edilmediğini belirtmiştir. Ancak cevaplar değerlendirildiğinde sürecin hiç kaynak talep edilmediğinden ziyade ihtiyaç listesinin belirlenip veliler tarafından temin edilmesi şeklinde olduğu görülmüştür. Bunun yanında araştırmanın yapıldığı döneme kadar hiçbir şekilde maddi kaynak talep edilmediğini belirten veliler de bulunmaktadır. Cevaplardan dikkat çeken bazıları şu şekildedir:

“Hayır, para toplanmıyor. Yalnız çocuğumun özel eşyalarını alıyorum.” (V7)

“Hayır, herhangi bir para toplanmıyor. Zaten durumumuzda yok. İsteselerdi gönderemezdim çocuğumu.” (V48)

“Hayır. İhtiyaç listesine göre kendimiz alıyoruz. 23 Nisan ve yılsonu gösterileri için de kıyafet alıyoruz.” (V371)

“Hayır. Öğretmenlerimiz bizden hiçbir şekilde maddi kaynak istememektedirler.” (V486)

Saklan (2011), Türkiye’de okul öncesi eğitim politikaları ve finansmanını inceleyerek, okul öncesi eğitimin finansman kaynakları hakkında okul yöneticisi, okul öncesi eğitim öğretmeni ve veli görüşlerini değerlendirmiştir. Saklan (2011)’ın

araştırmasında velilerin büyük bir bölümü, okul öncesi eğitim kurumlarında kendilerinden çeşitli adlar altında maddi kaynak toplandığını belirtmişlerdir. Bu bağlamda araştırma bulgularının paralellik göstermediği belirtilebilir.

Velilerin % 11,54'ü okuldan çocuklarının kullanacakları kırtasiye malzemeleri, eğitim setleri ve beslenme giderleri için para toplandığını belirtmiştir. Bu yönde düşünen velilerin bir kısmı ise bu amaçla maddi kaynak toplamayı uygun bulduklarını belirtmiştir.

“Evet, toplanmakta. Kahvaltı ve kırtasiye gereçleri için toplanmakta.” (V220)

“Çocuğun gelişimi için uygun olan materyallerin alınması amacıyla toplanıyor. Gerekli olduğuna inanıyorum.” (V501)

“Etkinlik için malzeme bittiğinde (oyun hamuru, yapıştırıcı karton vs.) malzemeleri için para toplanıyor.” (V609)

Bununla birlikte velilerin yaklaşık % 25'i okul ve sınıf giderleri için para toplandığını belirtmişlerdir. Bu yönde düşünen velilerin bir kısmı bu şekilde para toplamanın “zorunlu eğitim uygulamasıyla” çelişkili olduğunu ifade etmiş olup, kimi veli ise maddi kaynak toplamadan eğitim-öğretimin verimli olmayacağını düşünerek uygulamadan şikâyetçi olmadıkları belirtmişlerdir. Bazı görüşler ise şu şekildedir:

“Evet. Banka hesabına aidat adı altında para yatırıyoruz.” (V32)

“Evet. Bir kez çıra ve kova almak üzere para toplandı.” (V134)

“Evet. Abla parası adı altında öğretmen yardımcısı parası toplanıyor.” (V608)

Okulların maddi kaynak toplamasıyla ilgili veli görüşlerine göre çeşitli uygulamaların yapıldığı görülmektedir. İhtiyaçları gereğince okullar aidat, yardımcı personel ücreti, kayıt parası, temizlik malzemelerinin temini vs. için çeşitli miktarlarda parayı velilerden elden veya banka hesabına yatırılmasıyla talep ederken, bir kısmı ise

benzer yöntemlerle, kırtasiye malzemesi, eğitim seti, kitap temini için veya beslenme ihtiyaçlarına göre çocuklara yönelik maddi kaynak toplamaktadır. Bunun yanında bazı okulların maddi kaynak yerine temizlik malzemesi, kırtasiye malzemesi, öğretim materyalleri, araç-gereç listesi oluşturularak aynı yardımlar da talep ettiği göze çarpmaktadır.

4.6.5. Velilerin Okul Öncesi Eğitimin Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında, velilere okul öncesi eğitimin finansmanının kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanması gerektiği sorulmuştur. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtlar, belirtilme sıklıkları ve yüzde oranları Tablo 4.20’de gösterilmiştir.

Tablo 4.20. Okul Öncesi Eğitimin Finansmanının Kim/Kimler Tarafından Karşılanması Gerektiğine İlişkin Veli Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Tema	Belirtme sıklığı (f)	Yüzde (%)
Devlet tarafından	401	64,26
Devlet ve veliler tarafından	94	15,06
Veliler tarafından	35	5,61
Okul çalışanları tarafından	20	3,21
Devlet ve özel sektör tarafından	7	1,12
Okul çalışanları ve veliler tarafından	5	0,8
Görüş belirtmeyen	62	9,94
Toplam	624	100.00

Tablo 4.20.’de elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin (% 64,26) büyük bir kısmının okul öncesi eğitim finansmanının devlet tarafından karşılanması gerektiğini

düşünmektedir. Bu şekilde düşünen V2, *“Okul öncesi eğitim, diğer ilköğretim ve ortaokul gibi zorunlu olduğuna göre devlet karşılamalıdır. Sonuçta devlet okulu adı üstünde.”*, V27 *“Milli Eğitim Bakanlığı tarafından karşılanmalıdır. İlkokul mecburi ve kitaplar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ödeniyor. Anasınıfı da mecburi en azından kitaplarını karşılasa iyi olur.”*, V590 *“Devlet karşılamalı, madem eğitim zorunlu o zaman parasız olmalı.”* şeklinde görüş belirtirken okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim olmasından dolayı kamusal bir hizmet olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Saklan (2011)’ın araştırmasına göre de velilerin önemli bir kısmı (% 59,60), okul öncesi eğitimin finansmanını devletin karşılaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda araştırma bulgularının paralellik gösterdiği belirtilebilir.

Velilerin % 15,06’lık bir kısmı ise okul öncesi eğitimin finansmanının devletin yanından veliler tarafından da karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Bu şekilde düşünen velilerden bir kısmı okul öncesi eğitimin çocuklarının gelişimi açısından ne kadar önemli olduğunu belirtirken, devlet bir takım eğitim ihtiyaçlarını karşılasa dahi çocuklarının ihtiyaçları için maddi kaynak ayırabileceklerini ifade etmişlerdir. Bir kısım veli ise ifadelerinde devletin eğitime ayırabileceği kaynağın yetersiz olacağını düşündüklerinden “en azından” ifadesiyle bazı ihtiyaçları devlet karşılasa kendilerinin de memnuniyetle destek olabileceklerini belirtmişlerdir. Bazı veli görüşleri şu şekildedir:

“Devlet tarafından asgari düzeyde bir standart oluşturulmalıdır. Bunun dışında veliler de standardın üstüne çıkma adına katkı sağlayabilir.” (V20)

“Devlet masa sandalye gibi eksikleri karşılasın veliler diğerlerini karşılar.” (V76)

“Okul öncesi eğitimin en azından bir kısmı Bakanlık tarafından karşılanmalıdır. Sınıfta kullanılan malzemeler, materyaller, teknolojik araç gereçlerin tam olması etkinliklerin yapılması ve öğretmenin işini kolaylaştırmak açısından önemlidir.”(V121)

“Yettiği kadar devletten, devletin yetişemediği yerde miktarı hiç önemli değil veliler tarafından karşılanmalıdır. Çünkü çocuklar bizim çocuklarımız ne kadar kaliteli, ne kadar iyi eğitim alırlarsa o kadar iyi olur ve bizde memnun oluruz.” (V569)

Okul öncesi eğitimin finansmanına ilişkin bir kısım veli (% 5,61), kendileri tarafından finanse edilmesi yönünde görüş bildirirken, devlet ve özel sektör işbirliği ile finanse edilmesi yönünde görüş bildiren veli oranının (% 1,12) az olması dikkat çekmektedir.

Az sayıda veli ise okul öncesi eğitimin, öğretmen yönetici ve çocuk arasında olan bir etkileşim olduğundan finansmanın okul çalışanları tarafından karşılanması gerektiğini savunmuştur.

4.6.6. Velilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler

Bu başlık altında, velilere bu konuda paylaşmak istedikleri görüşlerinin olup olmadığı sorulmuştur. Velilerin bu soruya verdikleri yanıtların dağılımına Tablo 4.21’de yer verilmiştir.

Tablo 4.21. Velilerin Paylaşmak İstedikleri Görüşler

Tema	Belirtilme sıklığı (f)	Yüzde (%)
Olumlu buluyorum.	230	36,86
Fiziki altyapı sorunları var.	35	5,61
Finansal kaynak sorunları var.	29	4,65

Öğretim programı geliştirilmelidir.	16	2,56
Zorunlu olmamalı.	13	2,08
Veli bilinçlendirme çalışmaları yapılmalı.	9	1,44
Taşınmalı eğitim olmalı.	8	1,28
Personel yetersizliği var.	7	1,12
Personel yetersizliği ve fiziki altyapı sorunları var.	5	0,80
Fiziki altyapı ve finansal kaynak sorunları var.	4	0,64
Daha erken yaşlarda da uygulanmalı.	4	0,64
Personel yetersizliği ve finansal kaynak sorunları var.	2	0,32
Görüş belirtmeyen	262	8,17
Toplam	624	100.00

Tablo 4.21.'de elde edilen bulgular incelendiğinde, velilerin paylaştığı görüşlerden en büyük dilime (% 36, 86) sahip olan “zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını genel olarak olumlu buluyorum” şeklindeki görüş olmuştur. Veli görüşlerin bazıları şu şekildedir:

“Okul öncesi eğitimin zorunlu olması aynı yaş grubu için eşitlik sağlayacağından güzel bir uygulama olacağını düşünüyorum.” (V8)

“Çocukları ilkokul 1. sınıfa çok güzel hazırlıyor, çocuklara okulu sevdireyorlar. Çocukların temeli daha da sağlamlaşıyor.” (V276)

“Bence faydalı bir eğitim. Çocuğumdaki farklılıkları gördüğüm için zorunlu olmasından yanayım.” (V375)

“Okul öncesinin zorunlu hale getirilmesi geç kalmış bir uygulamadır.” (V624)

Ancak V34'ün “Zorunlu okul öncesi eğitimin müstakil ve çocuklara uygun ve onlara göre yapılmış özel ve ayrı binalarda yapılması daha uygun olur. İlköğretim okul

binalarının sınıflarından dönüştürme ile bu eğitim yeterli ve istenilen seviyede verileceğini zannetmiyorum.”, V481’in “Ana sınıflarını diğer öğrencilerle aynı bina içinde değil de farklı bina uygulaması yaygınlaştırılmalı ve okulun dizaynı ana sınıfı çocuğuna göre belirlenmeli.”, V573’ün “Zorunlu olmadan önce okul ortamlarının buna uygun olup olmadığı araştırmalı daha sonra bu kararın uygulamaya geçirilmesi sağlanmalıdır.” ifadeleriyle uygulamanın fiziki altyapı yeterliliğine dikkat çekilmektedir. 29 veli ise finansal kaynak sorunlarının bulunduğunu belirtirken V134, “Devlet bütün ihtiyaçları karşıladıktan sonra zorunlu yapmalıydı” şeklinde görüş belirtmiştir.

Öğretim programlarının yetersiz olduğu yönünde görüş belirten 16 veli bulunmaktadır. Bu kişilerden bazılarının görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Okul öncesi eğitim daha çok çocuğun ilgisini çekecek yönde, çok yönlü olmalıdır. Çocuğun mümkün olduğunca her alanda geliştirilmesine yönelik etkinlikler yapılmalıdır. Örneğin: satranç, tiyatro, spor, dans, gezi vs. tekdüze sadece sınıf içi etkinlikler, çocukları bir müddet sonra sıkmakta ve okula karşı olumsuz tutum oluşturmaktadır.” (V120)

“Çocuklara biraz daha ev ödevleri verilerek evde ödev yapma alışkanlığı getirilmeli.” (V201)

“Yabancı dil temel eğitimi konusunda uygulamalara başlanması mutlaka gerekmektedir, bu konu çocukların ileriki yaşlarda büyük sıkıntılar yaşamasına sebep olmaktadır. Nedense 4. sınıfta yabancı dil eğitimi veriliyor, bu durumda çocuklar için büyük sıkıntı yaratıyor. Bununla mutlaka ilgilenilmesini istiyorum. En azından kelimeler ve günlük yaşamda kullanılan basit terimlerin bilinçaltlarına yerleştirilmesi gerekiyor.” (V415)

Velilerin küçük bir kısmı (% 2,24) personel yetersizliğinin olduğu yönünde görüş belirtmiştir. Bu yönde görüş belirten velilerin, sık sık yaşadıkları öğretmen değişimlerinden ve kadrolu öğretmen atamasının yerine ücretli öğretmen çalıştırılmasından rahatsız oldukları görülmüştür. Ayrıca kırsal kesimde yaşayan velilerin çocuklarını gönderdikleri okullarda yardımcı personel olmamasından dolayı bu ihtiyacı kendilerinin karşılamaya çalıştığı göze çarpmaktadır. V41, *“Her sene ücretli öğretmenlerin olmasını istemiyorum. Her dönem öğretmen değişiyor. Kadrolu öğretmenlerin olmasını istiyorum. Biz bu farklılığı bu sene gördük.”*, V606, *“Ücretli öğretmen uygulaması olmamalı, eğitimini tam almış öğretmenlerle sistemli yürütülmeli.”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

13 veli okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması gerektiği yönünden görüş belirtirken, 4 veli ise zorunlu okul öncesi eğitimin daha erken yaşlarda da uygulanması gerektiğini düşünmektedir.

9 veli ise çocuklarının okula ulaşım sorunları bulunduğunu belirtirken taşıma merkezlerinin iyi planlanarak, taşınmalı eğitim olmasının gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca taşıma hizmetini yürüten personelin, çocuklarının güvenliğini sağlama açısından devamlı denetlenmesi gerektiğini de savunmaktadır.

İren (2009)'in araştırmasında öğretmenler eğitimin genel sorunlarına ilişkin en temel sorunun fiziksel alt yapının eksikliği yönünde görüş belirtmiştir. Kerem ve Cömert (2005)'in Türkiye'deki okul öncesi öğretmenlerinin “okul öncesi eğitimin sorunlarına” ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada da, en önemli sorun fiziksel çevrenin yetersizliği olmuştur. Bu açıdan veli görüşlerine göre araştırma bulguları, İren (2009)'in ve Kerem ve Cömert (2005)'in araştırmalarındaki bulgularla paralellik göstermektedir. Ancak Uğurlu (2010)'nun okul öncesi eğitim öğretmenlerine yönelik okul öncesi eğitimde

örgütsel nedenleri araştırdığı çalışmanın bulgularına göre öğretmenler en önemli engel olarak ailelerin okul öncesi eğitim alanında yeteri kadar bilinçli olmamasını ifade etmişlerdir. Ayrıca fiziksel altyapıyı ilgilendiren okul öncesi eğitim kurumlarının ilköğretim okulu bünyesinde yer almasının ise en düşük değer alan bir sorun olarak ortaya çıktığı görölmüşür. Bu açıdan araştırma bulguları ile benzerlik göstermediği ortaya çıkmıştır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma çerçevesinde elde edilen bulgulara ve yorumlara dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇLAR

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Genel olarak üst yöneticilerin, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının faydalı olduğu konusunda hemfikir oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak pilot uygulama sürecinde, okula devam etmeyen çocuklara yönelik, ailelere herhangi bir maddi yaptırım uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Üst yönetici görüşlerine göre çağ nüfusu çocuk sayısı az olan dağınık ve küçük yerleşim birimlerinde mevcut yönetmeliklere göre yeterli sayıda çocuk bulunmamasından dolayı okul/sınıf açılmamakta ve bu çocukların okula erişim sorunları ortaya çıkmıştır. Ayrıca dağınık ve küçük yerleşim birimlerinde yaşayan az sayıda çocuğun, mevcut yönetmeliklere göre taşınmalı eğitim sistemine dâhil edilememesi önemli bir sorun olarak görülmektedir. Üst yöneticilerin önemli bir kısmı, pilot uygulama sürecinde eğitim materyali eksikliği yaşanmadığını ifade ederken, personel ve fiziksel altyapı bakımından birtakım yetersizlikler yaşanmasına rağmen, bu sorunların çözülebildiğini ifade etmişlerdir.
2. Oniki yıllık zorunlu eğitim uygulaması ile okul öncesi eğitime ilişkin görüşler değerlendirildiğinde, üst yöneticilerin yüksek düzeyde katılım gösterdikleri konular arasında, okul öncesi eğitimin bu değişiklikten

olumsuz etkileneceği olmuştur. Bu yönde görüş belirten üst yöneticilerin, olumsuz düşüncelerinin kaynağı olarak yapılan yaş düzenlemesine işaret ettikleri görölmüştür. En çok katılım gösterilen bir diğer görüş ise hala okul öncesi eğitimin önemine ilişkin veli bilinç düzeyinin düşük olmasından dolayı üst yöneticilerin önemli bir kısmı, veli bilinçlendirme çalışmalarının artırılması gerektiğini düşünmektedirler.

3. Üst yöneticilerin, günümüz okul öncesi eğitim sistemine ilişkin görüşlerinde yüksek düzeyde katılım gösterilen maddeler arasında okul öncesi eğitim konusunda gösterilen hassasiyetin devam ettirilerek yaygınlaştırılması yer almaktadır. Yüksek düzeyde katılım gösterilen diğer bir tema ise, üst yöneticilerin okul öncesi eğitim sistemi adına Devletin kısa vadeli politikalar yerine uzun vadeli politikalar belirlemesi olmuştur. Üst yöneticilerin bu görüşleriyle paralel olarak Bakanlığın daha fazla donatım malzemesi ve eğitim materyali desteği sağlaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır, ayrıca düşük düzeyde katılım oranlarıyla Bakanlık tarafından daha fazla finansal kaynak ayrılması gerektiği ve öğretim programının güncellenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Pilot uygulama ile ortaya çıkan taşımali eğitim sorununa ve pilot uygulamadaki maddi yaptırımlara rağmen veli bilinç düzeyinin hala düşük olması ile ilgili sorunların çözümüne yönelik olarak belirtilen görüşlerde düşük düzeyde katılımın gerçekleştiği görölmüştür.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Yöneticiler, okullardaki fiziki altyapının yetersiz olmasını pilot uygulamadaki en büyük sorun olarak belirtmektedirler.
2. Yöneticiler, pilot uygulama ile okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, kendilerinin, yardımcı personelin ve denetmenlerin iş yükünün arttığını ifade etmektedirler.
3. Yöneticilerin en az katılım gösterdikleri faktörler; Bakanlığın yeterli eğitim materyali desteği sağladığına dair görüşler ve sınıflardaki mevcut olanakların yeterli olduğuna dair görüşler etrafında yoğunlaşmaktadır.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri konular; okullardaki fiziki altyapı olarak derslik ihtiyacının oluşması, sınıf niteliği taşımayan yerlerin sınıfa dönüştürülmesi ve ikili öğretim uygulamasına geçilmesi yönünde oluşmuştur.
2. Öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri konular ise; Bakanlığın yeterli eğitim materyali desteği sağladığına dair görüşler ve sınıflardaki mevcut olanakların yeterli olduğuna dair görüşler etrafında yoğunlaşmaktadır.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Erkek öğretmenler sınıflarındaki mevcut olanaklarının, kadın öğretmenlere göre daha yeterli olduğunu düşünmektedirler.
2. Ön lisans mezunu öğretmenler, daha üst eğitim kademesinden mezun olan öğretmenlere göre; görev yaptıkları okullarda ve sınıflarda mevcut fiziksel

altyapı olanakların daha yeterli olduğunu, öğretmenlerin ve yöneticilerin iş yükünün arttığını, Bakanlığın sınıflara yeterli materyal desteği sağladığını ve pilot uygulamada Bakanlığın gerekli yasal düzenlemeleri zamanında yaptığını düşünmektedirler.

3. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre okul öncesi eğitim pilot uygulaması hakkındaki görüşlerinin değişmediği görülmektedir.
4. Alan dışından mezun olan öğretmenler, okul öncesi eğitim öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlere göre; sınıflarındaki mevcut olanakları daha yeterli buluyorlarken, Bakanlığın gerekli yasal düzenlemeleri yaptığını ve sınıflara yeterli materyal desteği sağladığını ifade etmişlerdir.
5. Ücretli-sigortalı çalışan öğretmenler kadrolu çalışan öğretmenlere göre; sınıflarındaki ve okullarındaki mevcut olanakları daha yeterli bulurken, Bakanlığın gerekli yasal düzenlemeleri yaptığını ve sınıflara yeterli eğitim materyal desteği sağladığını düşünmektedirler.
6. İlçedeki okullarda görev yapan öğretmenler köy okullarında görev yapanlara göre; Bakanlığın yeterli düzeyde eğitim materyali desteği sağladığını ifade etmişlerdir.
7. Okul öncesi eğitim sınıflarında ortalama 11 ve üzeri öğrencisi olan öğretmenler daha az öğrencisi olan öğretmenlere göre; okullarındaki fiziksel altyapının daha yetersiz olduğunu düşünmektedirler.
8. Okul öncesi eğitim kademesinde normal öğretim yapılan okullardaki öğretmenler ikili öğretim yapılan okullardaki öğretmenlere göre; Bakanlığın

gerekli yasal düzenlemeleri yaptığını ve sınıflara yeterli düzeyde eğitim materyali desteği sağladığını düşünmektedirler.

9. İlköğretim kademesinde normal öğretim yapılan okullardaki öğretmenler ikili öğretim yapılan okullardaki öğretmenlere göre; okullarındaki fiziki altyapının daha uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Yöneticiler okul öncesi eğitim öğretmenlerine göre; okullarındaki ve sınıflarındaki mevcut fiziki altyapı olanakların daha yeterli olduğunu düşünürken, okullarında derslik ihtiyacının oluşması gibi birtakım fiziki altyapı ihtiyaçlarının da oluştuğunu ifade etmektedirler. Ayrıca okul öncesi eğitim öğretmenleri yöneticilere göre; ailelerin okul öncesi eğitim konusunda daha duyarlı ve ilgili olduklarını düşünmektedirler.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

1. Velilerin büyük çoğunluğu (% 65,54), çocuklarını anasınıfına göndermelerinde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının çok da etkili olmadığını, zaten göndermeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir.
2. Velilerin önemli bir kısmı (% 42,31), çocuklarının öğrenim gördüğü okuldaki fiziki altyapının yeterli olduğunu düşünüyorken, azımsanmayacak sayıda bir grup (% 33,33) ise tam aksine fiziki altyapının yetersiz olduğunu düşünmektedir.
3. Velilerin yarısından fazlası, çocuklarının öğrenim gördüğü okulları, öğretmen ve yardımcı personel açısından yeterli bulmaktadır. Ancak

personel ihtiyacı olduğunu düşünen veliler, okul öncesi eğitim öğretmeninden daha çok yardımcı personel ihtiyacı olduğunu ifade etmektedirler.

4. Velilerin yarısı (% 50,48), çocuklarının öğrenim gördükleri okul tarafından herhangi bir maddi kaynak talep edilmediğini ifade etmişlerdir. Bunun yanında çocukların eğitim giderlerinden ziyade daha çok okul ve sınıf giderleri için maddi kaynak toplandığını ifade eden veli sayısının fazla olması da dikkat çekmektedir.
5. Velilerin büyük bir çoğunluğu (% 64,26), okul öncesi eğitimin devlet tarafından finanse edilmesi gerektiğini düşünmektedirler.
6. Velilerin % 36,86'lık bir kısmı, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasını olumlu bulduğu şeklinde görüş belirtirken, eksikliklerin bulunduğunu düşünen veliler sırasıyla fiziki altyapı sorunları, finansal kaynak sorunları ve öğretim programının yetersizliği konularına dikkat çekmişlerdir.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçlarına dayalı olarak uygulayıcılar ve araştırmacılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Katılımcıların genel olarak pilot uygulamaya karşı olumlu bir görüş belirtmelerinden ve aynı hassasiyetle devam etmesinin gerektiğini düşündüklerinden, eğitim sisteminin yapısı ile ilgili yapılan kısa dönemli

değişikler yerine Bakanlık tarafından uzun vadeli eğitim sistemi politikaları belirlenmelidir. Bu doğrultuda Bakanlık, ihtiyaçları doğrultusunda personel istihdam edebileceği, yeterli düzeyde finansal kaynak ayırabileceği ve fiziksel altyapıyı geliştirici önlemleri içeren eğitim politikaları üretmelidir.

2. Okul öncesi eğitim kademesinin önemine ilişkin veli bilinç düzeyinin arttırılmasına yönelik ulusal basın ve yayın aracılığıyla çeşitli tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Gelir düzeyi düşük ailelere teşvik amaçlı eğitim-öğretim materyali ve maddi yardımlar yapılarak, dezavantajlı çocukların okullara erişim engelleri ortadan kaldırılabilir.
3. Okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumlar ve bu kurumlardaki okul öncesi eğitim yapılan mekânlarda, okul öncesi eğitime ilişkin kalite standartları belirlenmelidir. Belirlenecek kalite standartlarına göre mevcut okul öncesi eğitim mekânlarındaki fiziksel gereksinimlerin karşılanabilmesi için genel bütçeden okul öncesi eğitime daha fazla finansal kaynak ayrılabilir.
4. Farklı illerde yürütülen okul öncesi eğitimi özendirici proje ve faaliyetler arasında başarı sağlanan çalışmalar, Bakanlık önerisiyle diğer illerde uygulanarak yaygınlaştırılmalıdır.
5. Fiziki altyapıdaki yetersizlikler nedeniyle okul içerisinde yeni derslik açılmasına imkânı olmayan kurumlarda, okul öncesi eğitim kademesi için geçici olarak ikili öğretim uygulaması başlatılabilir. Ancak ikili öğretim uygulaması yerine prefabrik derslik yapımı vb. yöntemler ile yeni derslik yapılması için Bakanlık tarafından okullara/Milli Eğitim Müdürlüklerine finansal kaynak ayrılmalıdır.

6. Üst yöneticilerin önemle üzerinde durdukları kırsal kesimde yaşayan okul öncesi eğitim çağı çocuklarının okula erişim sorunuyla ilgili, mevcut taşıma yönetmeliğinde gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasıyla, düzenli bir denetim mekanizmasına sahip taşınmalı eğitim uygulaması başlatılabilir.
7. Eğitim materyali ihtiyacının bulunduğu yerlerde, Bakanlık tarafından masa, dolap, bilgisayar vb. araç gereç için ihtiyaç analizi yapılarak, gerek Bakanlık tarafından gerekse özel sektörün teşvik edilmesiyle eğitim materyali (masa, dolap, pano, bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) desteği sağlanabilir.
8. Okul öncesi eğitim hizmeti verilen kurumların fiziki şartlarının düzeltilmesi, dersliklerinin demirbaş ve teknolojik araç-gereç ile donatımı için özel sektör teşvik edilmelidir. Ulusal basın ve yayında özendirici tanıtımlara ve duyurulara yer verilmesiyle katkı yapan tüzel kişi, kurum ve kuruluşların desteği artırılabilir.
9. Okul öncesi eğitim sınıflarında sınıf ablası vb. isimlerle resmi olmayan yollarla çalıştırılan yardımcı personelin, Bakanlığın onayı alınarak çalıştırılabilmesi sağlanmalıdır. Yardımcı personel ihtiyacı olan okullara, veli ile işbirliği yapılarak, yardımcı personel çalıştırabilme yetkisi verilebilir.
10. Öğretmenlerin en son mezun oldukları bölümlerin, eğitimin kalitesini belirleyen önemli bir etken olduğu düşünüldüğünde okul öncesi eğitimde görev alacak ücretli/sigortalı öğretmenler için 4 yıllık okul öncesi eğitim öğretmenliği veya 2 yıllık çocuk gelişimi ve bakımı bölümlerinden mezun olma şartı getirilmelidir. Ayrıca farklı bölümlerden mezun olmuş ücretli-

sigortalı öğretmen olarak görev yapan okul öncesi eğitim öğretmenlerinin yerine okul öncesi eğitimle ilgili yükseköğretim kurumlarında eğitim almış öğretmenlerin görev yapması sağlanmalıdır.

11. Okul öncesi eğitimde kullanılan eğitim materyallerinin (kitap, dergi vs.) ücretsiz temin edilmesi, ailelerin bakış açılarını olumlu yönde etkileyebileceği düşünüldüğünden, Bakanlıkça öğretim yılı başında ilköğretim kademesinde olduğu gibi tüm okullara öğrenci sayıları kadar ücretsiz ders kitapları dağıtılmalıdır.

5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının başlatıldığı diğer illerde yapılacak değerlendirme çalışmalarıyla, okul öncesi eğitim hizmeti veren kurumların yeterlilikleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir.
2. Bünyesinde anasınıfı bulunan resmi ilköğretim okullarında yapılan bu araştırmaya özel anaokulları ve MEB'e bağlı bağımsız anaokulları da dâhil edilerek, farklı kurumlar arasında karşılaştırma yapılabilir.
3. Araştırmanın çalışma grubuna MEB merkez teşkilatında görev yapan üst düzey yöneticiler dâhil edilebilir.
4. Okul öncesi eğitim kademesinde farklı illerde çeşitli adlarla sürdürülen projelerin ve teşvik edici girişimlerin velilerin, okul yöneticilerinin ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda araştırılması sağlanmalıdır. Başarı elde edilmiş projeler ve teşvik edici girişimler farklı illerde uygulamaya konulabilir.

KAYNAKLAR

- Âdem, M. (2008). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Ekinoks Yayınevi.
- Aksoy, P. (2009). *Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Eğitim Ortamlarının Niteliğinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Tokat İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akyüz, Y. (2003). *Cumhuriyet Gelinceye Kadar İlköğretimin Tarihçesine Kısa Bir Bakış. Türkiye'de İlköğretim*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Akyüz, Y. (2004). Anaokullarının Osmanlı'da İlk Programları ve Ders Uygulamaları İle "Yaratıcı Drama"nın İlk İzleri. *Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi*. 51.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk Eğitim Tarihi: M.Ö. 1000 - M.S. 2004*. İstanbul: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Altay, S., İra, N., Bozcan, E. Ü. ve Yenal, H. (2011). Cumhuriyet'in Kuruluşundan Günümüze Milli Eğitim Şuralarında Okul Öncesi Eğitimi ve Bugünkü Durumu. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1).
- Altun, A., Küçükturan, G., Altun, S., Avcı, S., Tekmen, B., Yiğitcan, Ö. ve Temiz, N. (2007). Okul Öncesi Eğitimde Bilgi Tutum ve Uygulama Araştırması. UNICEF.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. C. (2000). *Okul Öncesi Eğitim ve Anasınıfı Programları*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aydın, S. (2006). *Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye'de Zorunlu Eğitim*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İnönü Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Barnett, W. S. (2005). Preschool Education A Concept Whose Time Has Come. *Principal*, 85(1), 14-16.
- Barnett W, S. & Belfield, C. R. (2006). Early Childhood Development and Social Mobility. *The Future of Children*. 16(2).
- Baş, K. (2004). Türkiye’de Zorunlu Eğitim Süresinin Arttırılmasının Sağlayacağı Kazançlar. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 59(3).
- Başal, H. A. (2005). *Okul Öncesi Eğitim*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1982). Temel Eğitim ve Yönetimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları*.
- Çelenk, S. (2008). İlköğretim Okulları Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Okuma Ve Yazma Öğretimine Hazırlık Düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1).
- Çelik, M. (2007). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Çetinkaya, C. (2006). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitiminin Tarihsel Gelişimi Ve Bugünkü Durumu*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirel, Ö. ve Ün, K. (1987). *Eğitim Terimleri*. Ankara: Şafak Matbaası.
- Demma, R. (2010). *Building an Early Childhood Professional Development System: Issue Brief*. National Governors Association, Center for Best Practices.
- Dinç, B. (2002). *Okul Öncesi Eğitimin 4-5 Yaş Çocuğunun Sosyal Gelişimine Etkileri Konusunda Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- DPT. (1963). Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1968). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1973). Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1979). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1985). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1990). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (1996). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- DPT. (2006). Dokuzuncu Kalkınma Planı. Ankara: DPT Yayını.
- Ensari, H. ve Özcan, K. (2004). Sekiz Yıllık İlköğretim Okul Reformunun Okula Ve Okul Yöneticilerine Sağladığı Katkılar. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 19, 55-72.
- Erçelebi, H. (2000). Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin İçinin Doldurulması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 91-97.
- Erginer, A. (2004). *Türkiye’de Oniki Yıllık Zorunlu Eğitim İçin Bir Model Önerisi ve Uygulanabilirliği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erginer A. ve Erginer, E. (1997a). Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Araştırması I “Veli, Öğrenci ve Eğitimci Görüşleri”. (Yayımlanmamış araştırma), Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Erginer A. ve Erginer, E. (1997b). Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Araştırması II “Öğretmen Görüşleri”. (Yayımlanmamış araştırma), Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

- Erginer, E. (2008). *Öğretimi Planlama Uygulama ve Değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Erkan, S. (2011). Farklı Sosyoekonomik Düzeydeki İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Eurydice. (2011). http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php. Erişim Tarihi: 14.11.2011.
- Fathi, L., Önder, A., Yıldız, G. ve Zembat, R. (1994). "İstanbul'daki Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Programlarla İlgili Bir Durum Tespit Araştırması". *10. YA-PA Okulöncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Feyman, N. (2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin Çocukların Gelişim Alanları Üzerine Etkisinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1998). *Eğitime Giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Guolin, Z. (2008). Reform of Early Childhood Education in Shenzhen. *Chinese Education and Society*, 41(2), 33-40.
- Güçlüol, K. (1991). Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Ishimine, K. (2011). Quality in Early Childhood Education and Care: A Case Study of Disadvantage. *Australian Educational Researcher*, 38(3), 257-274.

- İlgar, L. (2005). *Eğitim Yönetimi, Okul Yönetimi, Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- İren, G. (2009). *KKTC'de Öğretmen Sendikalarının Eğitim Alanına Etkilerinin Öğretmen Ve Sendika Yöneticilerinin Görüşleri Yoluyla Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalkan, E. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin Fiziksel Koşullar Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kamil, M. L. (2011). Policy implication of research on early childhood educator professional development. In J. A. Sutterby (Ed.), *The Early Childhood Educator Professional Development Grant: Research and Practice (Advances in Early Education And Day Care, Volume 15, pp. 1-9)*. Emerald Group Publishing Limited.
- Karaküçük, S. A. (2008). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Fiziksel/Mekânsal Koşulların İncelenmesi: Sivas İli Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 307-320.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.
- Kavak, Y. (1997). *Dünyada ve Türkiye'de İlköğretim*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Kaymaz, M. (2005). *Türkiye'de Okulöncesi Eğitiminin Fayda-Maliyet Analizi*. AÇEV: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayınları.
- Kırık, E. D. (2011). *Okul Öncesi Eğitimin İlköğretimdeki Başarıya Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Fırat Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.

- Kerem, E. ve Cömert, D. (2005). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimin Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Eurasian Journal Of Educational Research*. 21, 155-172.
- Koçak, N. (2001). Erken Çocukluk Döneminde Eğitim ve Türkiye’de Erken Çocukluk Eğitiminin Durumu. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Konan, N. (2000). *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim İlk Yılı Doğurguları (Malatya İli Örneği)*. İnönü Üniversitesi Araştırma Fonu Tarafından Desteklenen Araştırma.
- Kwon, Y. (2003). A Comparative Analysis of Preschool Education in Korea and *England*. *Comparative Education*, 39(4), 479–491.
- McLachlan, C. (2011). An analysis of New Zealand’s changing history, policies and approaches to early childhood education. *Australasian Journal of Early Childhood*, 36(3).
- Mead, S. (2004). *Open the Preschool Door, Close the Preparation Gap*. Progressive Policy Institute.
- MEB. (1953). V. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1961). İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 SK. 05.01.1961). Resmi Gazete. Sayı: 10705 (Mükerrer). 12. 01.1961.
- MEB. (1962). VII. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1970). VIII. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu (1739 SK. 14.06.1973). Resmi Gazete. Sayı: 14573 (Mükerrer). 24.06.1973. Erişim tarihi: 02. 04. 2010. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html/>.

- MEB. (1974). IX. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1981). X. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1982). XI. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1988). XII. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1990). XIII. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1993). XIV. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1996). XV. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (1999). XVI. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete: 8.6.2004/25486.
- MEB. (2006). XVII. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2009). Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı.
- MEB. (2010a). XVIII. Milli Eğitim Şûrası Kararları. Ankara: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- MEB. (2010b). Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi, Milli Eğitim İstatistikleri. <http://www.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 25.09.2011.

- MEB. (2011). MEBBİS, Milli Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri. <http://mebbis.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 15.12.2011.
- MEB. (2012a). Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi. <http://www.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 16.02.2012.
- MEB. (2012b). 12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar konulu genelge. Resmi Gazete, Sayı: 401, 09.05.2012.
- MEB. (2012c). Okul Öncesi Eğitimde Tereddüde Düşülen Konular konulu yazı. Resmi Gazete, Sayı: 9919, 27.06.2012.
- Mert, K. (1999). *Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması Konusunda Öğretmen Görüşleri (Niğde İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Mundia, L. (2007). Early childhood education in Swaziland and Brunei Darussalam: goals, achievements and challenges. *Early Child Development and Care*, 177(2), 151–158.
- Myers, R. (1992). *The Twelve Who Survive: Strengthening Programmes Of Early Childhood Development in The Third World*. London: Routledge.
- OECD. (2010). Education at a Glance. http://www.oecd.org/edu/highereducationandadultlearning/educationataglance2010_oecdindicators.htm. Erişim Tarihi: 04.05.2011.
- Ojala, M & Talts, L. (2007). Preschool Achievement in Finland and Estonia: Cross-cultural comparison between the cities of Helsinki and Tallinn. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 51(2), 205–221.
- Oktay, A. (1993). Okul Öncesi Eğitim. *Eğitim ve Toplum Dergisi*, 37-40.

- Okday, A. (2000). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Okday, A. ve Araştırma Grupları (2006). Okul Öncesi Eğitimden İlköğretime Geçiş Projesi. *Avrupa Birliği Sürecinde Okul Öncesi Eğitimin Bugünü ve Geleceği Sempozyumu*. (Yayına Hazırlayan: N. Aral ve B. Tuğrul). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Özen, Ş. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Ve Aile: Anne Ve Babaların Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri (Kars İli Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Kafkas Üniversitesi//Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Özgül, S. G. (2011). *Okul Öncesi Eğitim Ortamlarının Kalite Değişkenleri Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Balıkesir Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Özoğlu, M. (2012). Zorunlu Eğitim Üzerine Bir Değerlendirme. *Mostar Aylık Kültür ve Aktüalite Dergisi*, 84(2).
- Özyürek, A. (2009). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen ve Yöneticilerinin İş Doyumu, Kişisel Özellik ve Mesleki Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 182, 8-21.
- Pang, Y. & Richey, D. (2007). Preschool education in China and the United States: a personal perspective. *Early Child Development and Care*, 177(1), 1–13.
- Parlayıcı, H. (2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Anne Baba Eğitimine İlişkin Veli, Öğretmen Ve Yönetici Görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi//Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal Araştırmalara Giriş. Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. (Çeviri: Zeliha Etöz). Ankara: Siyasal Kitapevi Yayınları.

- Saklan, E. (2011). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Politikaları, Finansmanı Ve Uygulamaya İlişkin Görüşler*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Schleicher, A. (2004). *What makes school systems perform? Seeing school systems through the prism of PISA*. Paris: OECD Publication.
- Sevinç, M. (2003). *Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Siva, L. (2008). *Okul Öncesi Eğitimin İlkokul Başarısına Etkisi Ve Bir Uygulama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Beykent Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Solak, N. (2007). *Adana İl Merkezinde Bulunan Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Kalitenin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Süzen, Z. B. (2004). *Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitimin Değerlendirilmesi (Ankara Çankaya İlçesi Örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taiwo, A. A. & Tyolo, J. B. (2002). The Effect Of Pre-School Education On Academic Performance in Primary School: A Case Study Of Grade One Pupils in Botswana. *International Journal of Educational Development*. 22 (2), 169-180. Erişim tarihi: 4. 4. 2010. ScienceDirect.
- Temel, F. (2001). *Okulöncesi Eğitime Ana-Babanın Katılımı*. Gazi Üniversitesi Anaokulu Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Tok, E. (2002). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yönetim Sorunları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Turan, F. (2004). Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği ve Programın Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 162.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Büyük Türkçe Sözlük. <http://tdkterim.gov.tr/bts/> Erişim Tarihi: 09.09.2011.
- Türk Eğitim Derneği. (2007). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.
- Uğurlu, C. T. (2010). Okul Öncesi Eğitimin Örgütsel Engelleri. *Eğitişim Dergisi*. 25.
- UNESCO. (2011). <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>. Erişim Tarihi: 07.12.2011.
- Waldfogel, J. & Zhai, F. (2008). Effects of public preschool expenditures on the test scores of fourth graders: evidence from TIMSS. *Educational Research and Evaluation* 14(1), 9–28.
- Walker, S. F. (2001). Early Care and Education Issues Rising to the Top. *Education Commission of the States*. Denver, CO.
- Yeşil, D. (2008). *Okulöncesi Eğitim Almış Ve Almamış Öğrencilerin Okula Uyumlarının Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, M. C. (2008). Avrupa Birliği Ülkelerinde Ve Türkiye’de Okulöncesi Eğitim. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(25), 91-110.

EKLER

Ek-1: Veri Toplama Araçları

Ek-2: Uygulama İzin Belgesi

Ek-1: Veri Toplama Araçları

Yönetici Anketi

I. Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

 Kadın Erkek

2. Eğitim durumunuz:

 Ön Lisans Lisans
 Yüksek Lisans Doktora Diğer .....

3. Mesleki kıdeminiz:

 1-5 yıl 6-10 yıl
 11-15 yıl 16 yıl ve üzeri

4. Yöneticilikteki kıdeminiz:

 1-5 yıl 6-10 yıl
 11-15 yıl 16 yıl ve üzeri**II. Okula İlişkin Bilgiler**

5. Okulunuzun bulunduğu yerleşim birimi:

 Merkez ilçe Belde
 İlçe Köy

6. Okulunuzdaki okul öncesi eğitim şubesi sayısı:

Lütfen yazınız .....

7. Okulunuzdaki okul öncesi eğitim gören çocuk sayısı:

Lütfen yazınız .....

8. Okulunuzdaki okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kadro durumu:

Kadrolu : ..... kişi Ücretli-Sigortalı : ..... kişi

9. Okulunuzun öğretim şekli:

a) Okul Öncesi Eğitim Kademesi için; Normal öğretim İkili öğretim
b) İlköğretim Kademesi için; Normal öğretim İkili öğretim

III. Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmeye İlişkin Maddeler (Aşağıdaki soruları lütfen kendi okulunuzu göz önünde bulundurarak cevaplayınız)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Bakanlık zorunlu okul öncesi eğitim (pilot uygulama) öncesi, gerekli yasal düzenlemeleri yapmıştır.					
2. Bakanlık pilot uygulama öncesi, okul öncesi eğitim programı ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmıştır.					
3. Pilot uygulamayla, 5 yaş grubu çocukların okula gönderilmesiyle ilgili veli bilinçlendirme çalışmaları başlatılmıştır.					
4. Pilot uygulamayla, okul öncesi eğitim sınıfı ihtiyacı ortaya çıkmıştır.					
5. Pilot uygulamayla, okullarda kullanılmayan oda, depo, arşiv vb. alanlar kullanıma açılmıştır.					
6. 5 yaş grubundaki çocukların, diğer öğrencilerle bir arada öğrenim görmelerinde bir sakınca yoktur.					
7. Pilot uygulamayla, okul öncesi eğitimde ikili öğretim yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.					
8. Okul öncesi eğitim sınıfları, fiziksel koşullar bakımından (çocuk sayısı için uygun genişlik, havalandırma, ışık alma, ısınma vb.) yeterlidir.					
9. Okul öncesi eğitim sınıflarında yeterli sayıda ilgi köşesi (evcilik, kitap, blok, eğitim köşeleri vb.) bulunmaktadır.					
10. Okul öncesi eğitim sınıflarında bulunan ilgi köşelerinde yeterli miktarda materyal bulunmaktadır.					
11. Okul öncesi eğitim sınıflarında yeterli miktarda araç-gereç (masa, dolap, pano vb.) bulunmaktadır.					
12. Okul öncesi eğitim sınıflarında yeterli miktarda teknolojik araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) bulunmaktadır.					
13. Okul öncesi eğitim çocuklarının, sınıflarına giriş çıkış yaptığı alanlar güvenlidir.					
14. Okul öncesi eğitim çocuklarının kullandığı tuvalet ve lavabolar, çocukların gelişim özelliklerine uygundur.					
15. Okul öncesi eğitim çocuklarının kullandığı tuvalet ve lavabolar, çocukların güvenliği için tehlike oluşturmamaktadır.					
16. Okul öncesi eğitim çocuklarına yönelik bahçe, oyun sahası vb. alanlar çocukların gelişim ve öğrenme özelliklerine uygundur.					
17. Okul öncesi eğitim çocuklarına yönelik bahçe, oyun sahası vb. alanlar çocukların güvenliği için tehlike oluşturmamaktadır.					
18. Pilot uygulama, devlete ekonomik bir yük getirmiştir.					
19. Devlet, pilot uygulamanın getirmiş olduğu ekonomik yükü kaliteyi düşürmeden karşılayabilir.					
20. Devlet, zorunlu okul öncesi eğitim için velilerden herhangi bir ücret talep etmemelidir.					
21. Zorunlu okul öncesi eğitim için velilere, devlet tarafından teşvik amaçlı maddi destek sağlanmalıdır.					
22. Bakanlık okul öncesi eğitim sınıflarındaki ilgi köşelerine, yeterli materyal desteği sağlamaktadır.					

23. Bakanlık okul öncesi eğitim sınıflarına, yeterli araç-gereç (masa, dolap, pano vb.) desteği sağlamaktadır.					
24. Bakanlık okul öncesi eğitim sınıflarına, yeterli teknolojik araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) desteği sağlamaktadır.					
25. Pilot uygulamayla, okul öncesi eğitim öğretmeni ihtiyacı oluşmuştur.					
26. Pilot uygulamayla, rehberlik hizmetlerine gereksinim artmıştır.					
27. Pilot uygulamayla, yöneticilerin işyükü artmıştır.					
28. Pilot uygulamayla artan çocuk sayısı, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin işyükünü arttırmıştır.					
29. Pilot uygulamayla, yardımcı personelin işyükü artmıştır.					
30. Pilot uygulamayla, denetmenlerin işyükü artmıştır.					
31. İl denetmenleri, okul öncesi eğitim alanında yeterli rehberlik faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.					
32. İlde yeterli sayıda okul öncesi eğitim alanında yetişmiş il denetmeni bulunmaktadır.					
33. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, alan bilgisi yeterlidir.					
34. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, mesleki bilgisi yeterlidir.					
35. Aileler, okul öncesi eğitime gereken önemi vermektedir.					
36. Aileler, okul öncesi eğitim konusunda farklı beklentiler (akademik gelişim, çocuk bakımı vb.) içine girmektedir.					
37. Aileler, okul-aile işbirliği (veli toplantılarına katılma, bireysel görüşmeler vb.) konusunda isteklidir.					
38. Aileler, ekonomik sebepler yüzünden pilot uygulamaya olumsuz bakmaktadırlar.					
39. Aileler, taşınmalı eğitimin olmaması nedeniyle pilot uygulamaya olumsuz bakmaktadırlar.					
40. Aileler, pilot uygulama ile 5 yaşında okula başlayan çocuklarının, ileride okula karşı ilgisiz olabileceğini düşünmektedirler.					
41. Tam gün eğitim uygulaması yapan okullarda, çocukların yemek yeme ihtiyacı oluşmuştur.					
42. Çocukların okula geliş-gidiş saatleri, özellikle çalışan anne-babalar için sıkıntı yaratmaktadır.					
43. Zorunlu okul öncesi pilot uygulamasına ilişkin eklemek istedikleriniz nelerdir?					

Öğretmen Anketi

I. Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:
 Kadın Erkek
2. Eğitim durumunuz:
 Ön Lisans Lisans
 Yüksek Lisans Doktora Diğer .....
3. Mezun olduğunuz bölüm:
 Lütfen yazınız .....
4. Görev yaptığınız okulda kadro durumunuz:
 Kadrolu Ücretli-Sigortalı
5. Mesleki kıdeminiz:
 1-5 yıl 6-10 yıl
 11-15 yıl 16 yıl ve üzeri

II. Okula İlişkin Bilgiler

5. Okulunuzun bulunduğu yerleşim birimi:
 Merkez ilçe Belde
 İlçe Köy
6. Okulunuzdaki okul öncesi eğitim şubesi sayısı:
 Lütfen yazınız .....
7. Okulunuzdaki okul öncesi eğitim gören çocuk sayısı:
 Lütfen yazınız .....
8. Okulunuzun öğretim şekli:
 a) Okul Öncesi Eğitim Kademesi için; Normal öğretim İkili öğretim
 b) İlköğretim Kademesi için; Normal öğretim İkili öğretim

III. Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasını Değerlendirmeye İlişkin Maddeler (Aşağıdaki soruları lütfen kendi okulunuzu göz önünde bulundurarak cevaplayınız)	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Bakanlık zorunlu okul öncesi eğitim (pilot uygulama) öncesi, gerekli yasal düzenlemeleri yapmıştır.					
2. Bakanlık pilot uygulama öncesi, okul öncesi eğitim programı ile ilgili gerekli düzenlemeleri yapmıştır.					
3. Pilot uygulamayla, 5 yaş grubu çocukların okula gönderilmesiyle ilgili veli bilinçlendirme çalışmaları başlatılmıştır.					
4. Pilot uygulamayla, okul öncesi eğitim sınıfı ihtiyacı ortaya çıkmıştır.					
5. Pilot uygulamayla, okullarda kullanılmayan oda, depo, arşiv vb. alanlar kullanıma açılmıştır.					
6. 5 yaş grubundaki çocukların, diğer öğrencilerle bir arada öğrenim görmelerinde bir sakınca yoktur.					
7. Pilot uygulamayla, okul öncesi eğitimde ikili öğretim yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.					
8. Okul öncesi eğitim sınıfları, fiziksel koşullar bakımından (çocuk sayısı için uygun genişlik, havalandırma, ışık alma, ısınma vb.) yeterlidir.					
9. Okul öncesi eğitim sınıflarında yeterli sayıda ilgi köşesi (evcilik, kitap, blok, eğitim köşeleri vb.) bulunmaktadır.					
10. Okul öncesi eğitim sınıflarında bulunan ilgi köşelerinde yeterli miktarda materyal bulunmaktadır.					
11. Okul öncesi eğitim sınıflarında yeterli miktarda araç-gereç (masa, dolap, pano vb.) bulunmaktadır.					
12. Okul öncesi eğitim sınıflarında yeterli miktarda teknolojik araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) bulunmaktadır.					
13. Okul öncesi eğitim çocuklarının, sınıflarına giriş çıkış yaptığı alanlar güvenlidir.					
14. Okul öncesi eğitim çocuklarının kullandığı tuvalet ve lavabolar, çocukların gelişim özelliklerine uygundur.					
15. Okul öncesi eğitim çocuklarının kullandığı tuvalet ve lavabolar, çocukların güvenliği için tehlike oluşturmamaktadır.					
16. Okul öncesi eğitim çocuklarına yönelik bahçe, oyun sahası vb. alanlar çocukların gelişim ve öğrenme özelliklerine uygundur.					
17. Okul öncesi eğitim çocuklarına yönelik bahçe, oyun sahası vb. alanlar çocukların güvenliği için tehlike oluşturmamaktadır.					
18. Pilot uygulama, devlete ekonomik bir yük getirmiştir.					
19. Devlet, pilot uygulamanın getirmiş olduğu ekonomik yükü kaliteyi düşürmeden karşılayabilir.					
20. Devlet, zorunlu okul öncesi eğitim için velilerden herhangi bir ücret talep etmemelidir.					
21. Zorunlu okul öncesi eğitim için velilere, devlet tarafından teşvik amaçlı maddi destek sağlanmalıdır.					
22. Bakanlık okul öncesi eğitim sınıflarındaki ilgi köşelerine, yeterli materyal desteği sağlamaktadır.					

23. Bakanlık okul öncesi eğitim sınıflarına, yeterli araç-gereç (masa, dolap, pano vb.) desteği sağlamaktadır.					
24. Bakanlık okul öncesi eğitim sınıflarına, yeterli teknolojik araç-gereç (bilgisayar, projeksiyon cihazı, televizyon, müzik çalar vb.) desteği sağlamaktadır.					
25. Pilot uygulamayla, okul öncesi eğitim öğretmeni ihtiyacı oluşmuştur.					
26. Pilot uygulamayla, rehberlik hizmetlerine gereksinim artmıştır.					
27. Pilot uygulamayla, yöneticilerin işyükü artmıştır.					
28. Pilot uygulamayla artan çocuk sayısı, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin işyükünü arttırmıştır.					
29. Pilot uygulamayla, yardımcı personelin işyükü artmıştır.					
30. Pilot uygulamayla, denetmenlerin işyükü artmıştır.					
31. İl denetmenleri, okul öncesi eğitim alanında yeterli rehberlik faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.					
32. İlde yeterli sayıda okul öncesi eğitim alanında yetişmiş il denetmeni bulunmaktadır.					
33. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, alan bilgisi yeterlidir.					
34. Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin, mesleki bilgisi yeterlidir.					
35. Aileler, okul öncesi eğitime gereken önemi vermektedir.					
36. Aileler, okul öncesi eğitim konusunda farklı beklentiler (akademik gelişim, çocuk bakımı vb.) içine girmektedir.					
37. Aileler, okul-aile işbirliği (veli toplantılarına katılma, bireysel görüşmeler vb.) konusunda isteklidir.					
38. Aileler, ekonomik sebepler yüzünden pilot uygulamaya olumsuz bakmaktadırlar.					
39. Aileler, taşınmalı eğitimin olmaması nedeniyle pilot uygulamaya olumsuz bakmaktadırlar.					
40. Aileler, pilot uygulama ile 5 yaşında okula başlayan çocuklarının, ileride okula karşı ilgisiz olabileceğini düşünmektedirler.					
41. Tam gün eğitim uygulaması yapan okullarda, çocukların yemek yeme ihtiyacı oluşmuştur.					
42. Çocukların okula geliş-gidiş saatleri, özellikle çalışan anne-babalar için sıkıntı yaratmaktadır.					
43. Zorunlu okul öncesi pilot uygulamasına ilişkin eklemek istedikleriniz nelerdir?					

Veli Değerlendirme Formu

I. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz:
Erkek ( ) Kadın ( )
2. Yaşınız:
Lütfen yazınız .....
3. Öğrenim düzeyiniz:
İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( )
Önlisans (2 yıllık) ( ) Lisans (4 yıllık) ( ) Daha üstü ( )
4. Mesleğiniz:
Lütfen yazınız .....
5. Aylık ortalama geliriniz:
Lütfen yazınız .....
6. Çocuğunuz öğrenim gördüğü okulun yerleşim birimi:
Merkez ilçe ( ) İlçe ( ) Belde ( ) Köy ( )

II. DEĞERLENDİRME SORULARI

- 1- Zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması sürecine ilişkin,
- a) Çocuğunuzun anasınıfına göndermede, zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasıyla okul öncesi eğitimin zorunlu olmasının etkisi oldu mu?
  - b) Çocuğunuzun öğrenim gördüğü okuldaki fiziki altyapının yeterliliğine ilişkin görüşlerinizi belirtir misiniz? (Çocuk sayısına göre uygun sınıf genişliği, sınıfın ışık alması vb. özellikler, çocukların sınıfa giriş-çıkış yaptığı alanlar, tuvalet ve lavaboların çocukların gelişim özelliklerine uygunluğu vb.)
  - c) Çocuğunuzun öğrenim gördüğü okuldaki personel yeterliliğine ilişkin görüşlerinizi belirtir misiniz? (Öğretmen yeterliliği, yardımcı personel yeterliliği vb.)
  - d) Çocuğunuzun öğrenim gördüğü okulda çeşitli adlar altında maddi kaynak toplanmakta mıdır? E (...) H (...). Cevabınız "evet" ise okul öncesi eğitime devam eden çocuğunuzun okulunda sizden, hangi etkinlikler ve öğretim malzemeleri için maddi kaynak istenmektedir?
  - e) Sizce okul öncesi eğitimin finansmanı kim/kimler tarafından ve nasıl karşılanmalıdır? Neden?
  - f) Zorunlu okul öncesi pilot uygulamasına ilişkin eklemek istedikleriniz nelerdir?

Üst Yönetici Görüşme Formu

1-) 2009-2010 yılından itibaren 5 yılı kapsayacağı ön görülerek başlatılan ancak 4+4+4 kademeli eğitim sistemiyle değişikliğe uğrayan “zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulaması” hakkında ne düşünüyorsunuz? *(Okullaşma oranına etkisi, fiziki olanakların durumu, personel yeterliliği gibi konular hakkında...)*

2-) Türk eğitim sisteminde 2012-2013 yılı itibariyle uygulanmaya başlayan 4+4+4 kademeli eğitim sistemindeki okul öncesi eğitim hakkında ne düşünüyorsunuz? *(60-66 aylık çocukların isteğe bağlı, 66-72 aylık çocukların zorunlu olarak ilkokula dâhil edilmesi; 48-66 aylık çocukların okul öncesi eğitim almalarının zorunlu olması ve okullaşma oranı hedefinin %100 olarak belirlenmesi gibi konular hakkında...)*

3-) Türkiye’de uygulanan okul öncesi eğitim sistemi hakkında önerileriniz ve görüşleriniz varsa paylaşır mısınız?

Ek-2: Uygulama İzin Belgesi

TC.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.60.13-774.01-1019
Konu : Anket İzni Verilmesi

18-01-2012

VALİLİK MAKAMINA
TOKAT

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Selçuk KUNDAKÇI, ilimiz merkez ve ilçelerinde bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okullarındaki okul idareci ve öğretmenleri ile 5-6 yaş grubu çocuklarının velilerine "Türkiye'de Zorunlu Okul Öncesi Eğitim Pilot Uygulamasının Değerlendirilmesi: Tokat İli Örneği" konusunda hazırlanmış olduğu bilimsel amaçlı çalışmasını uygulamak istemektedir.

Söz konusu anket izninin ilimiz merkez ve ilçelerinde bünyesinde anasınıfı bulunan ilköğretim okullarındaki okul idareci ve öğretmenleri ile 5-6 yaş grubu çocuklarının velilerine uygulama yapılması müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğünde olurlarınıza arz ederim.

Ömer ALBAYRAK
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
18/01/2012
Hacı Mehmet KARA
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Hükümet Konağı Kat 3
60100 Tokat
Hizmetçi Eğitim Şubesi

Tel : (0356) 214 10 17-170
Faks : (0356) 214 11 86
İnternet: <http://tokat.meb.gov.tr>
E-mail : hizmetci60@meb.gov.tr

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Selçuk KUNDAKÇI

Doğum Yeri: Merkez / BALIKESİR

Doğum Yılı: 1985

EĞİTİM VE AKADEMİK BİLGİLER

Lise: Rahmi Kula Anadolu Lisesi (2000-2003)

Lisans: Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri
Öğretmenliği (2003-2007)

Yüksek lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
(2008-)

MESLEKİ BİLGİLER

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaokulda Bilişim Teknolojileri Öğretmeni (2008-)